

**VALSTS POLICIJAS DARBINIEKU TOLERANCES LĪMENIS UN
SPĒJA STRĀDĀT DAUDZNACIONĀLAJĀ SABIEDRĪBĀ
Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis**

Ievads

Promocijas darba „Nacionālās minoritātes: likumpārkāpumu novēršanas problēmas policijas darbībā” ietvaros,* radās nepieciešamība noskaidrot, cik lielā mērā Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas padotības iestādē - Valsts policijā tiek ievērotas „Rekomendācijas par policijas darbu daudznacionālajā sabiedrībā”,¹ kuras izstrādāja Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos. Augstais komisārs šo Rekomendāciju radīšanu pamato ar nepieciešamību veicināt sadarbību starp policiju un personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm. Vienlaikus viņš atzīst, ka nespēja veidot šo sadarbību bieži vien izraisīja negatīvu reakciju no nacionālo minoritāšu pārstāvju puses un pat noveda pie konfliktiem. Viņaprāt, šo situāciju var nepieļaut tikai gadījumā, ja policija kļūs par sabiedrības atspoguļojumu nacionālās dažādības ziņā, tas ne tikai uzlabos attiecības starp policiju un nacionālajām minoritātēm, bet tajā pašā laikā paaugstinās policijas darbības efektivitāti.²

Augstākminētā *mērķa* sasniegšanai šī darba ietvaros tika izvirzīts *uzdevums* veikt Valsts policijas amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm aptauju, kuras rezultāti dotu iespēju atbildēt uz sekojošiem jautājumiem:

1. Vai policijas darbinieki ievēro nacionālo minoritāšu tiesības?
2. Cik liels ir policijas darbinieku tolerances līmenis?
3. Vai ir nodibinātas uzticības attiecības starp policiju un minoritāšu pārstāvjiem?
4. Vai policijas darbinieki ir sabiedrības atspoguļojums nacionālās dažādības ziņā?
5. Vai policijas darbinieki ir pietiekoši izglītoti, lai atšķirtu nacionālo minoritāšu tiesību aizskārumu?

Pētījumam autors izvēlējās sekojošās metodes: *socioloģisko metodi*, kas ietver sevī tādas papildus metodes, kā anketēšana, statistiskā analīze un saņemtās informācijas matemātiskā apkopošana, *vēsturisko un salīdzināšanas metodes* – iegūtā informācija tiek salīdzināta ar līdzīgām aptaujām, kuras veiktas iepriekšējos gados, kas, savukārt ļauj noskaidrot apskatāmu procesu attīstības dinamiku.

* Promocijas darba vadītājs Dr.iur. Zenons Indrikovs

¹ Recommendations on Policing in Multi-Ethnic Societies. Hague: Organisation on Security and Cooperation in Europe, High Commissioner on National Minorities, 2006, p.42.

² Ibid. p.1.-2.

Salīdzinājumam autors izmanto pirms desmit gadiem (1999. – 2002.gados) veiktās aptaujas: „Eiropas Vērtību pētījums”³ un „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000”⁴, kuras veica Baltijas Sociālo zinātņu institūts (pēdējo pēc Naturalizācijas pārvaldes pasūtījuma), kā arī A. Pabrika veikto pētījumu „Etniskās proporcijas, nodarbinātība un diskriminācija Latvijā”⁵; un laika posmā no 2006.gada līdz 2008.gadam Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra veiktās aptaujas: „Sabiedrības integrācijas aktuālākie aspekti”⁶ (pēc Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta pasūtījuma) un „Informētība par cilvēktiesību aizsardzību Latvijā”⁷ (pēc Tiesībsarga biroja pasūtījuma). Tomēr būtu nekorekti attiecināt vienas sociālās grupas viedokli uz visiem valsts iedzīvotājiem. Līdz ar to veiktām salīdzinājumam būs tikai informatīvs raksturs. Šī paša iemesla dēļ veiktais salīdzinājums nebūs atspoguļots atsevišķos attēlos. Darbā tiks attēloti tikai veiktā pētījuma rezultāti.

Pētījuma apraksts: Pētījuma dati iegūti, veidojot Valsts policijas amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm (Latvijas pilsoņu vecumā no 18 līdz 50 gadiem) reprezentatīvās izlases.

Kopējais izlases lielums ir 173 respondenti, kas veido apmēram 2,3% no visām Valsts policijas amatpersonām; 9,2% no visiem respondentiem izdienas laiks bija līdz 1 gadam, 9,2% - no 1 līdz 3 gadiem, 37,0% - no 4 līdz 10 gadiem, 37,6% - no 11 līdz 20 gadiem, 7,0% - virs 20 gadiem; pēc nacionalitātes 63,6% respondenti bija latvieši un 36,4% citu tautību pārstāvji (22,0% - krievi, 4,0% - baltkrievi, 3,5% - poļi, 2,3% - ukraiņi, 1,2% - lietuvieši) – attiecīgo respondentu grupu proporcijas pamatā atbilst attiecīgo amatpersonu grupām.

Aptaujas metodes: personiskā (Valsts policijas darbinieku darba vietās) un distances (izmantojot Internet resursus *online*: <http://www.trels.lv/> - aptaujas veicēja personīgā mājas lapa un <http://intranet.vp.gov.lv/> - Valsts policijas iekšējais resurss) anketēšana.

Aptaujas laiks: 2011.gada 4.marts – 14.aprīlis.

³ Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: 2001, 86 lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].

⁴ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 123 lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā]

⁵ Pabriks, A. Etniskās proporcijas, nodarbinātība un diskriminācija Latvijā. Rīga: Nordik, 2002, 55 lpp. ISBN: 9984-675-78-5.

⁶ Sabiedrības integrācijas aktuālākie aspekti. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs, 2007, 81 lpp. Pieejams: http://www.tm.gov.lv/lv/noderigi/sabiedribas_integracija/sabiedribas_integrācijas_akt_asp_2007.doc [skatīts 2011.gada 1.martā].

⁷ Informētība par cilvēktiesību aizsardzību Latvijā. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs, 2008, 100 lpp. Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/lat/tiesibsargs/majas_lapas_jaunumi/?doc=445 [skatīts 2011.gada 1.martā].

1. Policijas darbinieku vērtējums par situāciju Latvijā

1.1. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā

Mūsdienās cilvēktiesībām ir tik būtiska nozīme, ka bez to pietiekamas ievērošanas nav iedomājama ne mūsdienu sabiedrība, ne valsts un tiesības. Ar cilvēktiesību praktisko pielietojumu savā ikdienas darbā jau šodien sastopas vairāku profesiju pārstāvji, tai skaitā arī policijas darbinieki. Līdz ar ko cilvēktiesībām Latvijā ir ne tikai svarīga teorētiskā, bet arī praktiskā loma.

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas Preambulā teikts, ka ir nepieciešams, lai cilvēktiesības aizsargātu likuma spēks.⁸ Cilvēktiesības Latvijā tiek garantētas vairākos dokumentos, to skaitā Latvijas Republikas Satversmē,⁹ kura 1998.gada 15.oktobrī tika papildināta ar astoto nodaļu "Cilvēka pamattiesības",¹⁰ Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā¹¹ un Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā.¹² Pasaules un Eiropas Savienības cilvēktiesību dokumentiem ir faktiski tāda pati juridiskā spēka hierarhija kā Satversmei.

Tomēr cilvēktiesību reālu īstenošanu valstī sekmē arī vairāki citi faktori, kuru starpā izdalīšu policijas darbinieku ikdienas darbību, respektējot un ievērojot šīs tiesības. Sakarā ar ko pirmajā no aptaujā uzdotajiem jautājumiem policijas darbiniekiem bija dota iespēja paust savu viedokli par to, ka cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas cilvēktiesības Latvijā. Valsts policijas darbinieku uzskati par cilvēktiesību ievērošanu Latvijā svārstās no ļoti zema vērtējuma (1,2% uzskata, ka tās „*nemaz netiek ievērotas*”) līdz ļoti augstam (11,0% uzskata, ka tās „*lielā mērā tiek ievērotas*”). Tomēr, lielākā policijas darbinieku daļa (46,8%) uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”, bet katrs trešais respondents (33,5%) atbildēja, ka cilvēktiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”.¹³

⁸ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Universālie līgumi Apvienotās Nācijas: Ņujorka un Ženēva, 1994, 1.lpp.

⁹ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.

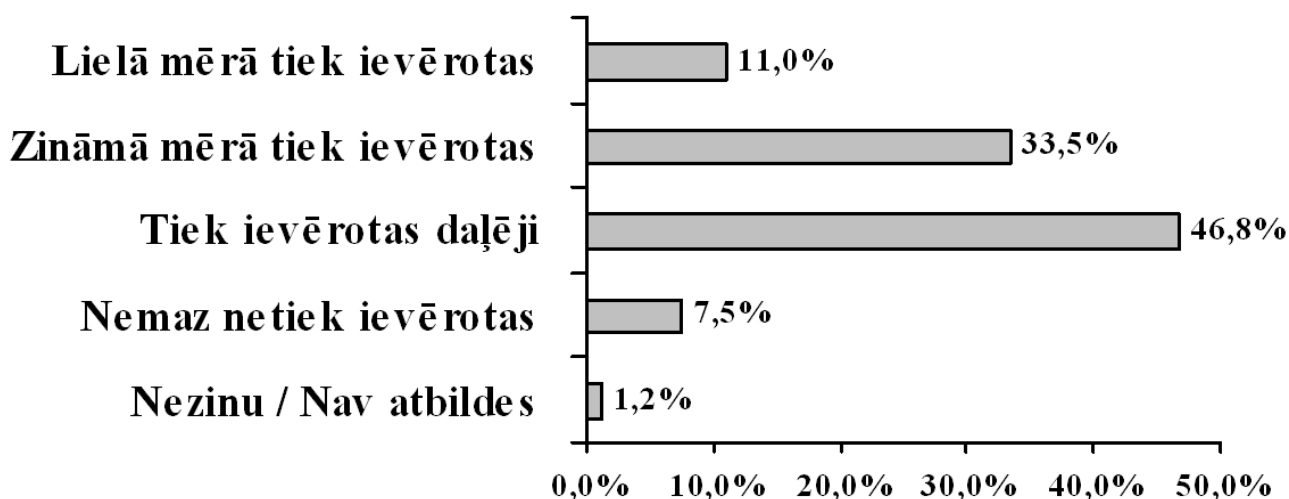
¹⁰ Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998. 23.oktobris, nr.308./312.

¹¹ Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Latvijas Vēstnesis, 1997. 13.jūnijs, nr.143./144.

¹² Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Universālie līgumi Apvienotās Nācijas: Ņujorka un Ženēva, 1994, 1.-7.lpp.

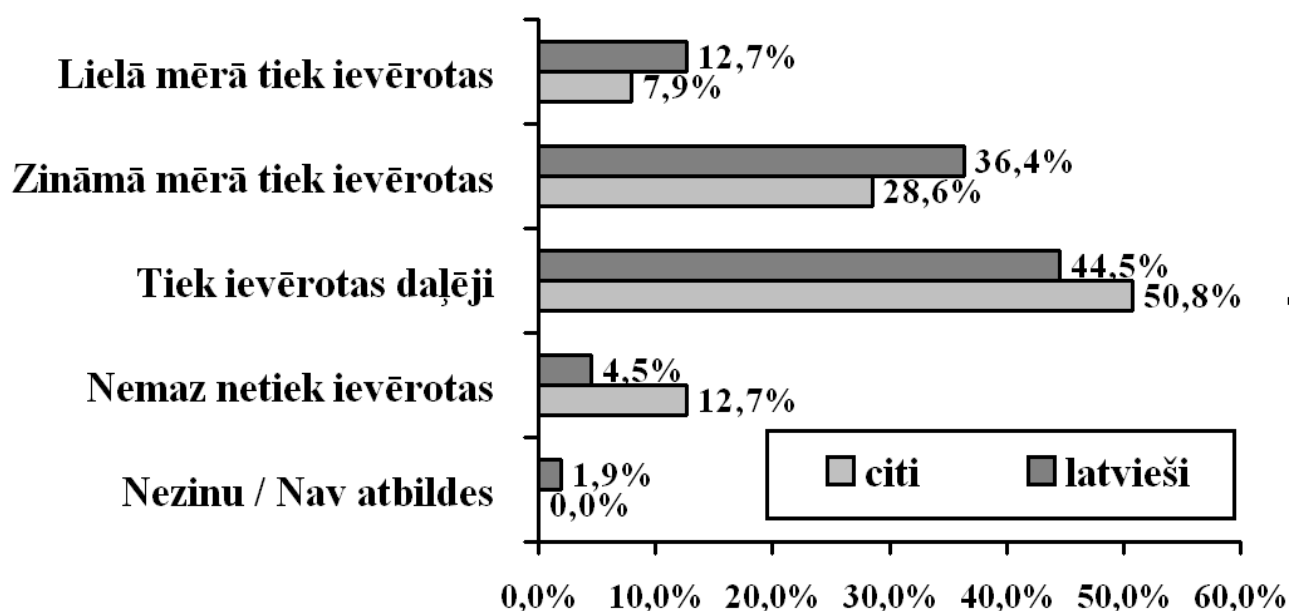
¹³ Sk. 1.1.1.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā. Visi respondenti.

1.1.1.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā. Visi respondenti

Atbilde uz šo jautājumu policijas darbiniekiem atšķīrās atkarībā no viņu nacionalitātes. Tā tikai 12,7% latviešu un 7,9% citu nacionalitāšu pārstāvju uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”; savukārt 36,4% latviešu un 28,6% citu nacionalitāšu pārstāvju atbildēja, ka cilvēktiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”. Gandrīz puse (44,5%) no visiem policijas darbiniekiem latviešiem un puse (50,8%) no citu nacionalitāšu pārstāvjiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”. 4,5% no aptaujātiem latviešiem un 12,7% no citu nacionalitāšu pārstāvjiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.¹⁴

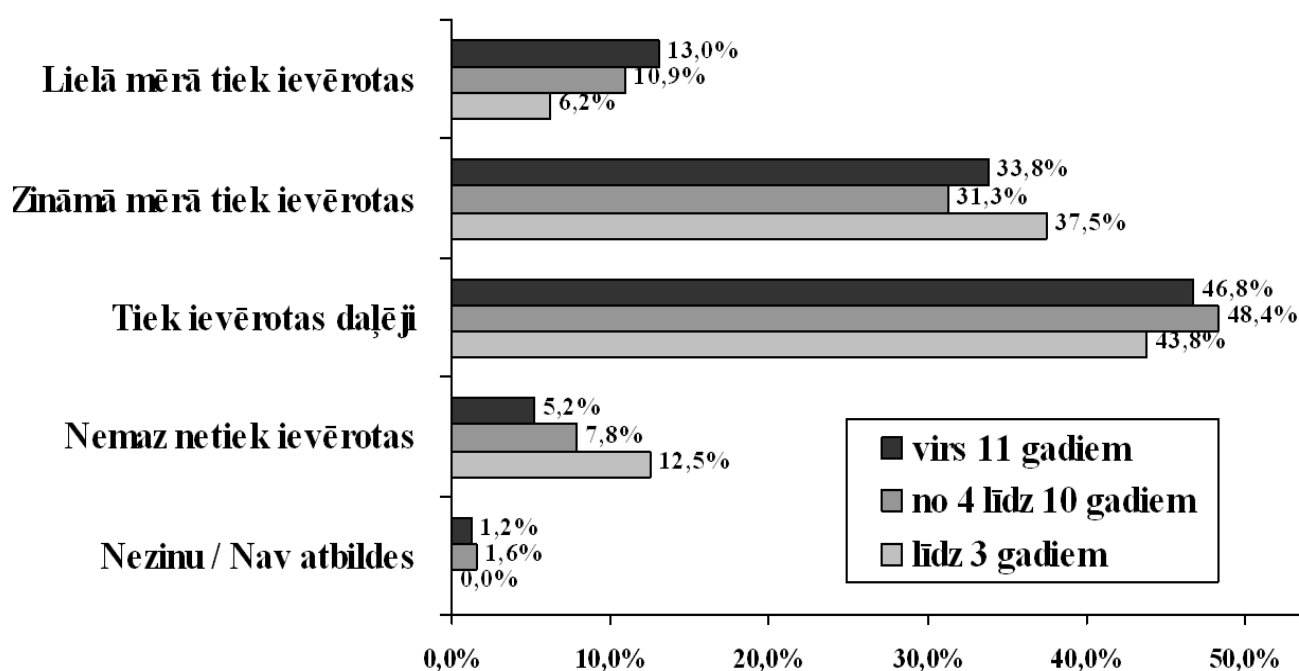
1.1.2.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

¹⁴ Sk. 1.1.2.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

Atšķirās arī policijas darbinieku atbildes uz šo jautājumu atkarībā no viņu darba stāža tiesībsargājošās iestādēs: 6,2% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 10,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 13,0% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”; 37,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 31,3% - ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 33,8% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”; 43,8% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 48,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 46,8% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”; 12,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 7,8% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 5,2% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.¹⁵

1.1.3.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu izdienas

Varam secināt, ka lielākā policijas darbinieku daļa (46,8%) uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”, savukārt 12,7% no tiem policijas darbiniekiem, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvji uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Pārliecība par to, ka cilvēktiesības Latvijā tomēr tiek ievērotas pieaug atkarībā no policijas darbinieku izdienas, un, ja 12,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*” (tāpat domā 5,2% ar izdienu virs 11 gadiem), tad 13,0% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*” (tādu pašu atbildi sniedza tikai 6,2% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem).

¹⁵ Sk. 1.1.3.attēls. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu izdienas.

Ņemot vērā, to, ka policijas darbinieku viedoklis ir sabiedrības viedokļa atspoguļojums, autors salīdzina veikto aptauju ar 1999.gadā veikto „Eiropas Vērtību pētījumu”. Aptaujas dati liecina, ka pieauga to cilvēku skaits, kas uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”. Ja 1999.gadā tādu bija tikai 5,0%,¹⁶ tad 2011.gadā jau 11,0%. Samazinājās to cilvēku skaits, kas uzskatīja, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Ja 1999.gadā tādu bija tikai 8,2%,¹⁷ tad 2011.gadā - 1,2%. Tomēr, ir pieaudzis to nacionālo minoritāšu pārstāvju skaits, kas uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”, no 8,7% - 1999.gadā līdz 12,7% - 2011.gadā. Problēmas šajā jomā parāda arī 2008.gada novembrī veiktā Latvijas iedzīvotāju aptauja „Informētība par cilvēktiesību aizsardzību Latvijā”. Katrs desmitais (10,3%) iedzīvotājs uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā tiek ievērotas „*Ļoti labi*”, vēl 35,2% norādīja, ka tās tiek ievērotas „*normāli, var atrisināt visas problēmas*”. Salīdzinoši kritiski cilvēktiesību ievērošanu vērtēja aptuveni 2/5 iedzīvotāju, tajā skaitā 33,5% uzskatīja, ka tās tiek ievērotas „*ne visai labi*”, un 8,9% pauda viedokli, ka cilvēktiesības Latvijā tiek ievērotas „*Ļoti slikti*”.¹⁸

1.2. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā

Visu iedzīvotāju vienlīdzīga vērtība un vienlīdzīgas tiesības ir sabiedrības pamatvērtība demokrātiskā valstī. Latvijas Republikas Satversmes 91.pants nosaka: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”¹⁹ Pasaules praksē terminu “diskriminācija” lieto, lai apzīmētu cilvēka tiesību ierobežošanu pēc “rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai citas izcelsmes, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa”²⁰.

1995.gada 1.februārī Eiropas Padome pieņēma nozīmīgu nacionālo minoritāšu tiesību aizsardzībai dokumentu - Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību.²¹ Latvijā konvencija tika ratificēta 2005.gada 26.maijā ar likumu “Par Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību”.²²

Likums definēja terminu “nacionālās minoritātes”, kas saskaņā ar likuma 2.pantu, ir Latvijas pilsoņi, “kuri kultūras, reliģijas vai valodas ziņā atšķiras no latviešiem, paaudzēm ilgi tradicionāli

¹⁶ Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: 2001, 53.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].

¹⁷ Turpat.

¹⁸ Informētība par cilvēktiesību aizsardzību Latvijā. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs, 2008, 8.lpp. Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/lat/tiesibsargs/majas_lapas_jaunumi/?doc=445 [skatīts 2011.gada 1.martā].

¹⁹ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.

²⁰ Vispārējā cilvēktiesību deklarācijas 2.pants. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Universālie līgumi Apvienotās Nācijas: Ņujorka un Ženēva, 1994, 2.lpp.

²¹ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

²² “Par Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību”: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

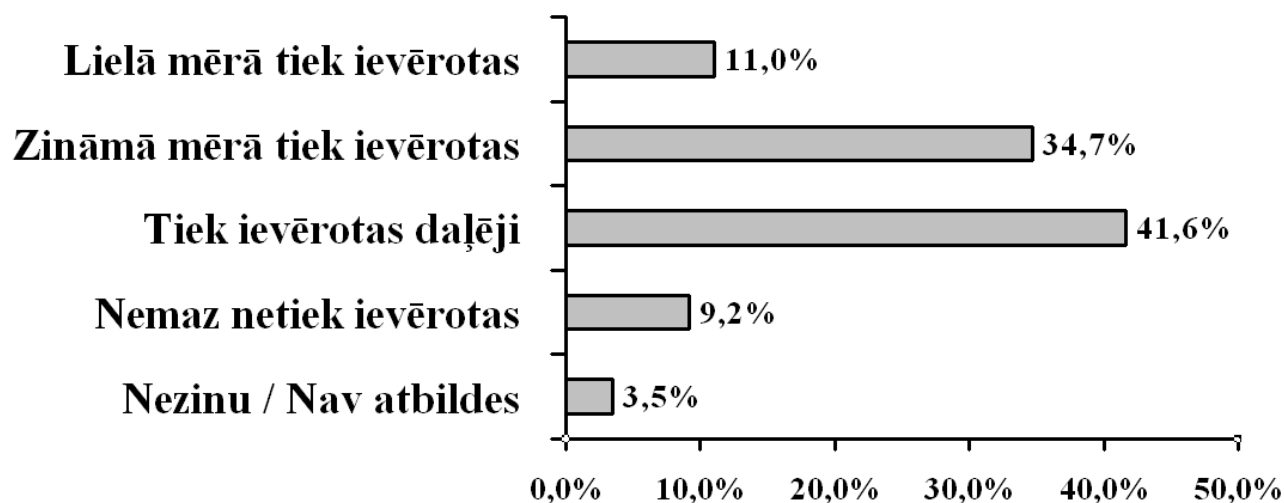
dzīvojuši Latvijā un uzskata sevi par piederīgiem Latvijas valstij un sabiedrībai, vēlas saglabāt un attīstīt savu kultūru, reliģiju vai valodu”. Latvijas nevalstisko organizāciju pārstāvji uzskata šo definīciju, par „neskaidru un pretrunīgu”²³, kā arī norāda uz šī jautājuma būtisku praktisku nozīmi, ņemot vērā lielo nepilsoņu skaitu un naturalizācijas procesa tempa kritumu.

Par pierādījumu šim apgalvojumam kalpo arī tas, ka pilsonības prasības iekļaušana definīcijā ir diskriminējoša attiecībā uz Latvijas nepilsoņiem, jo paredz izņēmumus attiecībā uz viņu tiesību īstenošanu. Neapšaubāmi, ka definīcijā iekļautā atsauce uz ilgstošu saikni ar valsti sašaurina subjektu loku, jo nodala pirmskara pilsoņus un to pēctečus no tiem, kas ieguvuši pilsonību naturalizācijas ceļā. Nav arī skaidrs, cik ilgs laika posms ietverts frāzē “paaudzēm ilgi tradicionāli dzīvojuši Latvijā”?²⁴ Viss teiktais, manuprāt, pierāda to, ka termina “nacionālās minoritātes” definīcija šajā likumā ir neskaidra un pretrunīga.

Saskaņā ar Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību 1.pantu: „Nacionālo minoritāšu un tām piederošo personu tiesību un brīvību aizsardzība ir neatņemama starptautiskās cilvēka tiesību aizsardzības daļa un tādējādi iekļaujas starptautiskās sadarbības ietvaros.”²⁵

Augstākminēto normu un tajās konstatēto pretrunu kontekstā, bija svarīgi noskaidrot policijas darbinieku viedokli par nacionālo minoritāšu tiesību ievērošanu Latvijā. Analizējot viņu atbildes, var konstatēt, ka 11,0% no respondentiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „lielā mērā tiek ievērotas”, 34,7% atbildēja, ka tās „zināmā mērā tiek ievērotas”, 41,6% uzskata, ka tās „tiek ievērotas daļēji”, bet 9,2% uzskata, ka tās „nemaz netiek ievērotas”.²⁶

1.2.1.attēls. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā. Visi respondenti

²³ Alternatīvais jeb "ēnu ziņojums" par Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzības īstenošanu Latvijā. Rīga: Latvijas Cilvēktiesību centrs, 2008, 6.lpp.

²⁴ Sīkāk sk. Treļs Ē. Nacionālās minoritātes jēdziens. Grām.: Tiesību attīstība ekonomiskās krīzes apstākļos: Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences referātu krājums. Red. Danilova I., Voronkova R., Kovaļova T. Rīga: Sociālo tehnoloģiju augstskola, 2010, 46.-47.lpp. ISBN 978-9984-748-33-7, vai Pieejams: http://www.trels.lv/publikacijas_2.html [skatīts 2011.gada 1.martā].

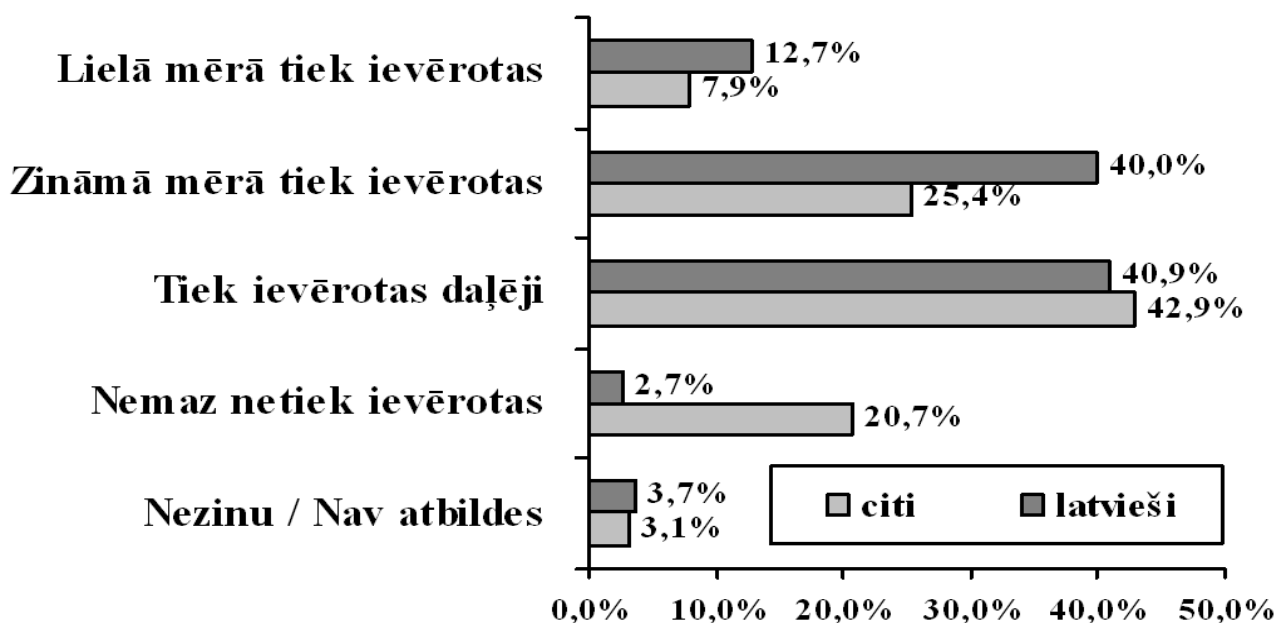
²⁵ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

²⁶ Sk. 1.2.1.attēls. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā. Visi respondenti.

Ja pirmās trīs atbildes uz šo jautājumu daudz maz sakrīt ar atbildēm uz jautājumu „Jūsaprāt, cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas cilvēktiesības Latvijā?”, tad ceturrtā (*nemaz netiek ievērotas*) atbilde liecina par problēmām šajā jomā. Un, ja tikai 1,2% policijas darbinieku uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”, tad runājot par nacionālo minoritāšu tiesībām ir atzīmējama ievērojama atšķirība - tāda paša viedokļa pieturā jau 9,2% policijas darbinieku.

Tāpat kā atbildot uz pirmo jautājumu ir novērojamas atšķirības pēc respondentu nacionalitātes. Tā tikai 12,7% latviešu un 7,9% citu nacionalitāšu pārstāvju uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”; 40,0% latviešu un 25,4% citu nacionalitāšu pārstāvju atbildēja, ka šīs tiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”; 40,9% no visiem policijas darbiniekiem latviešiem un 42,9% no citu nacionalitāšu pārstāvjiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”; 2,7% no aptaujātiem latviešiem un 20,7% no citu nacionalitāšu pārstāvjiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.²⁷

1.2.2.attēls. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

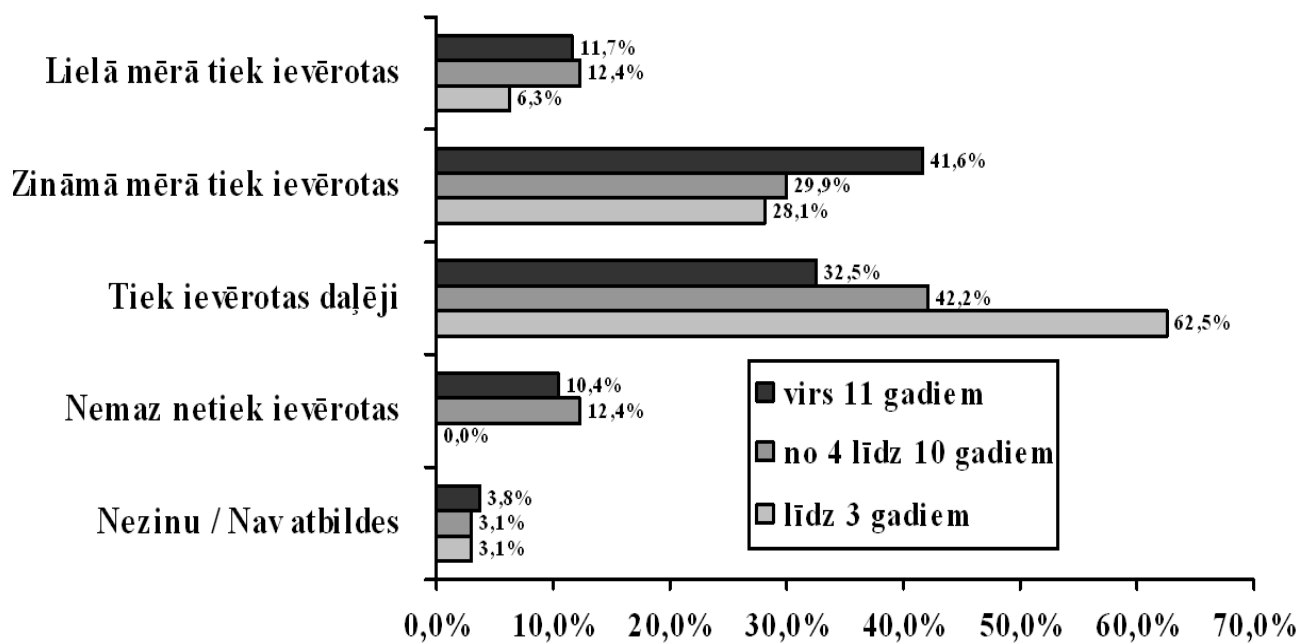

Policijas darbinieku domas par nacionālo minoritāšu tiesībām Latvijā atšķiras arī atkarībā no viņu izdienas tiesībsargājošās iestādēs: 6,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 12,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 11,7% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”; 28,1% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 29,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 41,6% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās „*zināmā mērā tiek*

²⁷ Sk. 1.2.2.attēls. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

ievērotas”; 62,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 42,2% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 32,5% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās „*tiek ievērotas daļēji*”; 12,4% respondentu ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.²⁸

1.2.3.attēls. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu izdienas

Varam secināt, ka katrs desmitais (9,2%) policijas darbinieks uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Pie tāda paša viedokļa pieturās katrs piektais (20,7%) policijas darbinieks, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvis. Respondentu, ar izdienu līdz 3 gadiem, domas svārstās uz to, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā tomēr „*tiek ievērotas daļēji*” (tā domā absolūtais vairākums no viņiem - 62,5%), nevis „*nemaz netiek ievērotas*” (tāda atbilde netika sniegta).

1.3. Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 114.pantu: “Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.”²⁹ Arī Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību 5.panta pirmajā daļā teikts, ka „puses apņemas veicināt tādu apstākļu radīšanu personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, kuri

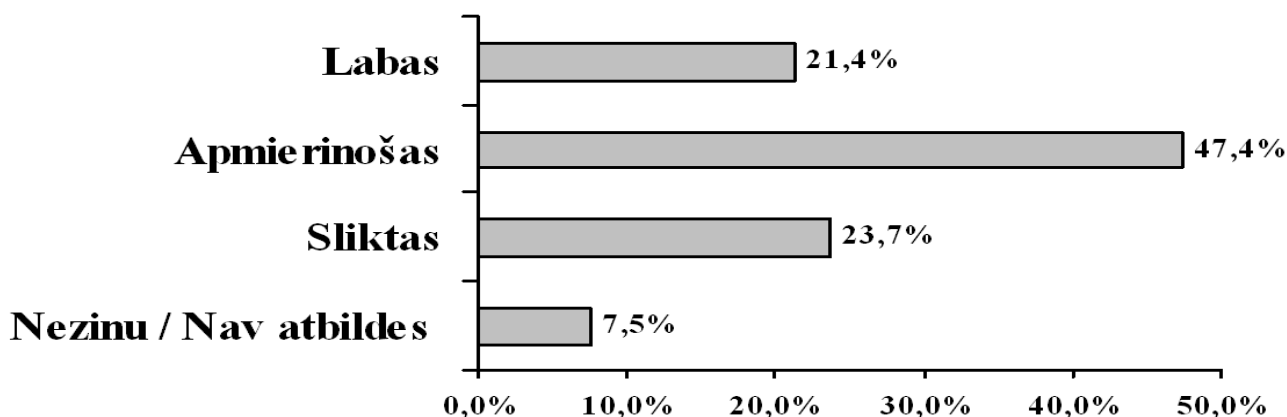
²⁸ Sk. 1.2.3.attēls. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā. Sadalījums pēc respondentu izdienas.

²⁹ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.

saglabātu un attīstītu to kultūru, sargātu to identitātes būtiskos elementus, tas ir, to reliģiju, valodu, tradīcijas un kultūras mantojumu”³⁰.

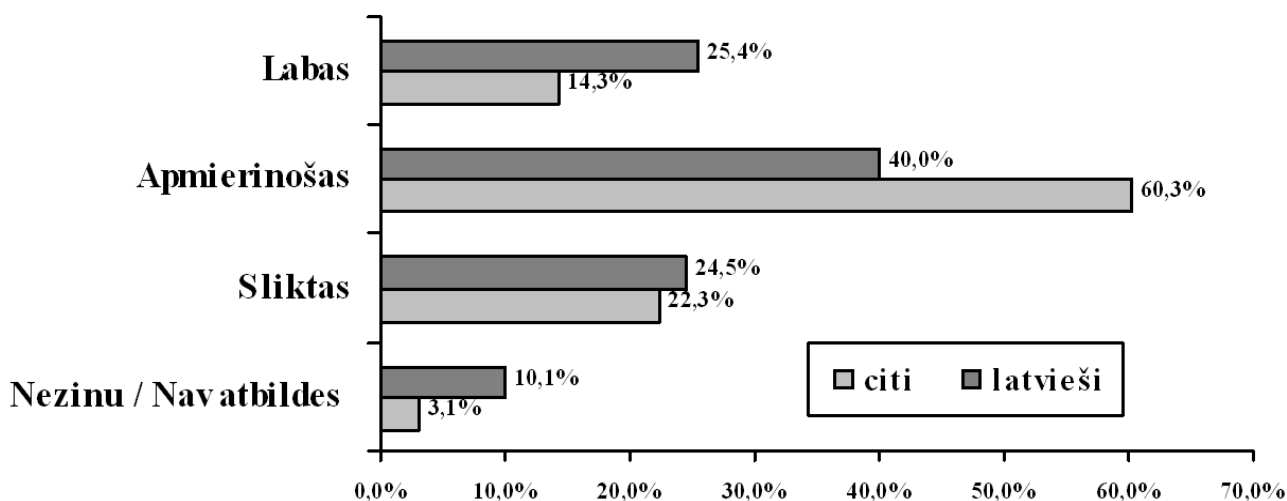
Atbildot uz jautājumu „Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?” 21,4% policijas darbinieki novērtēja tās kā „labas”, 47,4% kā „apmierinošas”, 23,7% kā „sliktas”.³¹

1.3.1.attēls. Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā? Visi respondenti

Uz šo pašu jautājumu 25,4% latviešu un 14,3% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka tās ir „labas”; 40,0% latviešu un 60,3% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”; 24,5% latviešu un 22,3% nelatviešu atbildēja, ka tās ir „sliktas”.³²

1.3.2.attēls. Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā? Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

³⁰ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

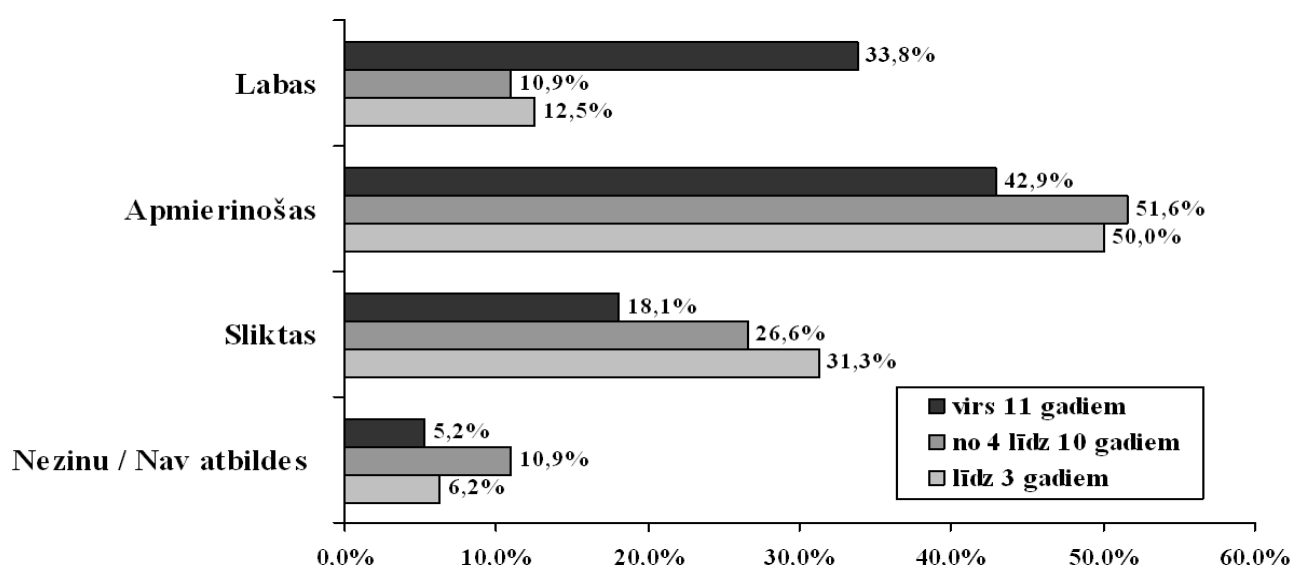
³¹ Sk. 1.3.1.attēls. Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā? Visi respondenti.

³² Sk. 1.3.2.attēls. Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā? Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru policijas darbiniekiem atšķiras arī atkarībā no viņu darba stāža tiesībsargājošās iestādēs: 12,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 10,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 33,8% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka šīs iespējas ir „labas”; 50,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 51,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 42,9% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās ir „apmierinošas”; 31,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 26,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 18,1% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās ir „sliktas”.³³

1.3.3.attēls. Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?

Sadalījums pēc respondentu izdienas

Salīdzinājumam aptaujā „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000” viedoklis par mazākumtautību iespējām attīstīt savu kultūru Latvijā sadalījās sekojoši: 46% pilsoņu un 29% nepilsoņu atbildēja, ka tās ir „labas”; 41% pilsoņu un 46% nepilsoņu atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”; 3% pilsoņu un 13% nepilsoņu atbildēja, ka tās ir „sliktas”.³⁴ Ņemot vērā, ka visi policijas darbinieki ir pilsoņi var salīdzināt šos ciparus ar visu policijas darbinieku atbildēm uz jautājumu „Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?” Aptaujas dati liecina, ka kritās to pilsoņu skaits, kas uzskata, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „labas” iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā (no 46% 2000.gadā līdz 21,4% 2011.gadā) un, savukārt, pieauga to pilsoņu skaits, kas uzskata, ka tās ir „sliktas” (no 3% 2000.gadā līdz 23,7% 2011.gadā).

³³ Sk. 1.3.3.attēls. Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā? Sadalījums pēc respondentu izdienas.

³⁴ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 120.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā]

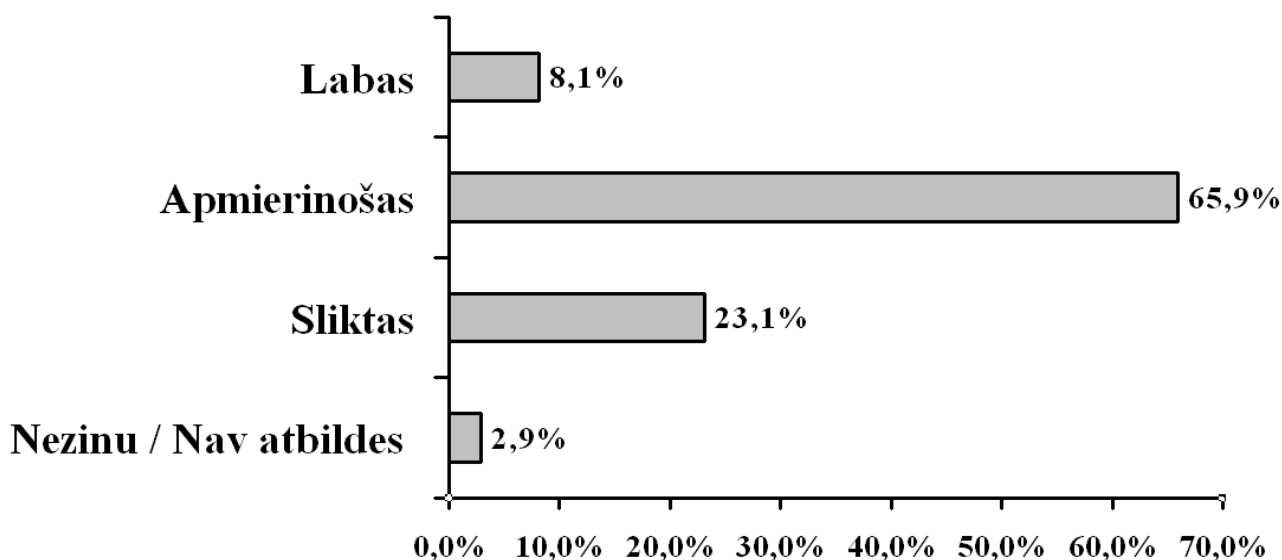
Var secināt, ka tāpat kā pārliecība par to, ka cilvēktiesības Latvijā tomēr tiek ievērotas, arī pārliecība par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru policijas darbiniekiem pieaug atkarībā no viņu izdienas: 31,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „sliktas” iespējas saglabāt savu kultūru (tāpat domā 18,1% ar izdienu virs 11 gadiem) un 33,8% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās ir „labas” (tādu pašu atbildi sniedza 12,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem).

1.4. Etnisko attiecību novērtējums

Etniskās attiecības plašā nozīmē ir tautu mijiedarbību vairākās jomās (ekonomikā, politikā, kultūrā u.c.), bet šaurā nozīmē ir atšķirīgu tautību cilvēku personiskās neformālās attiecības, kas arī notiek dažādās komunikācijas jomās - darbā, ģimenē, ar kaimiņiem, ar draugiem vai arī cita veida neformālās attiecības.³⁵ Attiecībās starp majoritāti un minoritātēm (tāpat, kā arī starp citām sociālajām grupām), atšķirībā no parastām personiskām attiecībām, indivīda piederība konkrētai grupai ir stingri noteikta.³⁶

Uz jautājumu „Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?” policijas darbinieki sniedza sekojošās atbildes: „labas” - 8,1%, „apmierinošas” - 65,9%, „sliktas” - 23,1%.³⁷

1.4.1.attēls. Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā? Visi respondenti

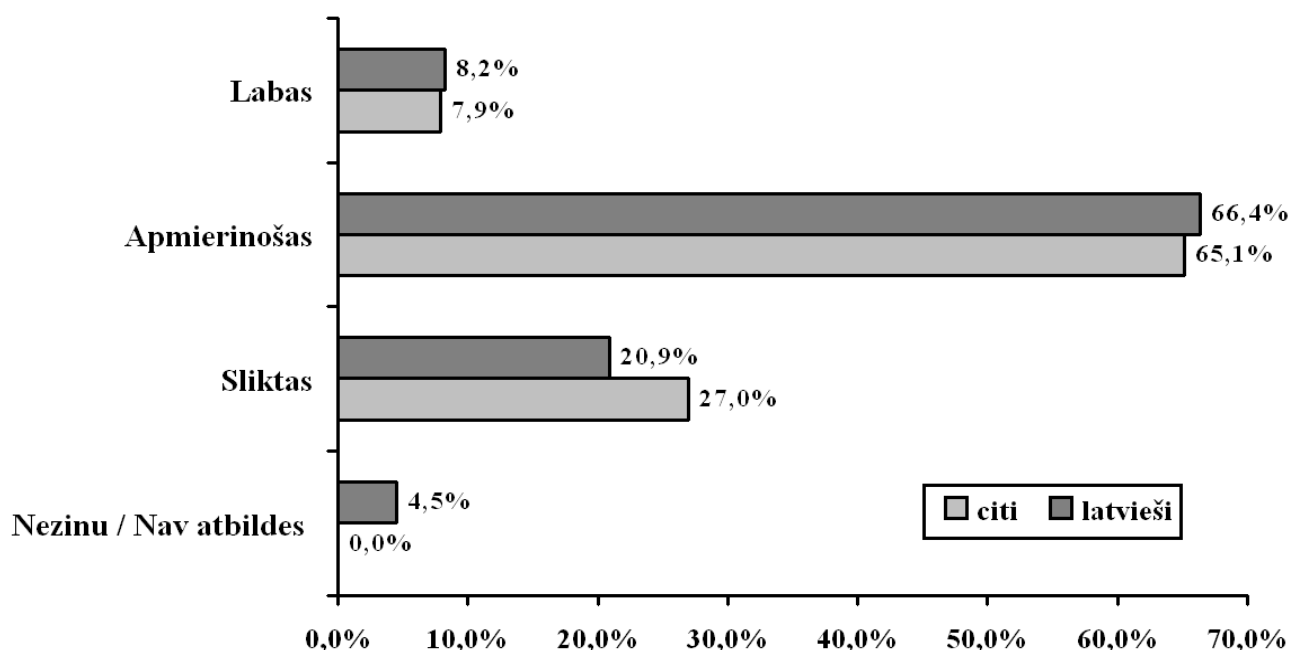
³⁵ Арутюнян Ю. В., Дробизева Л. М., Суколов А. А. Этносоциология. Москва: Аспект-Пресс, 1998, с. 185. ISBN 5-7567-0215-6.

³⁶ Tajfel H. Human groups and social categories. Cambridge: Cambridge University Press, 1981, 330 p. ISBN 0-521-22839-5.

³⁷ Sk. 1.4.1.attēls. Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā? Visi respondenti.

Uz šo jautājumu 8,2% latviešu un 7,9% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka tās ir „labas”; 66,4% latviešu un 65,1% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”; 20,9% latviešu un 27,0% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka tās ir „sliktas”.³⁸

1.4.2.attēls. Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā? Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

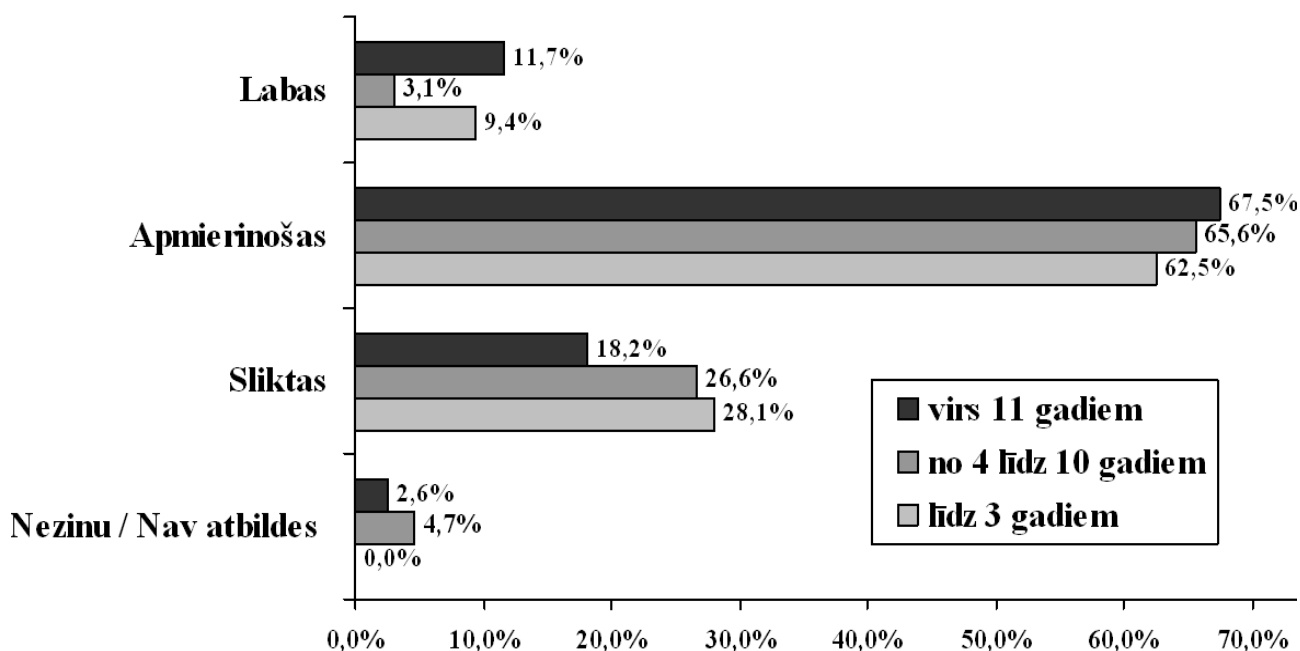

Atbildes uz šo jautājumu atkarībā no policijas darbinieku darba stāža tiesībsargājošās iestādēs sadalījās sekojoši: 9,4% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 3,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 11,7% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka etniskās attiecības ir „labas”; 62,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 65,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 67,5% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās ir „apmierinošas”; 28,1% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 26,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 18,2% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās ir „sliktas”.³⁹

³⁸ Sk. 1.4.2.attēls. Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā? Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

³⁹ Sk. 1.4.3.attēls. Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā? Sadalījums pēc respondentu izdienas.

1.4.3.attēls. Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā? Sadalījums pēc respondentu izdienas

Salīdzinot šos rezultātus ar konstatētiem aptaujā „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000”, kurā vērtējums etniskām attiecībām Latvijā 2000.gadā bija sekojošais: 32% pilsoņu un 27% nepilsoņu uzskatīja, ka tās ir „labas”; 57% pilsoņu un 60% nepilsoņu atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”; 5% pilsoņu un 10% nepilsoņu atbildēja, ka tās ir „sliktas”⁴⁰ Citētā pētījuma autori bija sajūsmā no tā, ka salīdzinājumā ar 1997.gadā veiktā līdzīga pētījuma rezultātiem, Latvijas iedzīvotāju skatījumā etniskās attiecības Latvijā uzlabojās, un tas, viņuprāt, liecināja par sabiedrības locekļu pozitīvu nostādni pret citām etniskām grupām. Šīs aptaujas rezultāti liecināja, ka pieaudzis to cilvēku skaits, kas etniskās attiecības vērtē kā labas. „Attiecībā uz etnisko attiecību attīstību nākotnē optimisms vairāk pieaudzis pilsoņu vidū. Tomēr svarīgi, ka katrs otrais Latvijas iedzīvotājs paudis pārliecību, ka etniskās attiecības valstī uzlabosies”.⁴¹

Diemžēl 2011.gadā attiecībā uz etnisko attiecību attīstību prognozētais optimisms nav pieaudzis. Kā iepriekš, salīdzinājumam ņemšu tikai pilsoņu atbildes. Tā, vērtējot etniskās attiecības Latvijā 2011.gadā tikai 8,1% atbildēja, ka tās ir „labas” (2000.gadā - 32%) un 23,1% uzskatīja, ka tās ir „sliktas” (2000.gadā tādu bija tikai 5%).

Kopumā, var secināt, ka neskatoties uz to, ka divas trešdaļas (65,9%) policijas darbinieku uz jautājumu „Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?”, atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”, tomēr katrs ceturtais (23,1%) policijas darbinieks uzskata, ka tās ir „sliktas”.

⁴⁰ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 115.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā]

⁴¹ Turpat, 8.lpp.

Interesanti, ka šīs viedoklis būtiski nemainās atkarībā no policijas darbinieku nacionalitātes, un sadalās sekojošās proporcijās (latvieši / nacionālo minoritāšu pārstāvji): 8,2% / 7,9% - „*labas*”; 66,4% / 65,1% - „*apmierinošas*”; 20,9% / 27,0% - „*sliktas*”. Būtiski neietekmēja atbildes uz šo jautājumu arī policijas darbinieku darba pieredze, pārliecinošs vairākums policijas darbinieku uzskata, ka tās ir „*apmierinošas*”: 62,5% ar izdienu līdz 3 gadiem, 65,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 67,5% ar izdienu virs 11 gadiem. Bet tomēr ir novērojams neliels pieaugums (+2% katrai no grupām) šīs atbildes piekritēju proporcionāli pieredzes pieaugumam. Policijas darbinieki ar lielāku pieredzi biežāk svārstās uz to, ka etniskās attiecības Latvijā tomēr ir „*labas*” (11,7% pret 9,4% ar izdienu līdz 3 gadiem un 3,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem) nevis „*sliktas*” (18,2% pret 28,1% ar izdienu līdz 3 gadiem un 26,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem).

2. Policijas darbinieku viedoklis par Latvijas sabiedrību

2.1. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā

Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Preambulā teikts, ka „tolerances un dialoga atmosfēras radīšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka kultūru dažādība būtu nevis šķelšanās faktors, bet gan katras sabiedrības bagātināšanās avots”⁴².

Šīs konvencijas kontekstā jautājumam par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā ir provokatīvs raksturs, jo vienas vai divkopienas sabiedrības izveidošana valstī būtu nacionālo minoritāšu asimilācija. Bet saskaņā ar konvencijas 5.panta otro daļu, „puses atturas no tādas politikas vai darbības, kas asimilētu nacionālo minoritāšu personas pret to gribu, un aizsargā šādas personas no jebkādas darbības, kuru mērķis būtu šāda asimilācija”⁴³.

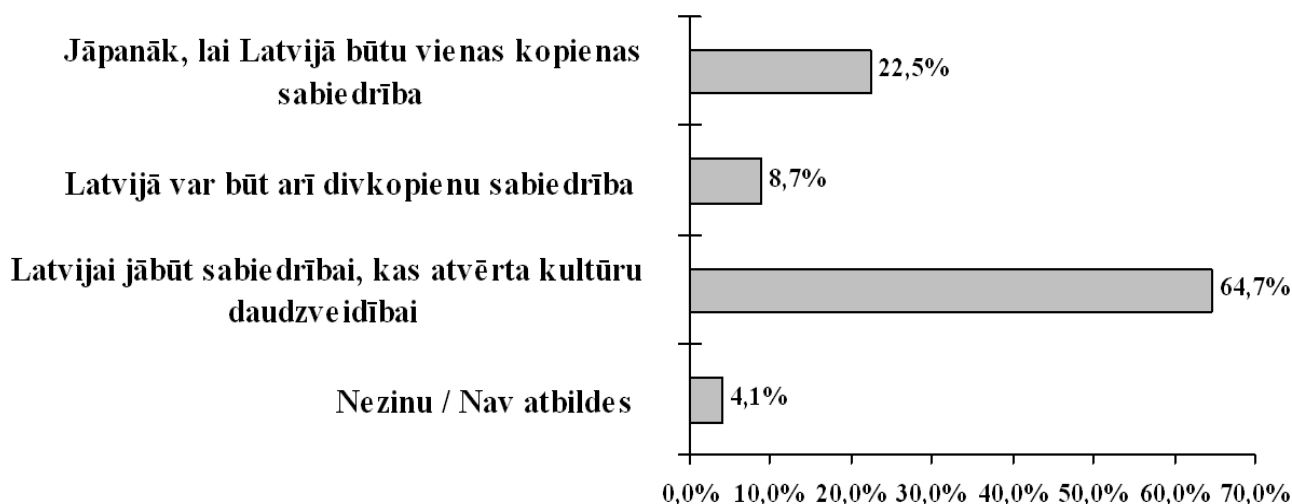
Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā policijas darbinieku vidū sadalījās sekojoši: 22,5% uzskata, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”; 8,7% uzskata, ka „*Latvijā var būt arī divkopienas sabiedrība*”; 64,5% uzskata, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”.⁴⁴

⁴² Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

⁴³ Turpat.

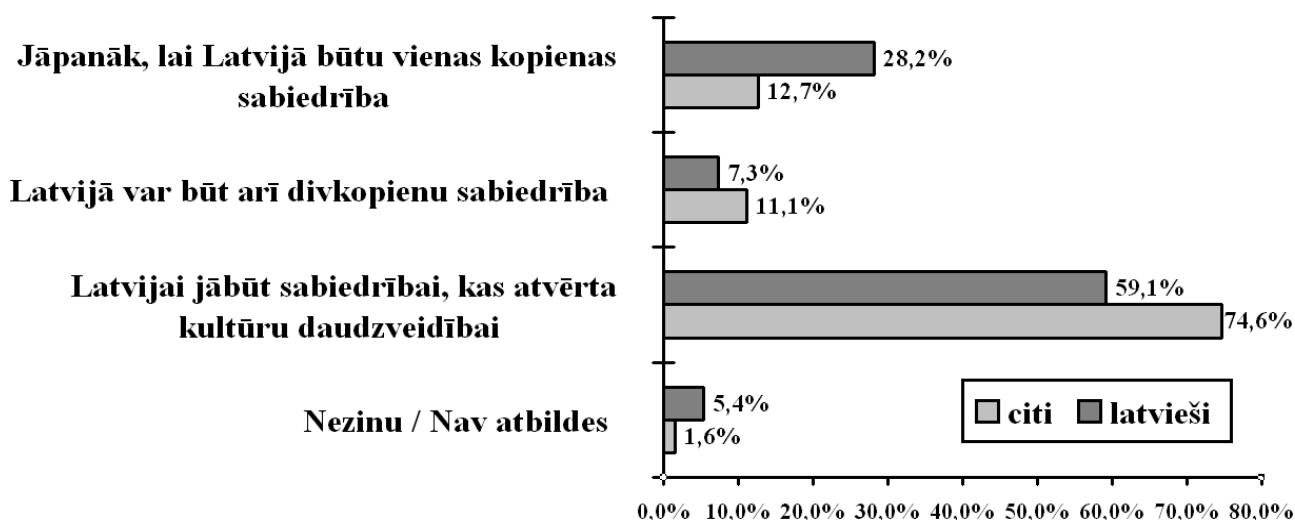
⁴⁴ Sk. 2.1.1.attēls. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Visi respondenti.

2.1.1.attēls. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Visi respondenti

Ļoti atšķirās atbildes uz šo jautājumu starp latviešiem un nacionālo minoritāšu pārstāvjiem, kas veic dienesta pienākumus Valsts policijā. Tās sadalījās sekojoši: 28,2% latviešu un 12,7% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka „jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība”; 7,3% latviešu un 11,1% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka „Latvijā var būt arī divkopienas sabiedrība”; 59,1% latviešu un 74,6% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka „Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai”.⁴⁵

2.1.2.attēls. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

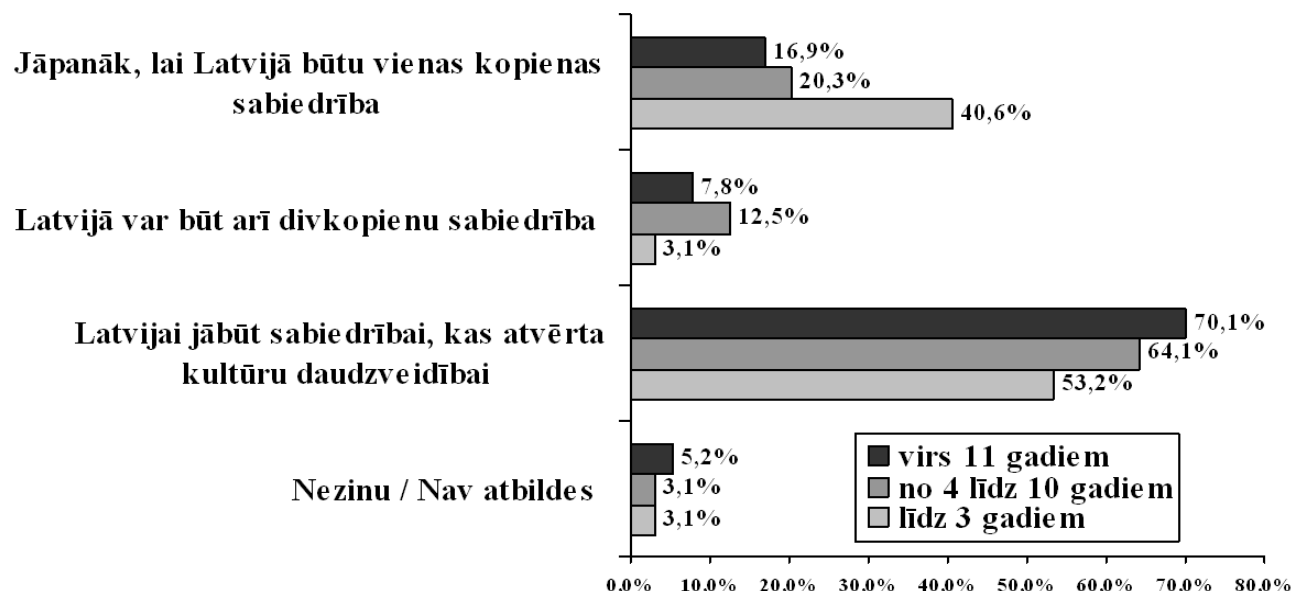

Policijas darbinieku domas par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā mainās atkarībā no viņu izdienas tiesībsargājošās iestādēs. Šis process labi redzams to policijas darbinieku vidū, kas izvēlējās atbildi, ka „Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai”. Šo atbildi

⁴⁵ Sk. 2.1.2.attēls. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

izvēlējās 53,2% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 64,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 70,1% ar izdienu virs 11 gadiem.⁴⁶

2.1.3.attēls. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Sadalījums pēc respondentu izdienas

Līdzīgais process (bet diametrāli pretējā virzienā) ir novērojams arī atbildē „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”. Tā atbildēja 40,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 20,3% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 16,9% ar izdienu virs 11 gadiem. Pie viedokļa, kas uzskata, ka „*Latvijā var būt arī divkopienas sabiedrība*” pieturās tikai 3,1% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 12,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 7,8% ar izdienu virs 11 gadiem.⁴⁷

Salīdzināšu šīs atbildes ar augstākminētās aptaujas „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000” rezultātiem. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā 2000.gadā bija sekojošais: 38% pilsoņu un 13% nepilsoņu uzskatīja, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”; 5% pilsoņu un 14% nepilsoņu atbildēja, ka „*Latvijā var būt arī divkopienas sabiedrība*”; 44% pilsoņu un 56% nepilsoņu atbildēja, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”.⁴⁸ Kā iepriekš, salīdzināšu tikai pilsoņu atbildes. Šīs atbildes liecina, ka kritās to pilsoņu skaits, kas uzskatīja, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*” (no 38% 2000.gadā līdz 22,5% 2011.gadā); nedaudz pieauga to pilsoņu skaits, kas uzskatīja, ka „*Latvijā var būt arī divkopienas sabiedrība*” (no 5% 2000.gadā līdz 8,7% 2011.gadā); krietni pieauga to pilsoņu skaits, kas

⁴⁶ Sk. 2.1.3.attēls. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Sadalījums pēc respondentu izdienas.

⁴⁷ Sk. 2.1.3.attēls. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Sadalījums pēc respondentu izdienas.

⁴⁸ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 120.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā]

uzskatīja, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*” (no 44% 2000.gadā līdz 64,5% 2011.gadā).

Apkopojot šajā nodaļā teikto, varam secināt, ka lielākā daļa (64,5%) no policijas darbiniekiem uzskata, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”, tomēr pietiekoši liels policijas darbinieku skaits (22,5%) uzskata, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”. Atbilde uz šo jautājumu parāda nopietnās nesaskaņas starp pamatnāciju un minoritāšu kopienām. Un, ja divkopienu sabiedrības izveidi nopietni neatbalsta neviena no šīm sociālajām grupām, tad vairāk nekā katrs ceturtais latvietis (28,2%) piekopj utopisku viedokli, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”. Iespējams, ka jautājumu kvantums un sarežģītība neļāva šiem cilvēkiem ieraudzīt trauslu robežu starp nacionālās identitātes saglabāšanu un nacionālismu. Tomēr, jākonstatē, ka 59,1% pārliecinošs vairākums latviešu tomēr atbalsta kultūras daudzveidību. Šo pašu viedokli atbalsta trīs ceturtdaļas (74,6%) nacionālo minoritāšu pārstāvju, kas atbildēja, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”. Ar šo sarežģīto jautājumu labi tika galā policijas darbinieki ar lielāku darba pieredzi. Atbilde „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*” pierāda šo pozitīvo progresiju. Tā atbildēja 53,2% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 64,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 70,1% ar izdienu virs 11 gadiem. Diametrāli pretējo progresiju novērojam atbildē, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”. Šo atbildi izvēlējās 40,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 20,3% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 16,9% ar izdienu virs 11 gadiem. Varam secināt, ka šis jauniešu maksimālisms, pieredzes un izglītības trūkums, 40,6% gadījumu sniedzot pretrunīgu atbildi, neapšaubāmi ietekmēja arī kopējos rezultātus.

2.2. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu

Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību iepriekšminētā 5.panta 1.daļasteikts, ka „puses apņemas veicināt tādu apstākļu radīšanu personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, kuri saglabātu un attīstītu to kultūru, sargātu to identitātes būtiskos elementus, tas ir, to reliģiju, valodu, tradīcijas un kultūras mantojumu”⁴⁹.

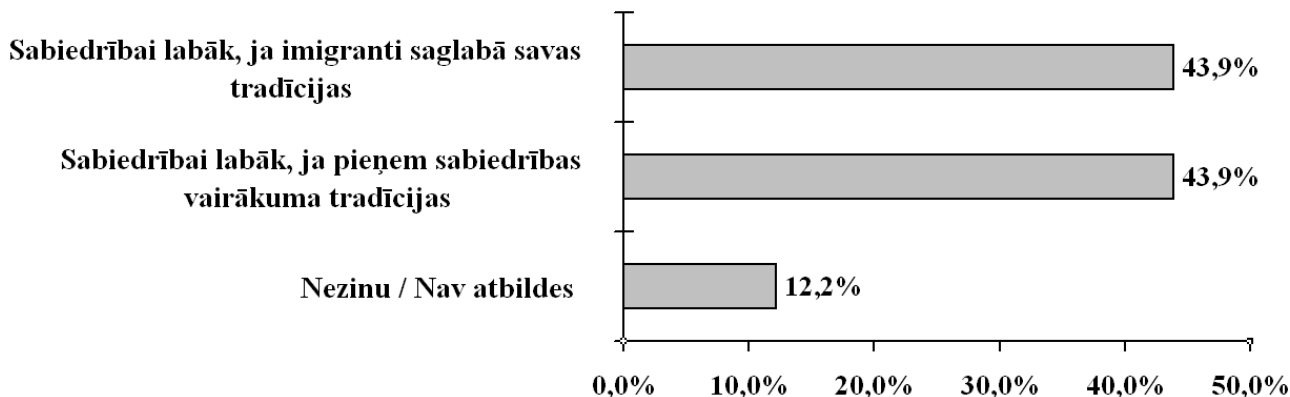
Līdz ar to uzskati, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*” būs maldīgi. Un uz šo jautājumu ir tikai viena pareizā atbilde: „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*”.

Pretrunas atbildēs uz šo jautājumu var būt saistītas arī ar to, ka vairākuma tradīciju pārņemšana ne vienmēr nozīmē vienlaikus arī sava etnosa tradīciju zaudēšana. Respektīvi, vienlaikus var gan pārņemt vairākuma tradīcijas, gan saglabāt savējās.

⁴⁹ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

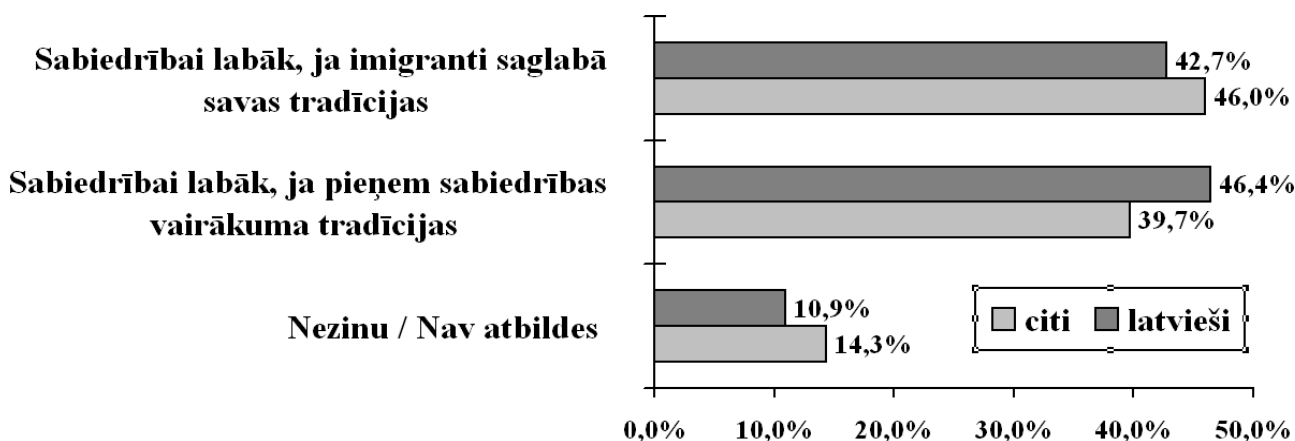
Polijas darbinieku atbildes uz šo pretrunīgo jautājumu sadalījās uz pusēm: 43,9% no aptaujātiem domā, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*”, tikpat daudz (43,9%) uzskata, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”.⁵⁰

2.2.1.attēls. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Visi respondenti

Nelielās atšķirības ir novērojamas pēc respondentu sadales latviešos un nacionālo minoritāšu pārstāvjos: 42,7% latviešu un 46,0% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*” un 46,4% latviešu un 39,7% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”.⁵¹

2.2.2.attēls. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

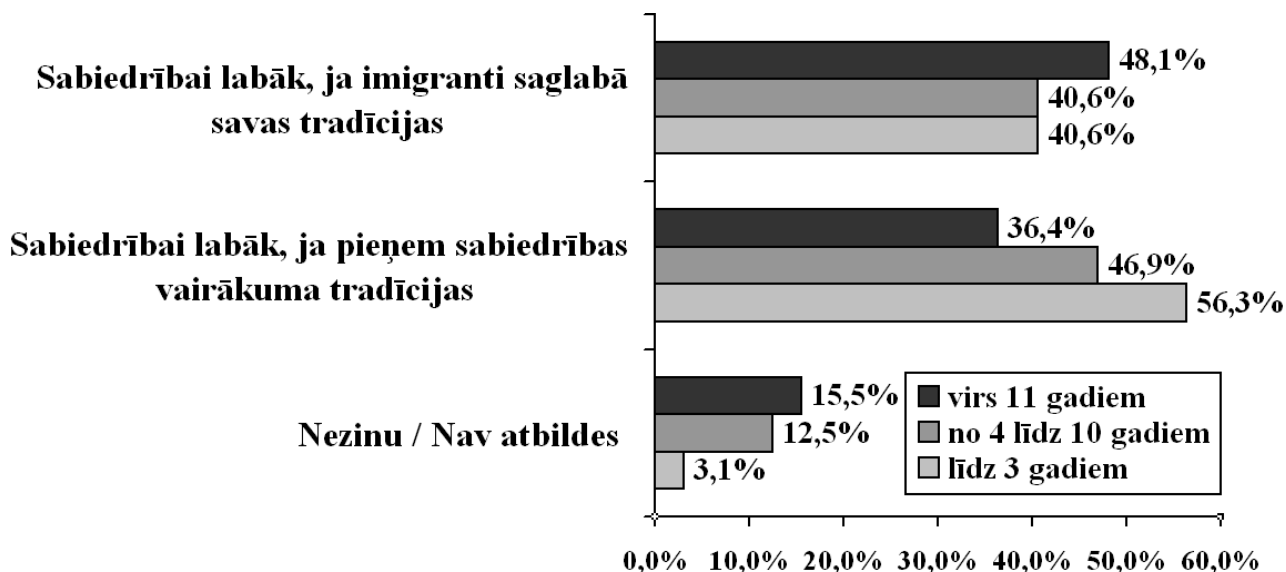
Sadalījumā pēc izdienas, kā iepriekš, izdalās respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem, 56,3% no kuriem uzskata, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”, tāpat domā 46,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 36,4% ar izdienu virs 11 gadiem.⁵²

⁵⁰ Sk. 2.2.1.attēls. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Visi respondenti.

⁵¹ Sk. 2.2.2.attēls. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

⁵² Sk. 2.2.3.attēls. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Sadalījums pēc respondentu izdienas.

2.2.3.attēls. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Sadalījums pēc respondentu izdienas

Pie viedokļa, ka „sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas”, pieturās 40,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, tik pat (40,6%) respondentu ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 48,1% ar izdienu virs 11 gadiem.⁵³

„Eiropas Vērtību pētījumā”, kas tika veikts 1999.gadā 39,7% respondentu (39,7% latviešu un 39,7% nacionālo minoritāšu pārstāvju) uzskatīja, ka „sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas”, bet 44,5% respondentu (45,0% latviešu un 43,9% nacionālo minoritāšu pārstāvju) atbildēja, ka „sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas”.⁵⁴

Atbildot uz šo pašu jautājumu pēc gada, aptaujā „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000”, 43% pilsoņu un 66% nepilsoņu uzskatīja, ka „sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas”, bet 40% pilsoņu un 15% nepilsoņu atbildēja, ka „sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas”.⁵⁵

Salīdzinot aptaujas „Eiropas Vērtību pētījums” un „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000” datus ar manu aptauju, var secināt, ka konstatētie rezultāti īpaši neatšķiras. No vienas puses tas liecina par datu precizitāti, bet no otras puses pierāda, ka integrācijas procesā mūsu valstī nenotiek attīstība.

Var secināt, ka atbildes uz respondentiem piedāvātiem pretrunīgiem viedokļiem, ka „sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas” un, ka „sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas” sadalījās uz pusēm. Un galvenās pretrunas šeit radās no tā, ka

⁵³ Sk. 2.2.3.attēls. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Sadalījums pēc respondentu izdienas.

⁵⁴ Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: 2001, 67.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].

⁵⁵ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 120.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā]

vairākuma tradīciju piekopšanu var panākt divos pretējos ceļos ar integrāciju un ar asimilāciju. Bez tā, kā jau bija minēts, var arī pārņemt vairākuma tradīcijas, vienlaikus saglabājot savējās. Minētais izraisa zināmas bažas par to, ka rīkojās pareizi tie 43,9% no aptaujātiem, kas domā, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”. Sadalījumā pēc izdienas, kā iepriekš, izceļas respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem, 56,3% no kuriem uzskata, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”. Tāpat domā arī pietiekoši liels skaits (46,9%) respondentu ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 36,4% ar izdienu virs 11 gadiem.

3. Policijas darbinieku tolerances līmenis

3.1. Attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām

Sociālo, reliģisko, etnisko un rases grupu pārstāvju tiesību ierobežošana un diskriminācija ir cilvēktiesību pārkāpums Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 2.panta,⁵⁶ Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību 4.panta⁵⁷ un Latvijas Republikas Satversmes 91.panta⁵⁸ kontekstā.

Neskatoties uz to, ka atšķirīga attieksme pret personām no dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām, kas dzīvo kaimiņos, vēl neliecina par viņu tiesību aizskārumu, tomēr, tas parāda nepietiekošo darbu tolerances veicināšanā. Bet saskaņā ar konvencijas 6.pantu, puses apņemas veicināt „tolerances garu un starpkultūru dialogu un veic efektīvus pasākumus, kas veicinātu savstarpēju ciešu un sapratni, un sadarbību starp visām personām, kuras dzīvo to teritorijā, neskatoties uz šo personu etnisko, kultūras, lingvistisko vai reliģisko identitāti”⁵⁹.

Aptaujas uzdevumā lūdzu respondentiem sniegt atbildi uz jautājumu: „Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?” Respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Izmantojot šo iespēju policijas darbinieki sadalīja šos cilvēkus sekojoši: ar narkomāniem – 88,4%, ar dzērājiem – 80,3%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 68,8%, ar romiem (čigāniem) – 64,2%, ar kreisiem ekstrēmistiem – 54,9%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātņi – 53,8%, ar homoseksuāļiem – 45,1%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 42,8%, ar labējiem ekstrēmistiem – 42,2%, ar musulmaņiem – 31,8%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 20,8%, ar ebrejiem – 11,6%, ar citas rases pārstāvjiem – 4,6%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 2,9%.⁶⁰

⁵⁶ Vispārējā cilvēktiesību deklarācijas. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Universālie līgumi Apvienotās Nācijas: Ņujorka un Ženēva, 1994, 2.lpp.

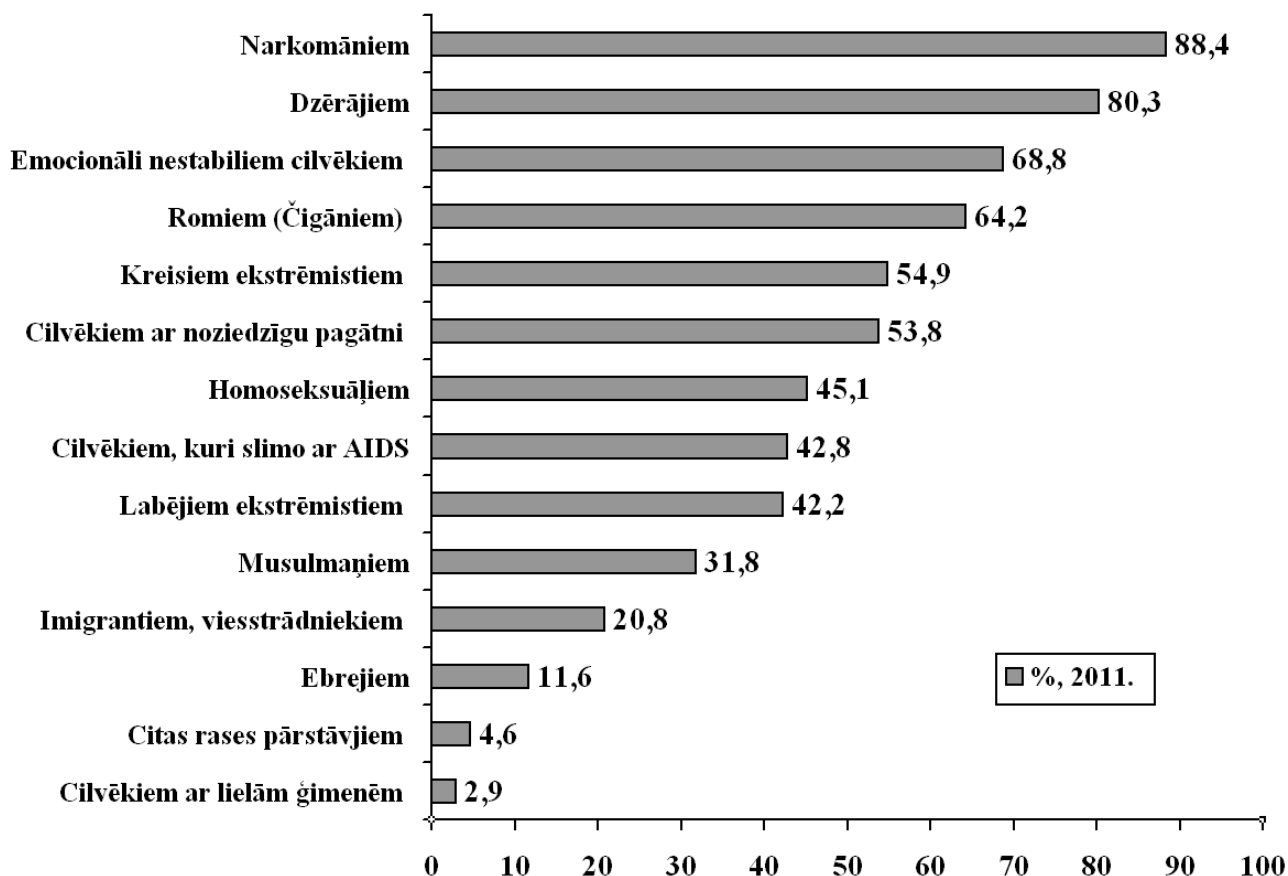
⁵⁷ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

⁵⁸ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.

⁵⁹ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

⁶⁰ Sk. 3.1.1.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Visi respondenti.

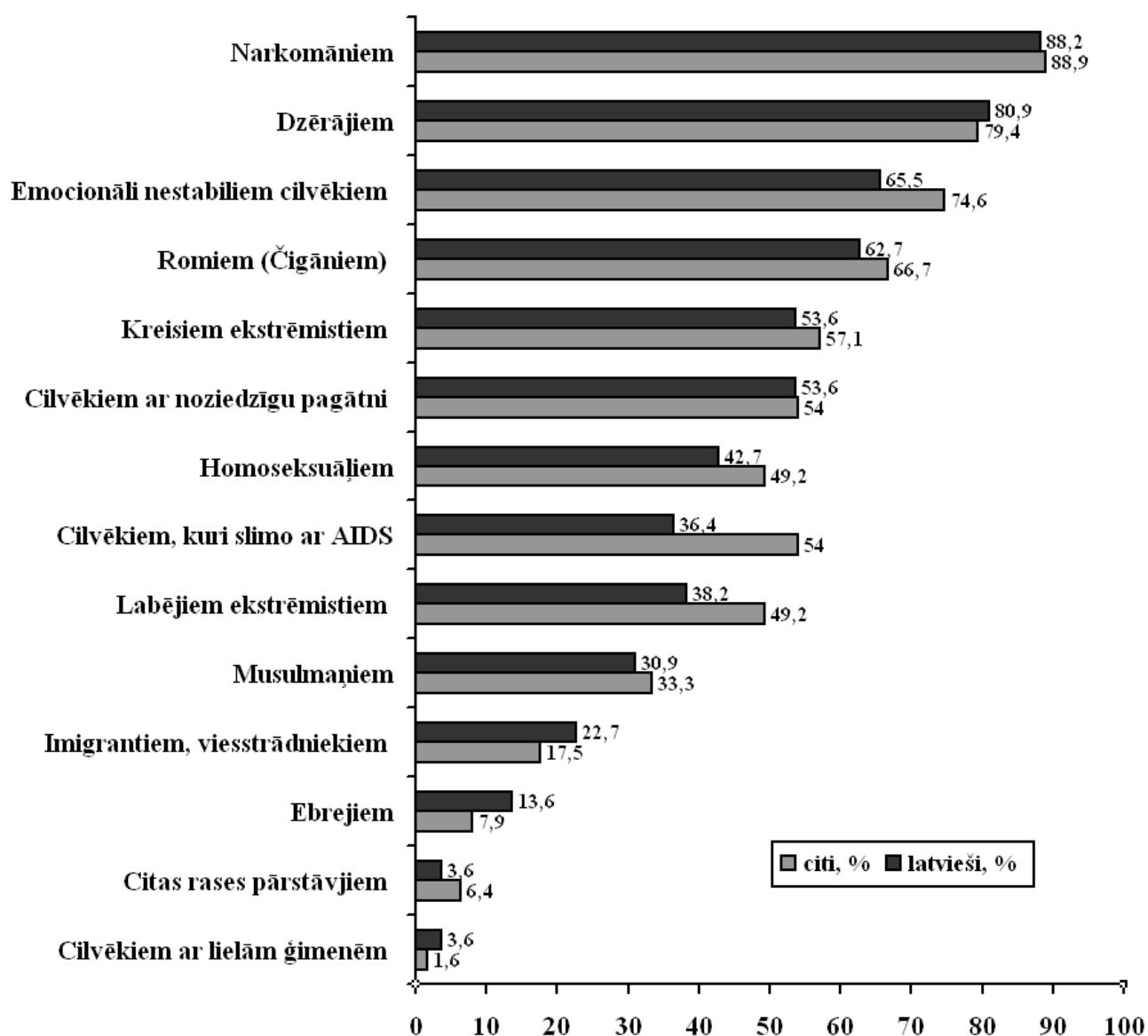
3.1.1.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Visi respondenti

Respondenti latvieši nevēlētos dzīvot kaimiņos ar narkomāniem – 88,2%, ar dzērājiem – 80,9%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 65,5%, ar romiem (čigāniem) – 62,7%, ar kreisiem ekstrēmistiem – 53,6%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātņi – 53,6%, ar homoseksuāļiem – 42,7%, ar labējiem ekstrēmistiem – 38,2%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 36,4%, ar musulmaņiem – 30,9%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 22,7%, ar ebrejiem – 13,6%, ar citas rases pārstāvjiem – 3,6%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 3,6%.⁶¹

⁶¹ Sk. 3.1.2.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

3.1.2.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

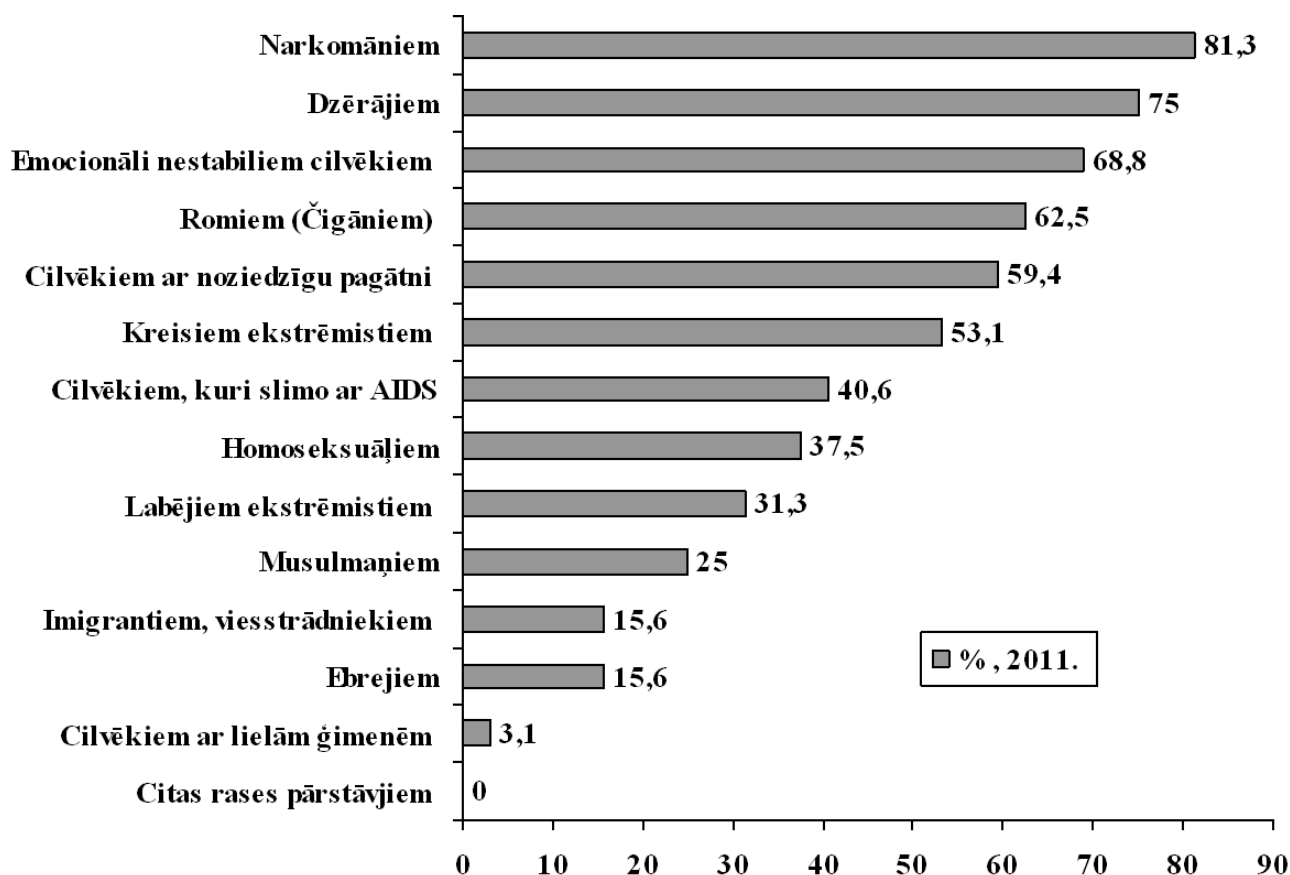
Savukārt nacionālo minoritāšu pārstāvji nevēlētos dzīvot kaimiņos ar narkomāniem – 88,9%, ar dzērājiem – 79,4%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 74,6%, ar romiem (čigāniem) – 66,7%, ar kreisiem ekstrēmistiem – 57,1%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātņi – 54,0%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 54,0%, ar homoseksuāļiem – 49,2%, ar labējiem ekstrēmistiem – 49,2%, ar musulmaņiem – 33,3%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 17,5%, ar ebrejiem – 7,9%, ar citas rases pārstāvjiem – 6,4%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 1,6%.⁶²

Policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem sekojoši sadalīja savas atbildes: ar narkomāniem – 81,3%, ar dzērājiem – 75,0%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 68,8%, ar romiem (čigāniem) – 62,5%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātņi – 59,4%, ar kreisiem ekstrēmistiem

⁶² Sk. 3.1.2.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

– 53,1%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 40,6%, ar homoseksuāļiem – 37,5%, ar labējiem ekstrēmistiem – 31,3%, ar musulmaņiem – 25,0%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 15,6%, ar ebrejiem – 15,6%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 3,1%. Neviena no respondentiem neatzīmēja aili, kurā bija noteikts, ka viņi nevēlētos dzīvot kaimiņos ar citas rases pārstāvjiem.⁶³

3.1.3.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem

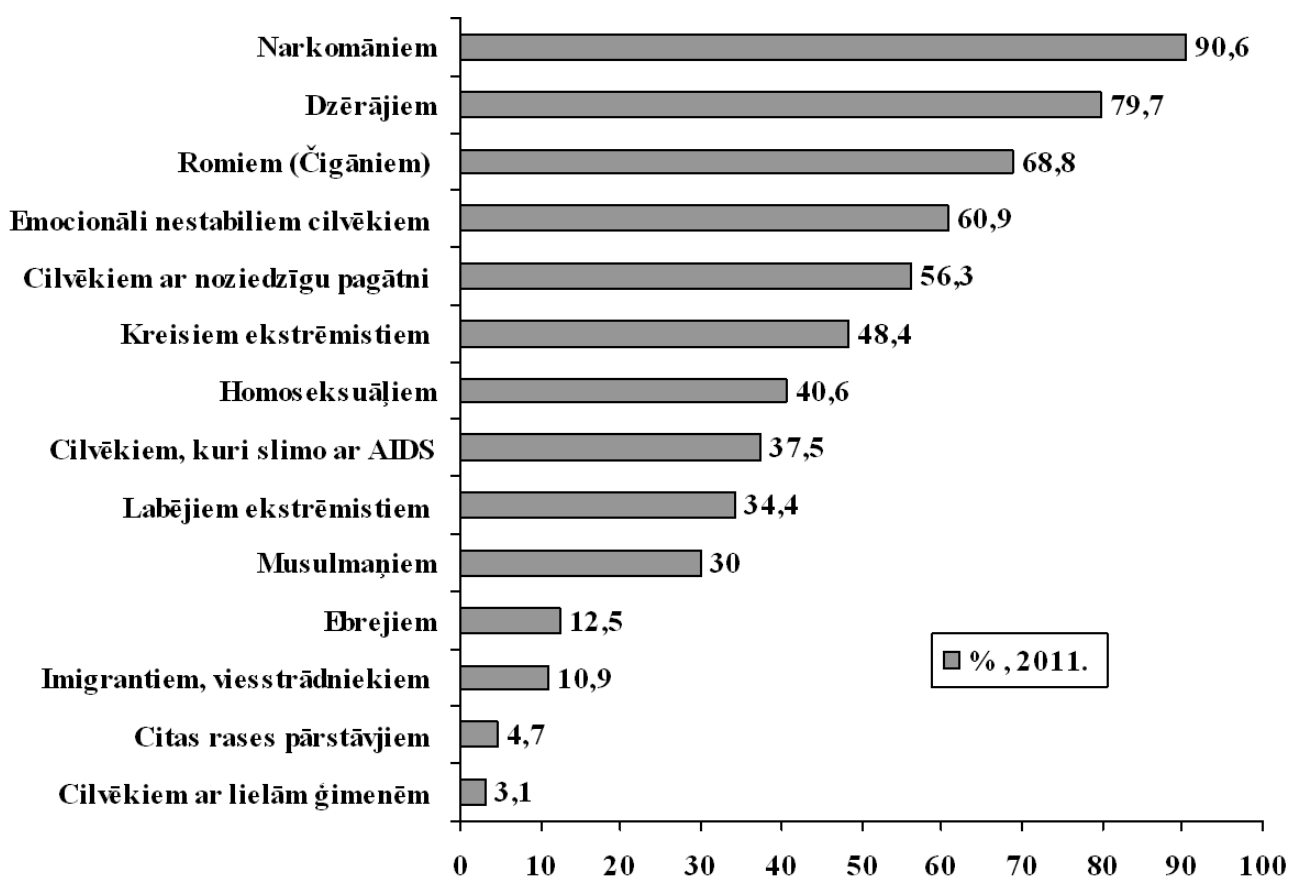

Policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem sniedza sekojošās atbildes: ar narkomāniem – 90,6%, ar dzērājiem – 79,7%, ar romiem (čigāniem) – 68,8%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 60,9%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātni – 56,3%, ar kreisiem ekstrēmistiem – 48,4%, ar homoseksuāļiem – 40,6%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 37,5%, ar labējiem ekstrēmistiem – 34,4%, ar musulmaņiem – 30,0%, ar ebrejiem – 12,5%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 10,9%, ar citas rases pārstāvjiem – 4,7%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 3,1%.⁶⁴

⁶³ Sk. 3.1.3.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem.

⁶⁴ Sk. 3.1.4.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Respondenti ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem.

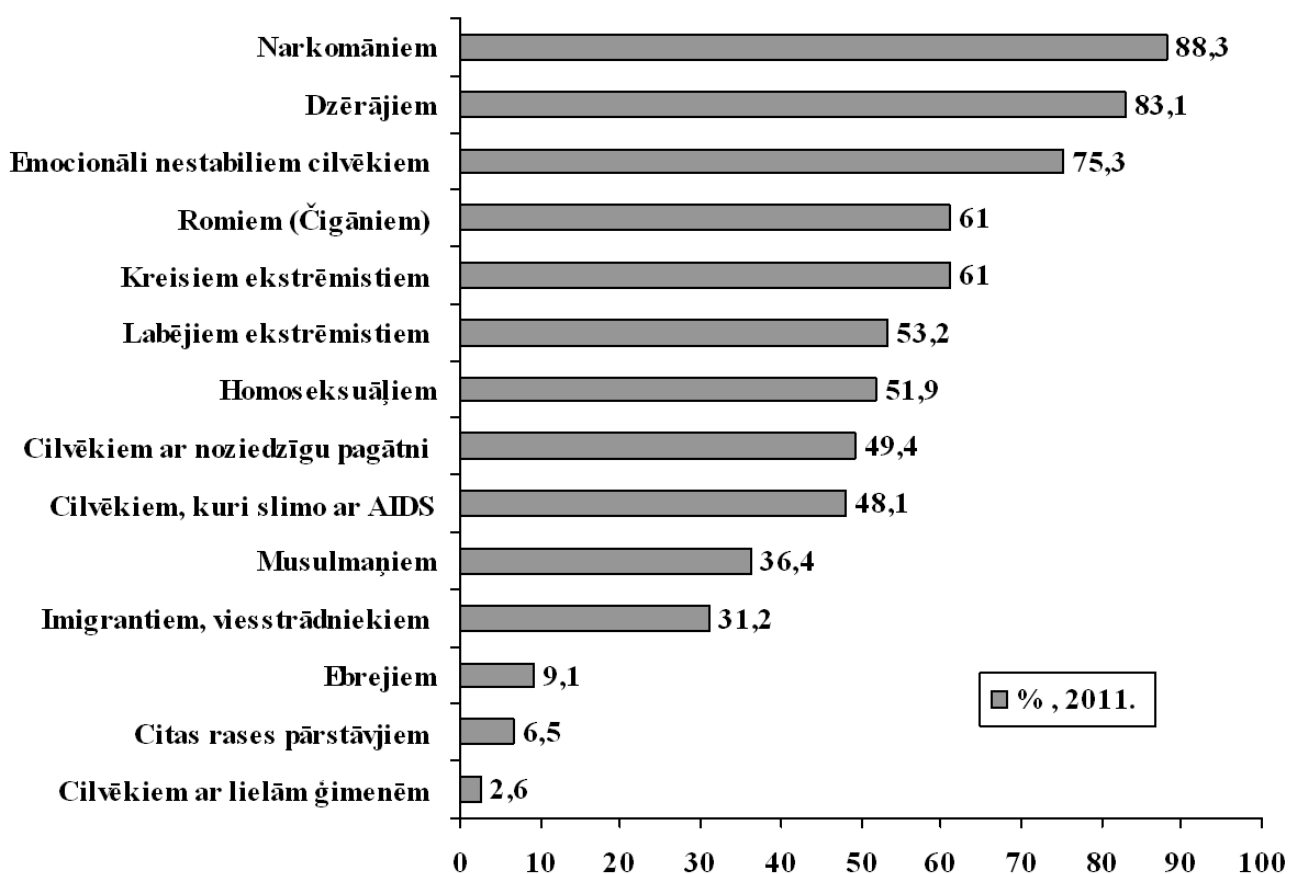
3.1.4.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Respondenti ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem

Valsts policijas darbinieki ar izdienu virs 11 gadiem atbildēja sekojoši: ar narkomāniem – 88,3%, ar dzērājiem – 83,1%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 75,3%, ar romiem (čigāniem) – 61,0%, ar kreisiem ekstrēmistiem – 61,0%, ar labējiem ekstrēmistiem – 53,2%, ar homoseksuāļiem – 51,9%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātņi – 49,4%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 48,1%, ar musulmaņiem – 36,4%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 31,2%, ar ebrejiem – 9,1%, ar citas rases pārstāvjiem – 6,5%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 2,6%.⁶⁵

⁶⁵ Sk. 3.1.5.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem.

3.1.5.attēls. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos? Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem

1999.gadā „Eiropas Vērtību pētījumā” uz jautājumu „Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?” tika sniegtas sekojošās atbildes: ar dzērājiem – 74,8%, ar narkomāniem – 74,7%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātni – 56,8%, ar homoseksuāļiem – 45,5%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 34,6%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 29,0%, ar romiem (čigāniem) – 27,2%, ar kreisiem ekstrēmistiem – 25,9%, ar labējiem ekstrēmistiem – 21,4%, ar musulmaņiem – 14,5%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 9,8%, ar ebrejiem – 5,2%, ar citas rases pārstāvjiem – 4,8%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 4,5%.⁶⁶

Kā redzams, 1999.gadā Latvijas iedzīvotāji ierindoja romus (čigānus) tikai septītajā vietā ar 27,2%, bet policijas darbinieki 2011.gadā – ceturtajā vietā ar 64,2%. Pieaugusi negatīva attieksme attiecībā pret cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS (no 29,0% līdz 42,8%), pret musulmaņiem (no 14,5% līdz 31,8%), pret imigrantiem, viesstrādniekiem (no 9,8% līdz 20,8%) un pret ebrejiem (no 5,2% līdz 11,6%). Palikusi nemainīga attieksme pret homoseksuāļiem, 45,5% - 1999.gadā un 45,1% - 2011.gadā, kā arī pret citas rases pārstāvjiem, 4,8% - 1999.gadā un 4,6% - 2011.gadā.

⁶⁶ Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: 2001, 8.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].

„Eiropas Vērtību pētījumā” nelielās atšķirības ir novērojamas pēc respondentu sadales latviešos un nacionālo minoritāšu pārstāvjos: 78,8% latviešu un 76,4% nacionālo minoritāšu pārstāvju nevēlētos dzīvot kaimiņos ar dzērājiem, ar narkomāniem attiecīgi 76,9% un 78,9%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātņi - 60,1% un 57,5%, ar homoseksuāļiem - 47,4% un 47,2%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem - 36,3% un 35,6%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 29,6% un 31,0%, ar romiem (čigāniem) - 26,8% un 30,5%, ar kreisiem ekstrēmistiem - 27,2% un 26,5%, ar labējiem ekstrēmistiem - 22,9% un 21,4%, ar musulmaņiem - 15,3% un 14,7%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 10,2% un 10,1%, ar ebrejiem - 5,8% un 4,9%, ar citas rases pārstāvjiem - 5,1% un 4,9%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm - 5,1% un 4,2%.⁶⁷

Interesanti apskatīt Latvijas iedzīvotāju viedokļus salīdzinājumā ar pētījumā „Eiropas vērtības” ietvertu Eiropas Savienības valstu iedzīvotāju viedokļiem.⁶⁸ Visszemākais iecietības līmenis attiecībā uz romu tautības pārstāvjiem 1999.gadā bija Slovākijā (77,2% nevēlās dzīvot kaimiņos), Ungārijā (68,6%) un Lietuvā (63,3%). Otrā mūsu kaimiņvalsts Igaunija septītajā vietā ar 49,8%. Latvijā iecietības līmenis attiecībā uz romu tautības pārstāvjiem bija divkārt augstāks nekā mūsu kaimiņvalstīs, Lietuvā un Igaunijā, 27,2%. Visszemākais iecietības līmenis attiecībā uz musulmaņiem bija Ungārijā (60,3%), Lietuvā (33,1%) un Rumānijā (31,4%). Igaunija devītajā vietā ar 22,2%. Latvijā iecietības līmenis attiecībā uz musulmaņiem arī bija augstāks nekā mūsu kaimiņvalstīs - 14,5%. Attiecībā uz imigrantiem un viesstrādniekiem viszemākais iecietības līmenis bija Ungārijā (62%) un Bulgārijā (24,6%). Lietuvā un Polijā sadalīja trešo vietu - 23,6%. Igaunija septītajā vietā ar 20,9%. Arī šeit iecietības līmenis Latvijā bija augstāks nekā Lietuvā un Igaunijā - 9,8%. Visszemākais iecietības līmenis attiecībā uz ebreju tautības pārstāvjiem bija Ungārijā (44,4% nevēlās dzīvot kaimiņos ar ebrejiem), Grieķijā (29,4%) un Polijā (25,1%). Lietuva piektajā vietā ar 23%, Igaunija - vienpadsmitajā ar 11,1%. Latvijā iecietības līmenis bija augstāks nekā kaimiņvalstīs - 5,2%. Attiecībā uz citas rases cilvēkiem viszemākais iecietības līmenis bija Ungārijā (52%), Bulgārijā (28,1%) un Grieķijā (24,4%). Igaunija astotajā vietā ar 15,6%. Lietuva sešpadsmitā ar 9,7% Latvijā iecietības līmenis attiecībā uz citas rases cilvēkiem bija 4,8%. Tomēr jāatzīst, ka pēc iecietības līmeņa Latvija atpalika no vairākām Rietumeiropas valstīm: attiecībā uz romu tautības pārstāvjiem no Dānijas (15,3%), Nīderlandes (19,7%), Zviedrijas (19,9%) un citām valstīm; attiecībā uz musulmaņiem no Portugāles (7,9%), Zviedrijas (9,1%), Spānijas (10,8) un citām valstīm; attiecībā uz imigrantiem un viesstrādniekiem no Portugāles (2,5%), Zviedrijas (2,8%), Nīderlandes (5,3%) un citām valstīm; attiecībā uz ebreju tautības pārstāvjiem no Nīderlandes (1,9%), Zviedrijas (2,1%), Dānijas (2,5%) un citām valstīm. Tikai attiecībā uz citas rases cilvēkiem Latvija sadalīja otro vietu ar Vāciju (4,8%), palaižot priekšā Zviedriju ar 2,5%.

⁶⁷ Turpat.

⁶⁸ Kultūru daudzveidība un iecietība Latvijā. Dati, fakti, viedokļi. Rīga: ĪUMSILS, 2003, 22.-23.lpp.

Apkopojot šajā nodaļā teikto, varam secināt, ka respondentu profesionālā pieredze neapšaubām kļūva par iemeslu tam, ka pirmās trīs vietas no tām personām, kas būtu nevēlamie kaimiņi, sadalīja narkomāni (88,4%), dzērāji (80,3%) un emocionāli nestabilie cilvēki (68,8%). Tomēr daudznacionālās sabiedrības pārstāvji romi (čigāni) parādās jau ceturtajā vietā, jo milzīgs policijas darbinieku skaits, 64,2%, negribētu dzīvot ar viņiem kaimiņos. Attieksme pret citām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām arī bija pietiekoši negatīva: homoseksuālisti – 45,1%, cilvēki, kuri slimo ar AIDS – 42,8%, musulmaņi – 31,8%, imigranti, viesstrādnieki – 20,8%, ebreji – 11,6%, citas rases pārstāvji – 4,6%. Vērtējot atbildes uz šo jautājumu atkarībā no policijas darbinieku nacionalitātes var secināt, ka latvieši retāk nekā nacionālo minoritāšu pārstāvji atzīmēja aptaujas aili, kurā bija teikts par vēlmi nedzīvot kaimiņos ar romiem (čigāniem) (62,7% pret 66,7%), ar homoseksuāļiem (42,7% pret 49,2%), ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS (36,4% pret 54,0%), ar musulmaņiem (30,9% pret 33,3%) un ar citas rases pārstāvjiem (3,6% pret 6,4%). Situācija atšķīrās tikai attiecībā uz imigrantiem un viesstrādniekiem (22,7% pret 17,5%), un uz ebrejiem (3,6% pret 7,9%), nacionālo minoritāšu pārstāvji parādījuši lielāko iecietības līmeni. Policijas darbinieku sadalījumā atkarībā no viņu izdienas atbildēs uz anketas jautājumiem atklājās vēl daudz negaidītu atšķirību. Tā, policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem negaidīti ierindoja romus (čigānus) trešajā vietā ar 68,8%, uzreiz pēc narkomāniem (90,6%) un dzērājiem (79,7%). Salīdzinājumam, policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem piešķīra šai grupai 62,5%, bet ar izdienu virs 11 gadiem – 61,0%. Negatīvi vērtēja iespējas dzīvot kaimiņos:

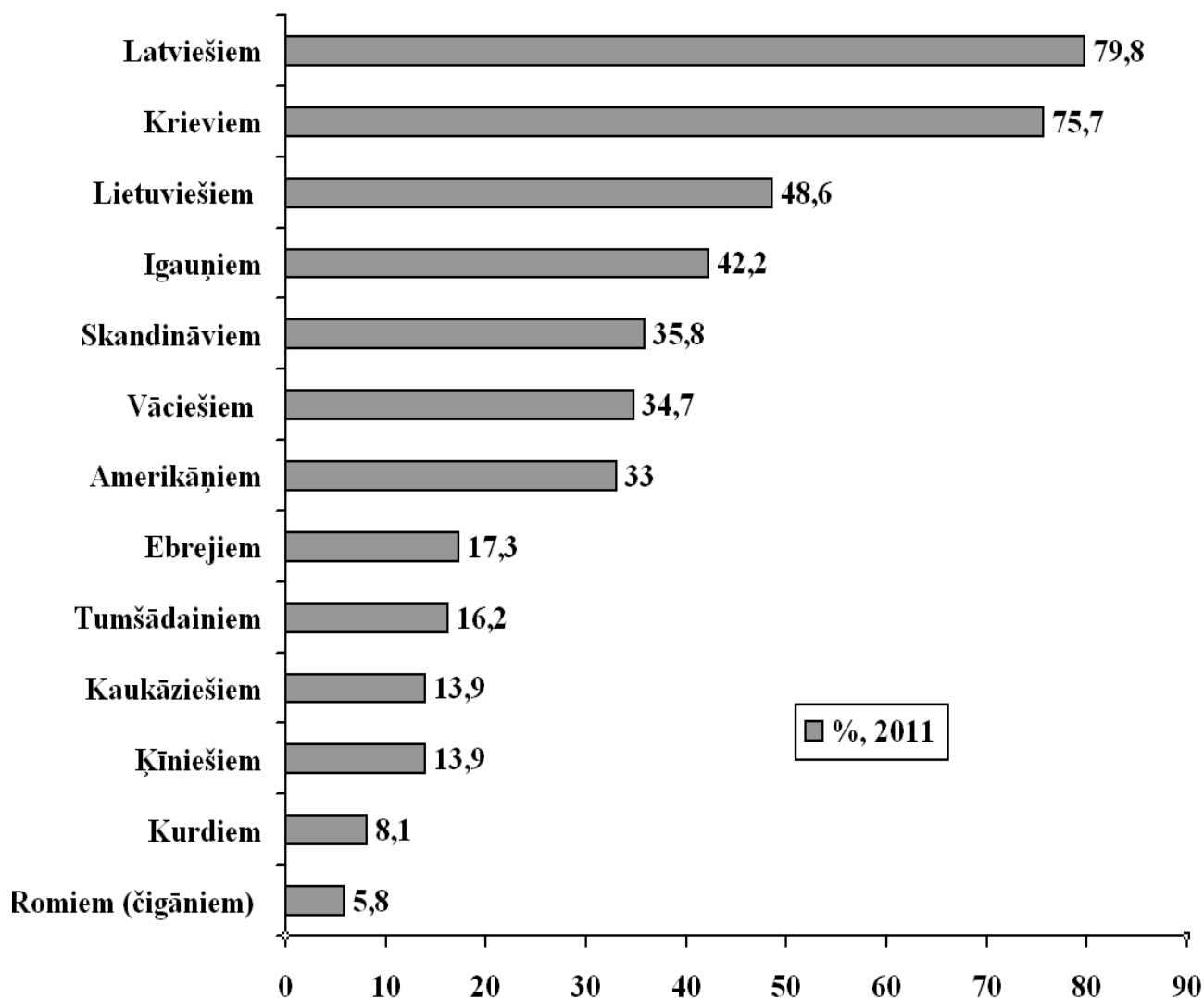
- ar homoseksuālistiem 37,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 51,9% ar izdienu virs 11 gadiem (negaidīti negatīvā attieksme pieaug proporcionāli pieredzes pieaugumam);
- ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS 40,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 37,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 48,1% ar izdienu virs 11 gadiem;
- ar musulmaņiem 25,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 30,0% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 36,4% ar izdienu virs 11 gadiem (tāpat kā gadījumā ar homoseksuālistiem, negaidīti negatīvā attieksme pieaug proporcionāli pieredzes pieaugumam);
- ar imigrantiem un viesstrādniekiem 15,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 10,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 31,2% ar izdienu virs 11 gadiem;
- ar ebrejiem 15,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 12,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 9,1% ar izdienu virs 11 gadiem (šajā gadījumā negatīvā attieksme mazinās proporcionāli pieredzes pieaugumam);

ar citas rases pārstāvjiem neviens respondents ar izdienu līdz 3 gadiem, 4,7% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 6,5% ar izdienu virs 11 gadiem (negatīvās attieksmes pieaugums).

3.2. Kontaktu ciešums ar citu tautību un rasu pārstāvjiem

Turpinot iepriekšējā nodaļā iesākto tolerances līmeņa izpēti, arī šajā uzdevumā lūdzu respondentiem atbildēt ar kādas nacionalitātes (rases) pārstāvjiem viņi būtu ar mieru kontaktēties, bet ar atrunu, ka šis kontakts notiks pat līdz tuvai radniecībai, laulībām. Arī šeit respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Policijas darbinieki šīs nacionalitātes (rases) sadalīja sekojoši: ar latviešiem - 79,8%, krieviem - 75,7%, lietuviešiem - 48,6%, igauņiem - 42,2%, skandināviem - 35,8%, vāciešiem - 34,7%, amerikāņiem - 33,0%, ebrejiem - 17,3%, tumšādainiem - 16,2%, kaukāziešiem - 13,9%, ķīniešiem - 13,9%, kurdiem - 8,1%, romiem (čigāniem) - 5,8%.⁶⁹

3.2.1.attēls. Visi respondenti. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

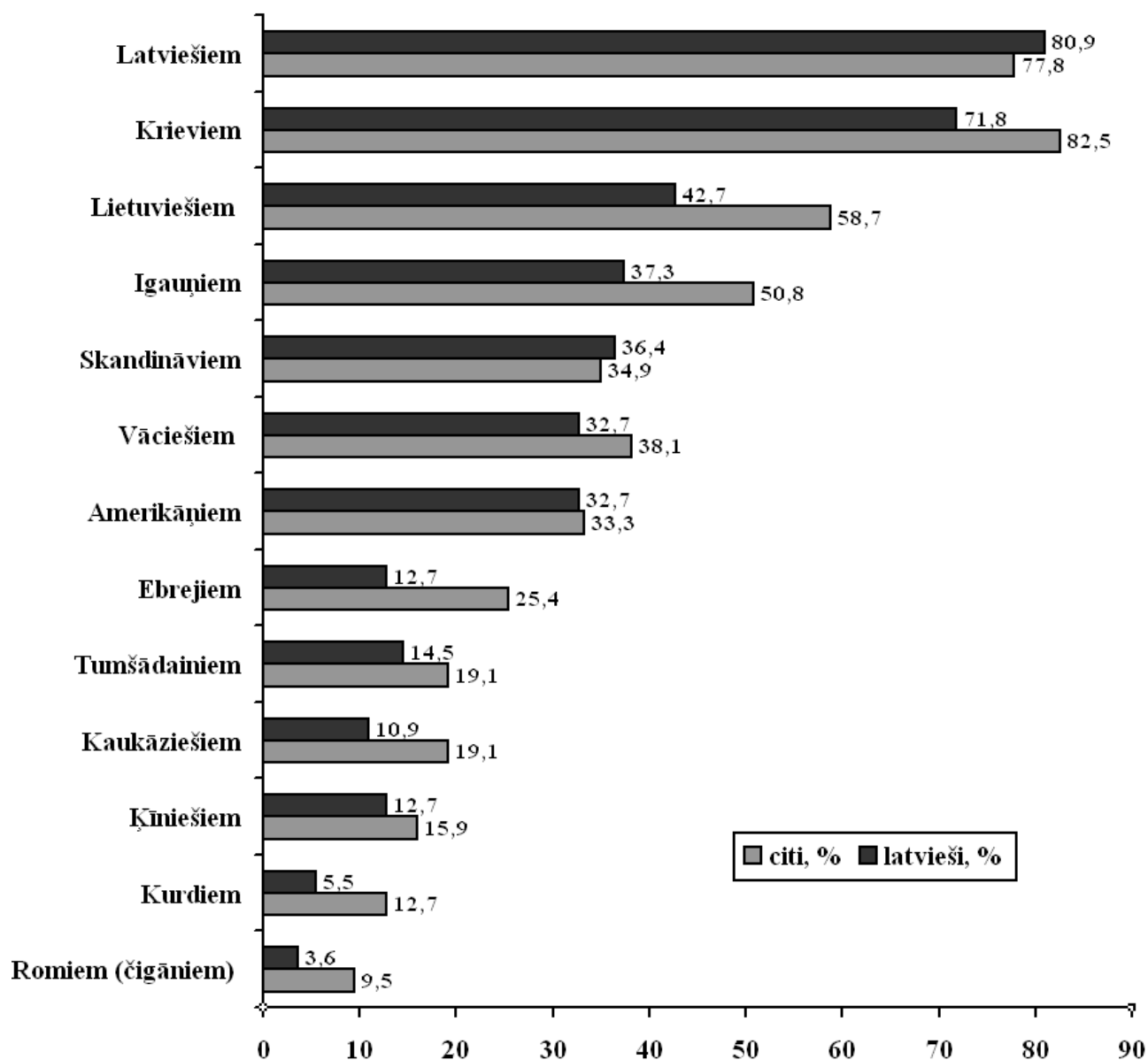

Policijas darbinieki latvieši būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām: ar latviešiem – 80,9%, krieviem - 71,8%, lietuviešiem - 42,7%, igauņiem - 37,3%, skandināviem -

⁶⁹ Sk. 3.2.1.attēls. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar. Visi respondenti.

36,4%, vāciešiem - 32,7%, amerikāņiem - 32,7%, tumšādainiem - 14,5%, ebrejiem – 12,7%, ķīniešiem -12,7%, kaukāziešiem - 10,9%, kurdiem - 5,5%, romiem (čigāniem) - 3,6%.⁷⁰

3.2.2.attēls. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

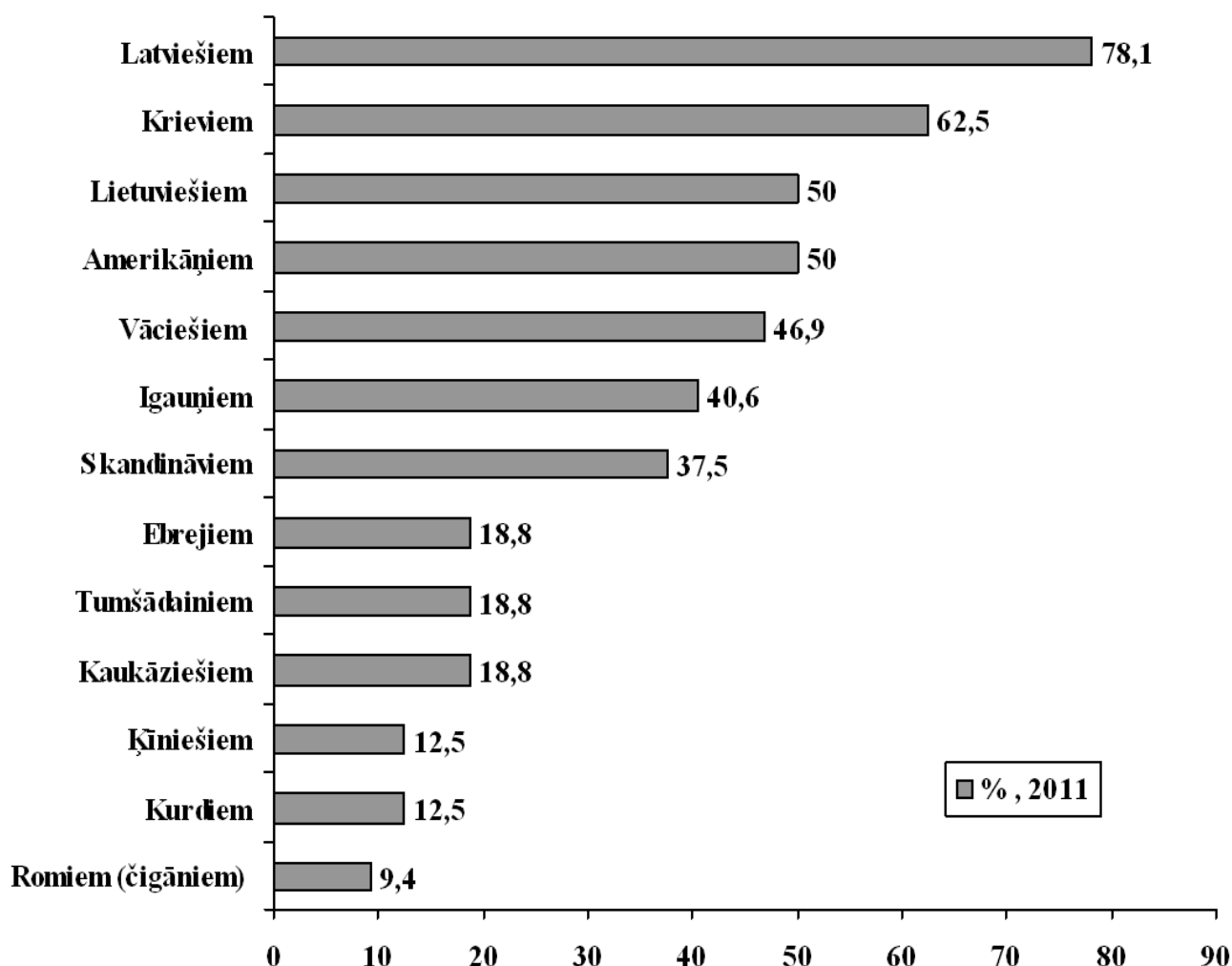
Savukārt policijas darbinieki, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvji, būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām: ar krieviem – 82,5%, latviešiem – 77,8%, lietuviešiem – 58,7%, igauņiem – 50,8%, vāciešiem – 38,1%, skandināviem – 34,9%, amerikāņiem

⁷⁰ Sk. 3.2.2.attēls. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

– 33,3%, ebrejiem – 25,4%, tumšādainiem – 19,1%, kaukāziešiem – 19,1%, ķīniešiem – 15,9%, kurdiem – 12,7%, romiem (čigāniem) – 9,5%.⁷¹

Policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem sekojoši sadalīja savas atbildes: ar latviešiem - 78,1%, krieviem - 62,5%, lietuviešiem - 50,0%, amerikāņiem - 50,0%, vāciešiem - 46,9%, igauņiem - 40,6%, skandināviem - 37,5%, tumšādainiem - 18,8%, ebrejiem – 18,8%, kaukāziešiem - 18,8%, ķīniešiem - 12,5%, kurdiem - 12,5%, romiem (čigāniem) - 9,4%.⁷²

3.2.3.attēls. Respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

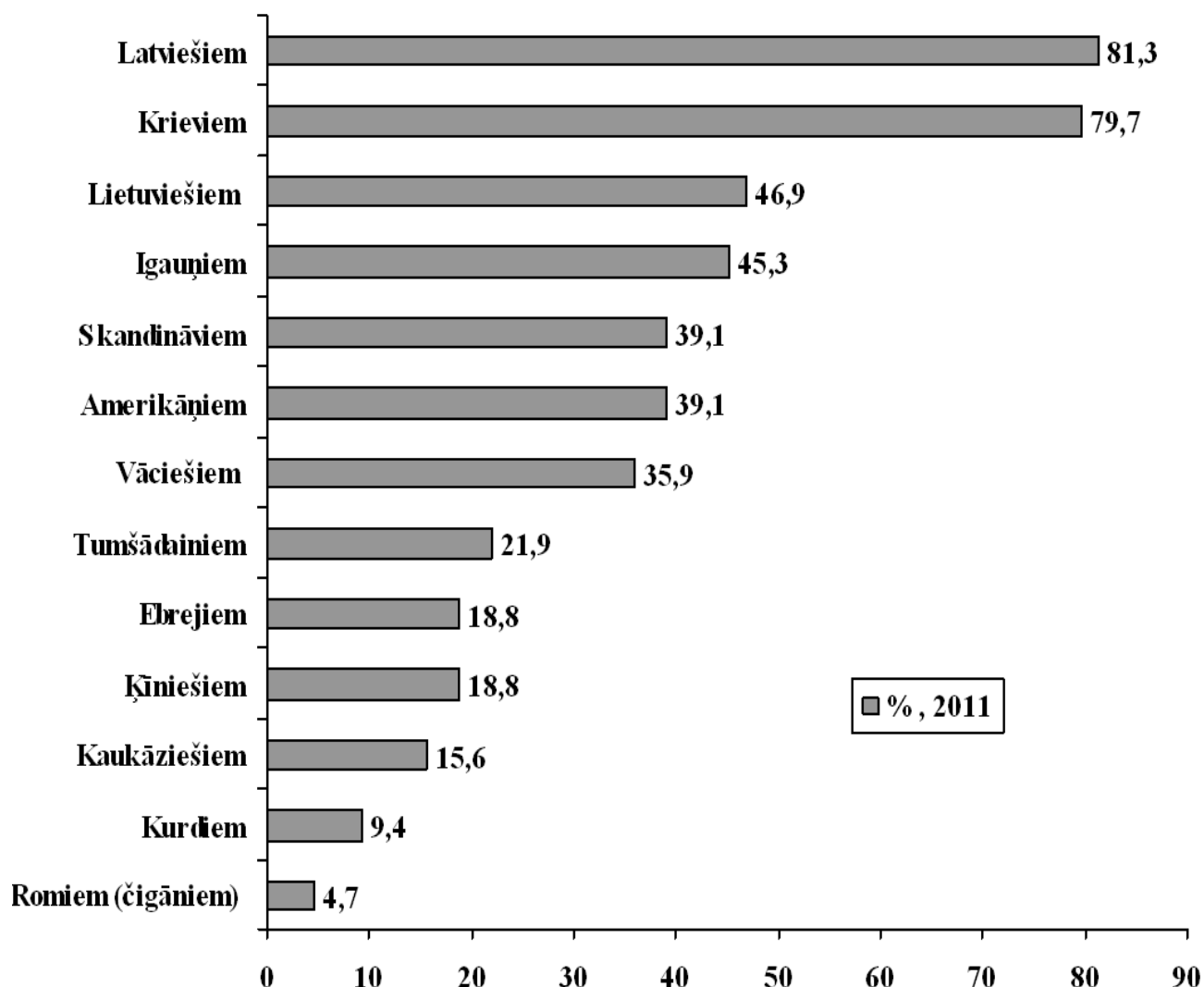
Policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem sniedza sekojošas atbildes: ar latviešiem - 81,3%, krieviem - 79,7%, lietuviešiem - 46,9%, igauņiem - 45,3%, skandināviem - 39,1%,

⁷¹ Sk. 3.2.2.attēls. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

⁷² Sk. 3.2.3.attēls. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar. Respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem.

amerikāņiem - 39,1%, vāciešiem - 35,9%, tumšādainiem - 21,9%, ebrejiem – 18,8%, ķīniešiem - 18,8%, kaukāziešiem - 15,6%, kurdiem - 9,4%, romiem (čigāniem) – 4,7%.⁷³

3.2.4.attēls. Respondenti ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

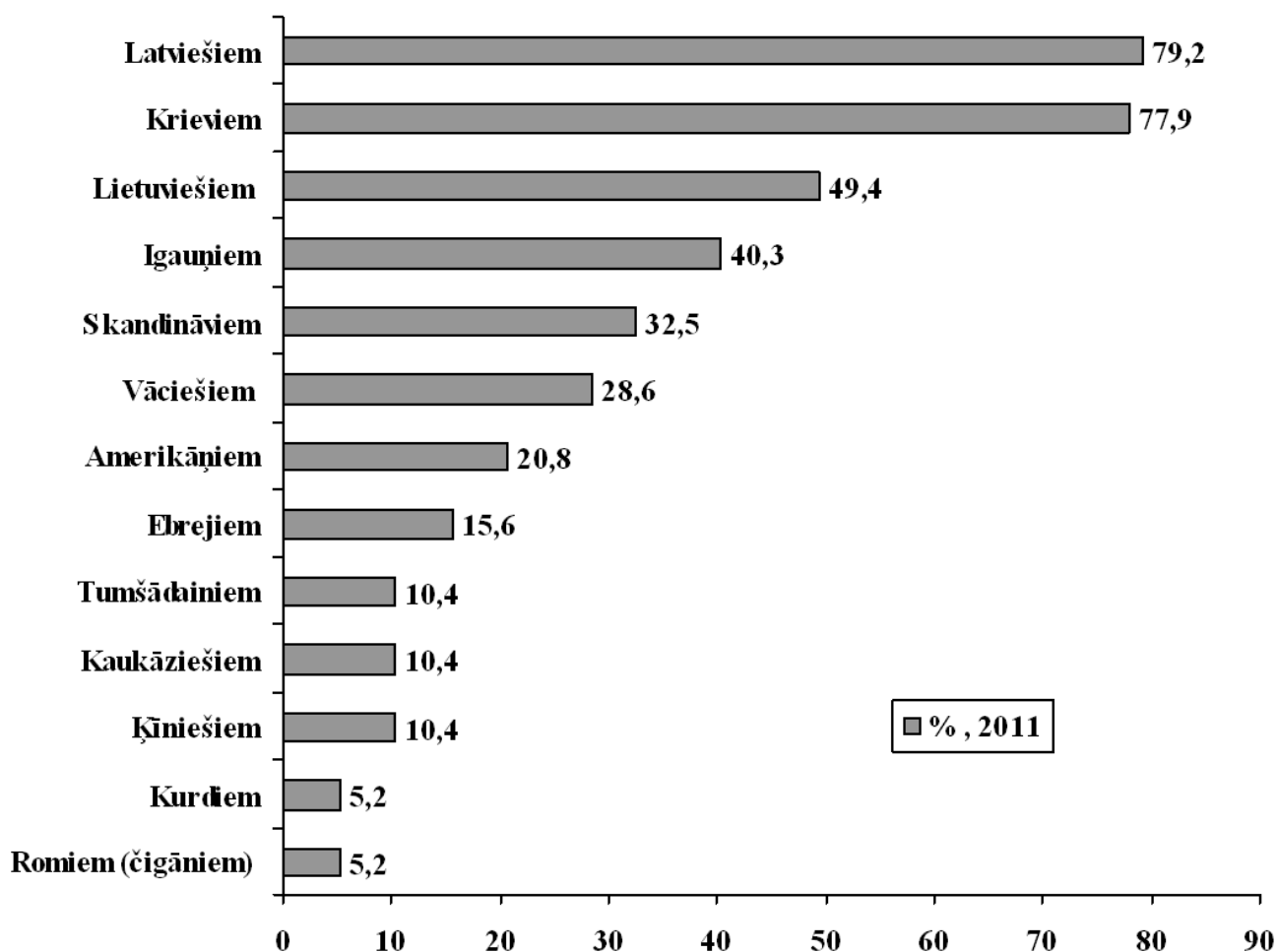

Valsts policijas darbinieki ar izdienu virs 11 gadiem atbildēja sekojoši: ar latviešiem - 79,2%, krieviem – 77,9%, lietuviešiem – 49,4%, igauņiem - 40,3%, skandināviem - 32,5%, vāciešiem - 28,6%, amerikāņiem - 20,8%, ebrejiem – 15,6%, tumšādainiem - 10,4%, ķīniešiem - 10,4%, kaukāziešiem - 10,4%, kurdiem - 5,2%, romiem (čigāniem) – 5,2%.⁷⁴

⁷³ Sk. 3.2.4.attēls. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar. Respondenti ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem.

⁷⁴ Sk. 3.2.5.attēls. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar. Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem.

3.2.5.attēls. Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

Atbildot uz šo pašu jautājumu aptaujā „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000”, 81% pilsoņu un 46% nepilsoņu norādīja, ka būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar latviešiem, 23% pilsoņu un 67% nepilsoņu ar krieviem, 21% pilsoņu un 24% nepilsoņu ar lietuviešiem, 18% pilsoņu un 17% nepilsoņu ar igauņiem, 14% pilsoņu un 15% nepilsoņu ar skandināviem, 13% pilsoņu un 14% nepilsoņu ar amerikāņiem, 13% pilsoņu un 15% nepilsoņu ar vāciešiem, 7% pilsoņu un 15% nepilsoņu ar ebrejiem, 5% pilsoņu un 5% nepilsoņu ar tumšādainiem, 5% pilsoņu un 5% nepilsoņu ar romiem (čigāniem), 4% pilsoņu un 6% nepilsoņu ar kaukāziešiem, 4% pilsoņu un 6% nepilsoņu ar ķīniešiem, 4% pilsoņu un 6% nepilsoņu ar kurdiem.⁷⁵

Salīdzinot 2000.gadā veiktās aptaujas datus attiecībā uz Latvijas Republikas pilsoņiem ar šo pētījumu varam konstatēt, ka pieauga savstarpējās tolerances līmenis starp krieviem un latviešiem, kā arī pieauga to cilvēku skaits, kas būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām: ar lietuviešiem (no 21% līdz 48,6%), igauņiem (no 18% līdz 42,2%), skandināviem (no 14% līdz

⁷⁵ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 77.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā]

35,8%), vāciešiem (no 13% līdz 34,7%), amerikāņiem (no 13% līdz 33,0%), ebrejiem (no 7% līdz 17,3%), tumšādainiem (no 5% līdz 16,2%), kaukāziešiem (no 4% līdz 13,9%), ķīniešiem (no 4% līdz 13,9%) un kurdiem (no 4% līdz 8,1%).

Diemžēl palika nemainīga negatīva attieksme pret romu (čigānu) tautības pārstāvjiem: 2000.gadā ar viņiem būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām 5% pilsoņu, bet 2011.gadā - 5,8%.

Var secināt, ka neskatoties uz to, ka starp latviski un krieviski runājošām kopienām ir bijuši savstarpēji saspīlējumi par pilsonības un valodas jautājumiem, tajā skaitā arī izglītības jomā, aptaujas dati liecina, ka starp šīm nacionālajām grupām Latvija Republikā pastāv augsts savstarpējās tolerances līmenis. Respondenti būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar tuvākiem kaimiņiem: ar krieviem - 75,7%, ar lietuviešiem - 48,6% un ar igauņiem - 42,2%. Tomēr neiecietības problēma ir aktuāla visai Latvijas sabiedrībai, jo var skart ikvienu Latvijas iedzīvotāju. Problēmas eksistenci apliecina samērā neliels kontaktu ciešums ar tādu tautību un rasu pārstāvjiem kā ebreji - 17,3%, tumšādainie - 16,2%, kaukāzieši - 13,9%, ķīnieši - 13,9%, kurdi - 8,1% un romi (čigāni) - 5,8%. Interesanti, ka latvieši ir daudz atturīgāki izvēloties radniekus, nekā nacionālo minoritāšu pārstāvji, un būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar: lietuviešiem (42,7% pret 58,7%), igauņiem (37,3% pret 50,8%), ebrejiem (12,7% pret 25,4%), kaukāziešiem (10,9% pret 19,1%) un romiem (čigāniem) (3,6% pret 9,5%). Ir citu tautību un rasu pārstāvji, vēlme kontaktēties ar kuriem kritās proporcionāli policijas darbinieku izdienai. Tas ir amerikāņi - 50,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 39,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 20,8% ar izdienu virs 11 gadiem; vācieši – atbilstoši 46,9%, 35,9% un 28,6%; kaukāzieši - 18,8%, 15,6% un 10,4%; kurdi - 12,5%, 9,4% un 5,2%. Policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem biežāk nekā viņu kolēģi no citām grupām izvēlās tumšādainos - 21,9% (pret 18,8% - ar izdienu līdz 3 gadiem un 10,4% - ar izdienu virs 11 gadiem) un ķīniešus - 18,8% (pret 12,5% - ar izdienu līdz 3 gadiem un 10,4% - ar izdienu virs 11 gadiem). Savukārt policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem biežāk nekā viņu kolēģi no citām grupām izvēlās romus (čigānus) - 9,4%, pret 4,7% - ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 5,2% - ar izdienu virs 11 gadiem.

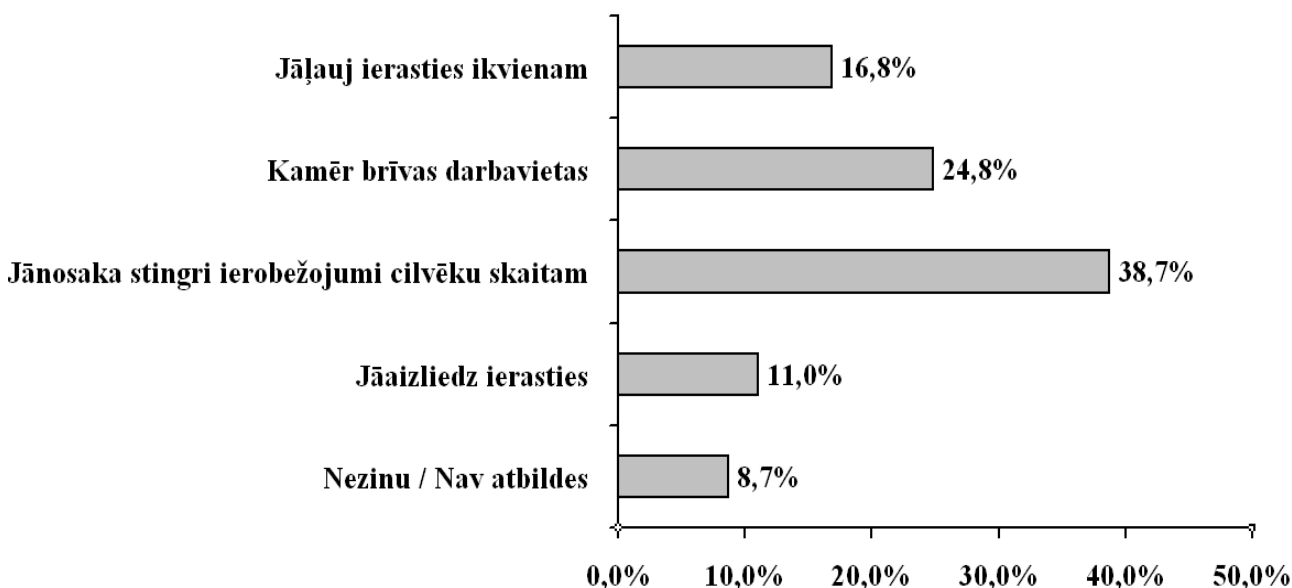
3.3. Attieksme pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 106.pantu: “Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.”⁷⁶

Savukārt Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 23.pants nosaka, ka “katram cilvēkam ir tiesības uz darbu, uz brīvu darba izvēli, uz taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem un uz aizsardzību pret bezdarbu”, kā arī, ka „katram cilvēkam, bez jebkādas diskriminācijas, ir tiesības uz vienādu atlīdzību par līdzvērtīgu darbu”.⁷⁷

Tomēr attieksme pret viesstrādnieku ierašanos valstī kā Latvijā, tā arī citur Eiropā nav viennozīmīga. Atbildot uz jautājumiem „Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kas ierodas šeit no mazāk attīstītām valstīm meklēt darbu? Kā, Jūsprāt, valdībai vajadzētu rīkoties?”, valsts policijas darbinieku vidū sadalījās sekojoši: 16,8% uzskata, ka „*jāļauj ierasties ikvienam*”, 24,8% - „*kamēr brīvas darbavietas*”, 38,7% - „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” un 11,0% uzskata, ka „*jāaizliedz ierasties*”.⁷⁸

3.3.1.attēls. Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm. Visi respondenti

Domas starp latviešiem un nacionālo minoritāšu pārstāvjiem sadalījās sekojoši: 17,3% latviešu un 15,9% nacionālo minoritāšu pārstāvju atbildēja, ka „*jāļauj ierasties ikvienam*”, 21,8% latviešu un 30,2% nacionālo minoritāšu pārstāvju - „*kamēr brīvas darbavietas*”, 43,6% latviešu un

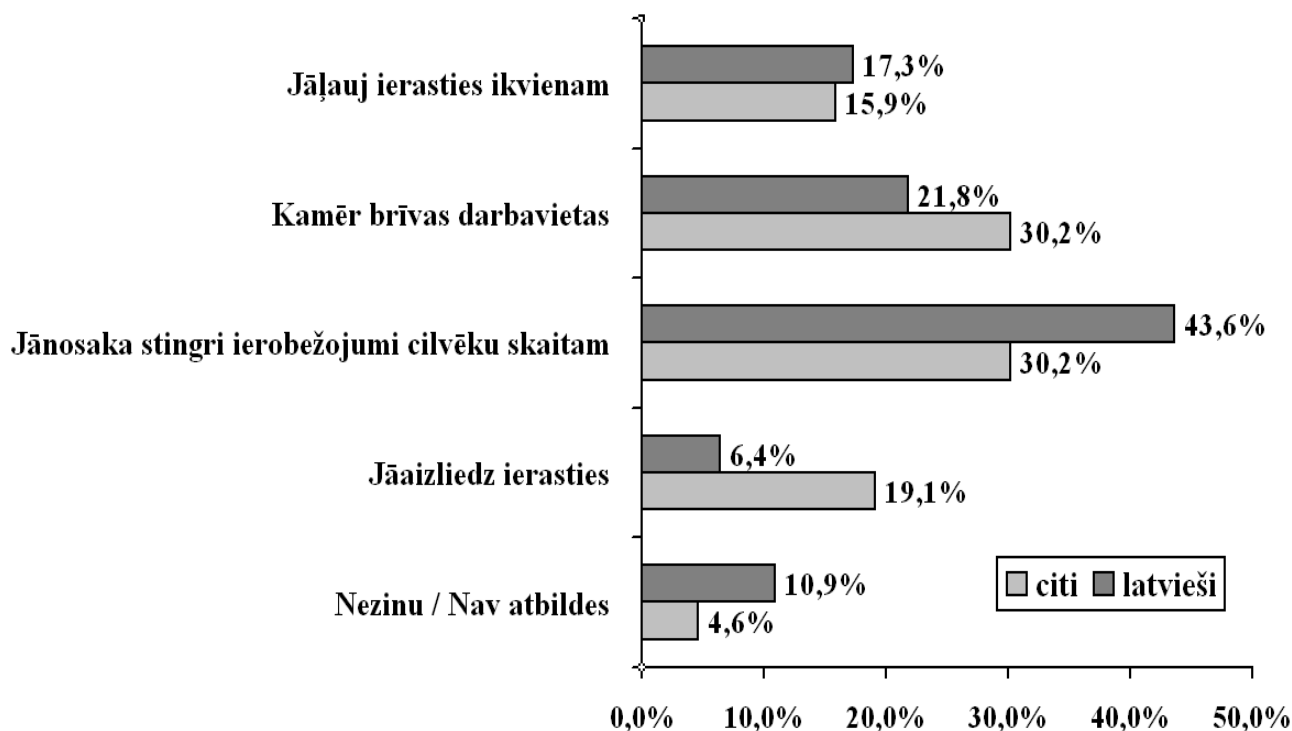
⁷⁶ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.

⁷⁷ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Universālie līgumi Apvienotās Nācijas: Ņujorka un Ženēva, 1994, 5.lpp.

⁷⁸ Sk. 3.3.1.attēls. Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm. Visi respondenti.

30,2% nacionālo minoritāšu pārstāvju - „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam” , 6,4% latviešu un 19,1% nacionālo minoritāšu pārstāvju - „jāaizliedz ierasties”.⁷⁹

3.3.2.attēls. Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

Atbildot uz jautājumiem „Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kas ierodas šeit no mazāk attīstītām valstīm meklēt darbu? Kā, Jūsprāt, valdībai vajadzētu rīkoties?”, valsts policijas darbinieki, sadalījumā pēc izdienas, atbildēja sekojoši:

„jāļauj ierasties ikvienam” - 31,3% ar izdienu līdz 3 gadiem, 17,2% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu virs 11 gadiem;

„kamēr brīvas darbavietas” - 18,8% ar izdienu līdz 3 gadiem, 20,3% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 31,2% ar izdienu virs 11 gadiem;

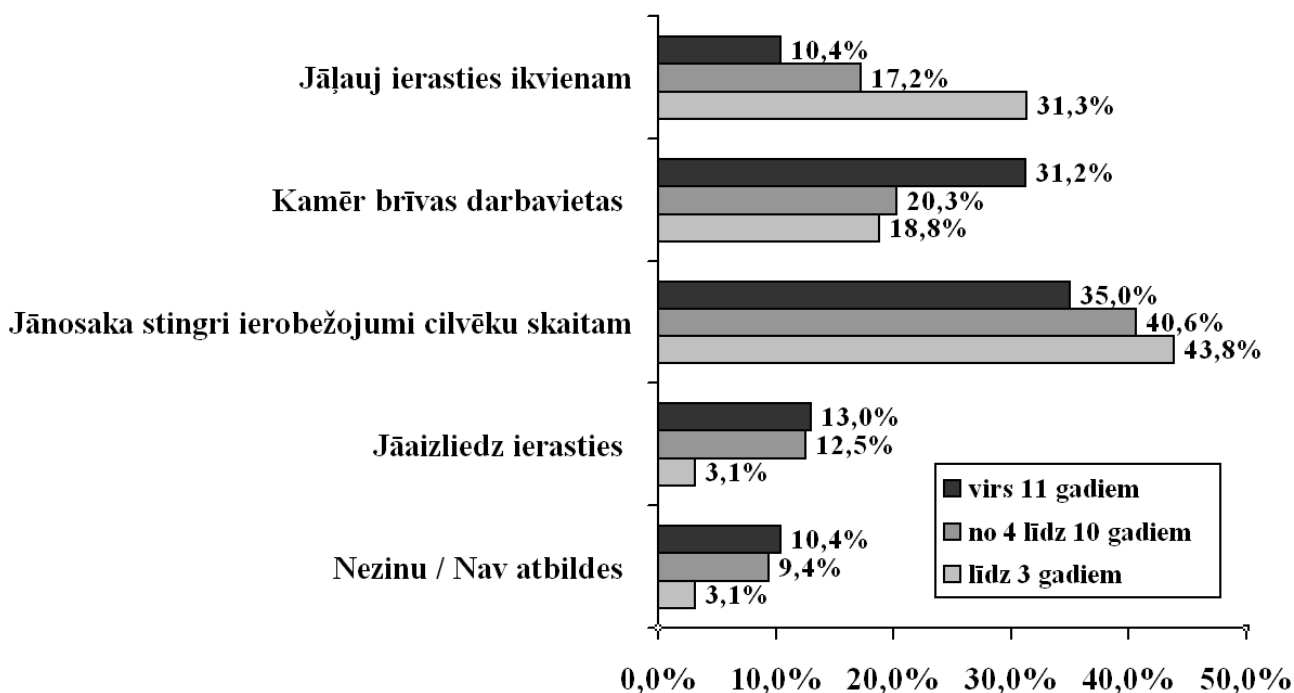
„jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam” – 43,8% ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 35,0% ar izdienu virs 11 gadiem;

„jāaizliedz ierasties” – 3,1% ar izdienu līdz 3 gadiem, 9,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu virs 11 gadiem.⁸⁰

⁷⁹ Sk. 3.3.2.attēls. Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

⁸⁰ Sk. 3.3.3.attēls. Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm. Sadalījums pēc respondentu izdienas.

3.3.3.attēls. Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm. Sadalījums pēc respondentu izdienas

Atbildot uz šiem jautājumiem 1999.gadā „Eiropas Vērtību pētījuma” ietvaros, atbildes sadalījās sekojoši: „jāļauj ierasties ikvienam” izvēlējās 6,7% respondentu (5,5% latviešu un 8,5% nacionālo minoritāšu pārstāvju), „kamēr brīvas darbavietas” - 25,8% respondentu (24,4% - latvieši, 27,7% - citi), „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam” - 45,4% respondentu (47,5% - latvieši, 42,5% - citi), „jāaizliedz ierasties” – 18,0% respondentu (18,2% - latvieši, 17,6% - citi).⁸¹

Kā redzams, salīdzinājumā ar 1999.gadu no 6,7% līdz 16,8% ir pieaudzis respondentu skaits, kas domā, ka valstī „jāļauj ierasties ikvienam”: no 5,5% līdz 17,3% latviešu vidū un no 8,5% līdz 15,9% - starp nacionālo minoritāšu pārstāvjiem; gandrīz nemainījās piekritēju skaits viedoklim, ka „kamēr brīvas darbavietas”: 25,8% - 1999.gadā un 24,8% - 2011.gadā; no 45,4% līdz 38,7% kritās to respondentu skaits, kas domā, ka „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam”: no 47,5% līdz 43,6% latviešu vidū un no 42,5% līdz 30,2% - nacionālo minoritāšu pārstāvju vidū; kritās arī to respondentu skaits, kas uzskata, ka „jāaizliedz ierasties”: no 18,0% līdz 11,0% (no 18,2% līdz 6,4% - latvieši, bet nacionālo minoritāšu pārstāvjiem pieaudzis no 17,6% līdz 19,1%).

2007.gada novembrī pēc Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta pasūtījuma tika veikta aptauja „Sabiedrības integrācijas aktuālākie aspekti”, kur dalībnieki arī raksturoja savu attieksmi pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā. Respondenti bijuši salīdzinoši kritiski noskaņoti pret viesstrādnieku braukšanu strādāt uz Latviju: to atbalstīja („ļoti pozitīva” –

⁸¹ Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: 2001, 67.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].

2,1% un „drīzāk pozitīva” – 21,1%) 23,2% aptaujāto, bet noraidīja („ļoti negatīva” – 26,5% un „drīzāk negatīva” – 35,6%) 62,1% pētījuma dalībnieku.⁸² Respondentu pauda viedokli arī par to, kādai būtu jābūt valdības rīcībai šajā jautājumā: 7,9% respondentu uzskata, ka „Latvijas valdībai ir jāveicina citu valstu iedzīvotāju braukšana strādāt uz Latviju”, 55,8% pauž pretēju viedokli, ka „Latvijas valdībai ir jākavē, jāmazina citu valstu iedzīvotāju braukšanu strādāt uz Latviju”, bet 11% norādīja atbilstošu variantu „Latvijas valdībai nekas nav jādara”.⁸³

Var secināt, ka atbildot uz anketas jautājumiem, lielākā daļa (38,7%) Valsts policijas darbinieku atbildēja, ka valdībai „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam”. Negatīvu attieksmi pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā izteica 11,0% respondentu, tomēr sadalījumā pēc nacionalitātes neiecietīgāki par pārējiem bija latvieši, piektā daļa no kuriem (19,1%) uzskatīja, ka tiem „jāaizliedz ierasties”. Sadalījumā pēc izdienas par brīvām robežām, atbildot, ka „jāļauj ierasties ikvienam”, izteicās katrs trešais (31,3%) policijas darbinieks ar izdienu līdz 3 gadiem. Tomēr iegūstot darba pieredzi šie cipari kritās (17,2% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu virs 11 gadiem). Kritās arī nostāja, ka „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam” – 43,8% ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 35,0% ar izdienu virs 11 gadiem. Turpretim pieaugums novērojams izvēloties atbildi „kamēr brīvas darbavietas” – 18,8% ar izdienu līdz 3 gadiem, 20,3% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 31,2% ar izdienu virs 11 gadiem, kā arī izvēloties atbildi „jāaizliedz ierasties” – 3,1% ar izdienu līdz 3 gadiem, 9,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu virs 11 gadiem.

3.4. Viedoklis par aizliegumu ierasties valstī

Latvijas Republikas Satversmes 97.pants nosaka: “Ikvienam, kas likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu.”⁸⁴ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 4. protokola 2. pantā arī reglamentētas tiesības brīvi pārvietoties.⁸⁵ Arī “Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas” 13. panta 1.daļā teikts, ka „katram cilvēkam ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties sev dzīvesvietu jebkurā valstī.”⁸⁶

⁸² Sabiedrības integrācijas aktuālākie aspekti. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Tirdzniecības un sabiedriskās domas pētījumu centrs, 2007, 52.lpp. Pieejams: http://www.tm.gov.lv/lv/noderigi/sabiedribas_integracija/sabiedribas_integrācijas_akt_asp_2007.doc [skatīts 2011.gada 1.martā].

⁸³ Turpat, 58.lpp.

⁸⁴ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.

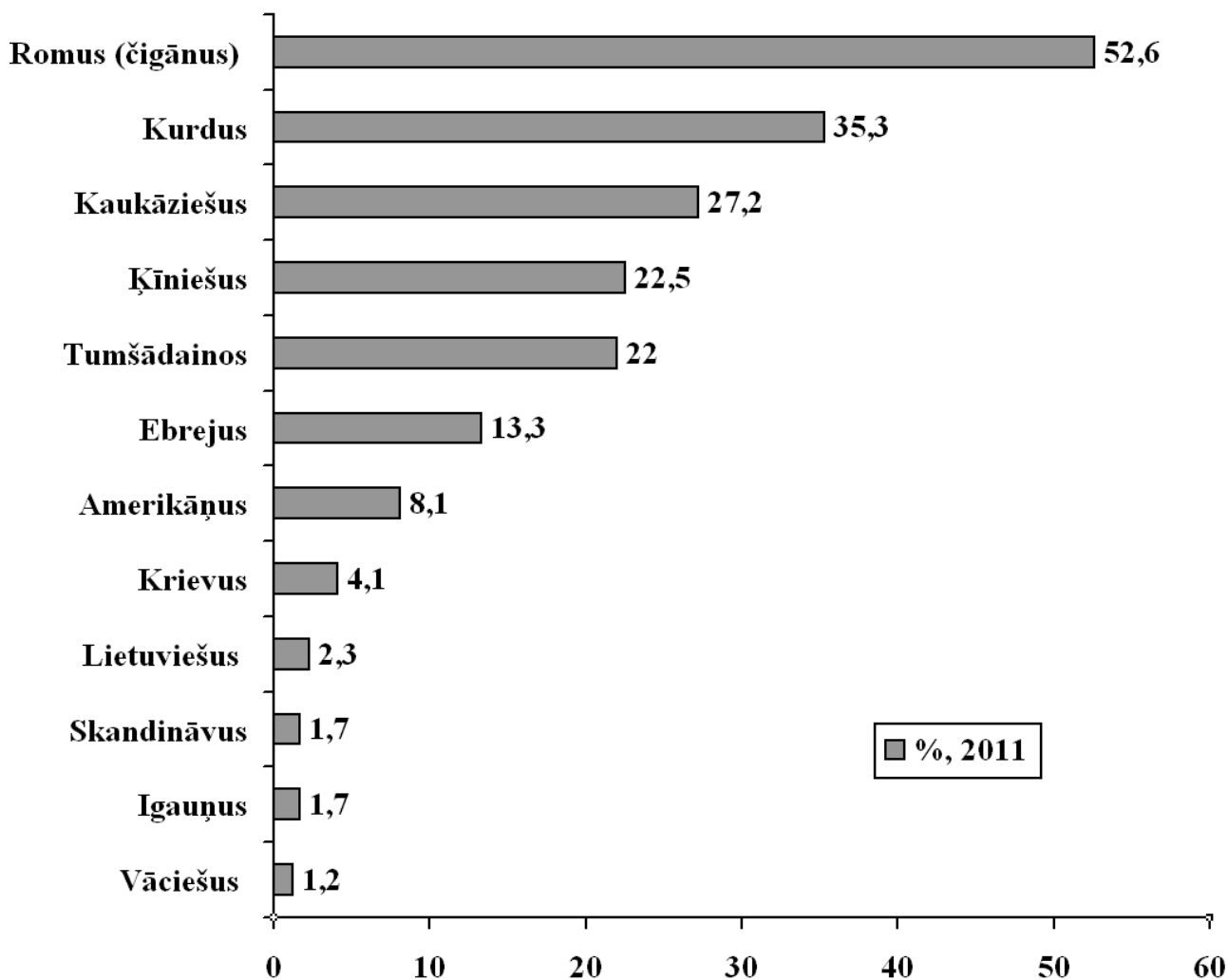
⁸⁵ Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Latvijas Vēstnesis, 1997. 13.jūnijs, nr.143/144.

⁸⁶ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Universālie līgumi Apvienotās Nācijas: Ņujorka un Ženēva, 1994, 4.lpp.

Augstākminētais nozīmē, ka pagaidām darbojās šie nacionālie, reģionālie un starptautiskie tiesību akti, nevar pastāvēt tādā situācijā, kad būs liegts iebraukt valstī kādas nacionalitātes (rases) pārstāvjiem pamatojoties uz viņu nacionalitāti (rasi).

Atbildot uz jautājumu, kurus viņuprāt citas nacionalitātes (rases) pārstāvjus nedrīkst ielaist valstī vispār, devu respondentiem iespēju atzīmēt vairākus variantus. Policijas darbinieki šīs nacionalitātes (rases) sadalīja sekojoši: romus (čigānus) – 52,6%, kurdus – 35,3%, kaukāziešus – 27,2%, ķīniešus – 22,5%, tumšādainos – 22,0%, ebrejus – 13,3%, amerikāņus – 8,1%, krievus – 4,1%, lietuviešus – 2,3%, skandināvus – 1,7%, igauņus – 1,7%, vāciešus – 1,2%.⁸⁷

3.4.1.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Visi respondenti

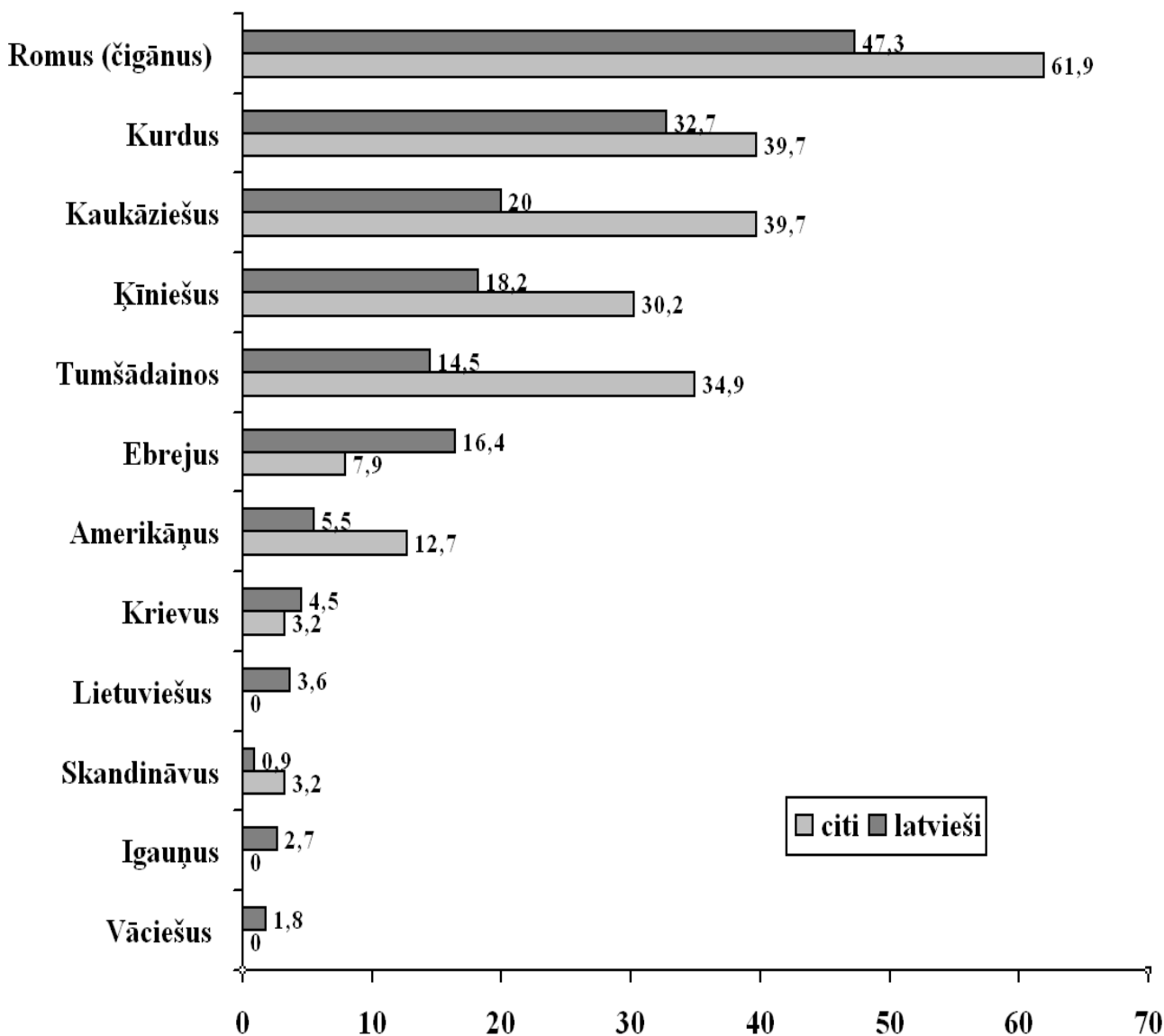

Policijas darbinieki latvieši uzskata, ka nedrīkst ielaist valstī vispār: romus (čigānus) – 47,3%, kurdus – 32,7%, kaukāziešus – 20,0%, ķīniešus – 18,2%, ebrejus – 16,4%, tumšādainos –

⁸⁷ Sk. 3.4.1.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Visi respondenti.

14,5%, amerikāņus – 5,5%, krievus – 4,5%, lietuviešus – 3,6%, igauņus – 2,7%, vāciešus – 1,8%, skandināvus – 0,9%.⁸⁸

3.4.2.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes

Savukārt policijas darbinieki, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvji, uzskata, ka nedrīkst ielaist valstī vispār: romus (čigānus) – 61,9%, kurdus – 39,7%, kaukāziešus – 39,7%, tumšādainos – 34,9%, ķīniešus – 30,2%, amerikāņus – 12,7%, ebrejus – 7,9%, krievus – 3,2%, skandināvus – 3,2%. Nebija izteikti nekādi iebildumi, lai valstī ierastos lietuvieši, igauņi un vācieši.⁸⁹

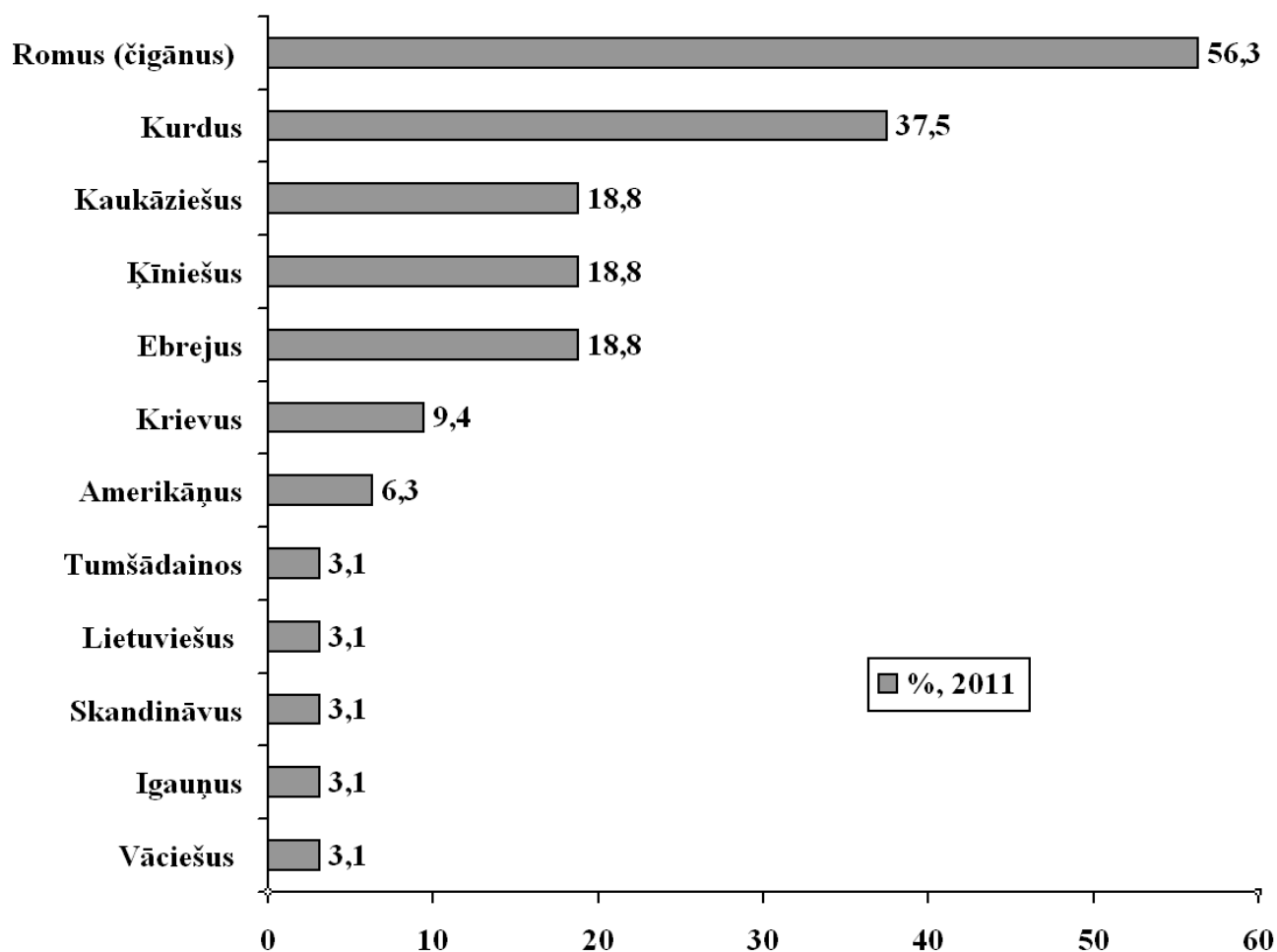
Atbildot uz jautājumu, kurus viņuprāt citas nacionalitātes (rases) pārstāvjus nedrīkst ielaist valstī vispār, policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem šīs nacionalitātes (rases) sadalīja sekojoši: romus (čigānus) – 56,2%, kurdus – 37,5%, kaukāziešus – 18,8%, ķīniešus – 18,8%, ebrejus –

⁸⁸ Sk. 3.4.2.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

⁸⁹ Sk. 3.4.2.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Sadalījums pēc respondentu nacionalitātes.

18,8%, krievus – 9,4%, amerikāņus – 6,3%, tumšādainos – 3,1%, lietuviešus – 3,1%, skandināvus – 3,1%, igauņus – 3,1%, vāciešus – 3,1%.⁹⁰

3.4.3.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem

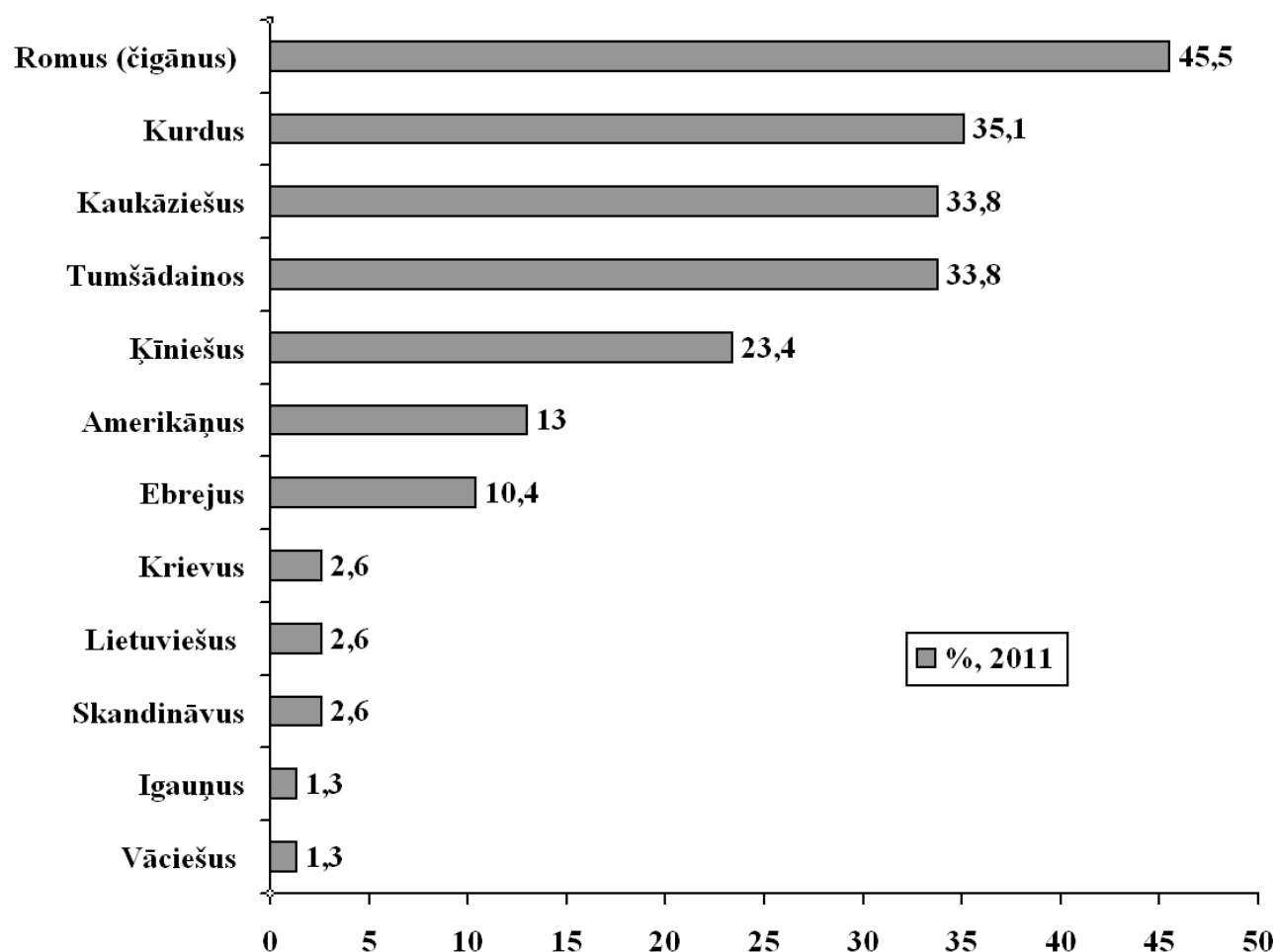

Respondenti ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem uzskata, ka nedrīkst ielaist valstī vispār: romus (čigānus) – 45,5%, kurdus – 35,1%, kaukāziešus – 33,8%, tumšādainos – 33,8%, ķīniešus – 23,4%, amerikāņus – 13,0%, ebrejus – 10,4%, krievus – 2,6%, lietuviešus – 2,6%, skandināvus – 2,6%, igauņus – 1,3%, vāciešus – 1,3%.⁹¹

⁹⁰ Sk. 3.4.3.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem.

⁹¹ Sk. 3.4.4.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Respondenti ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem.

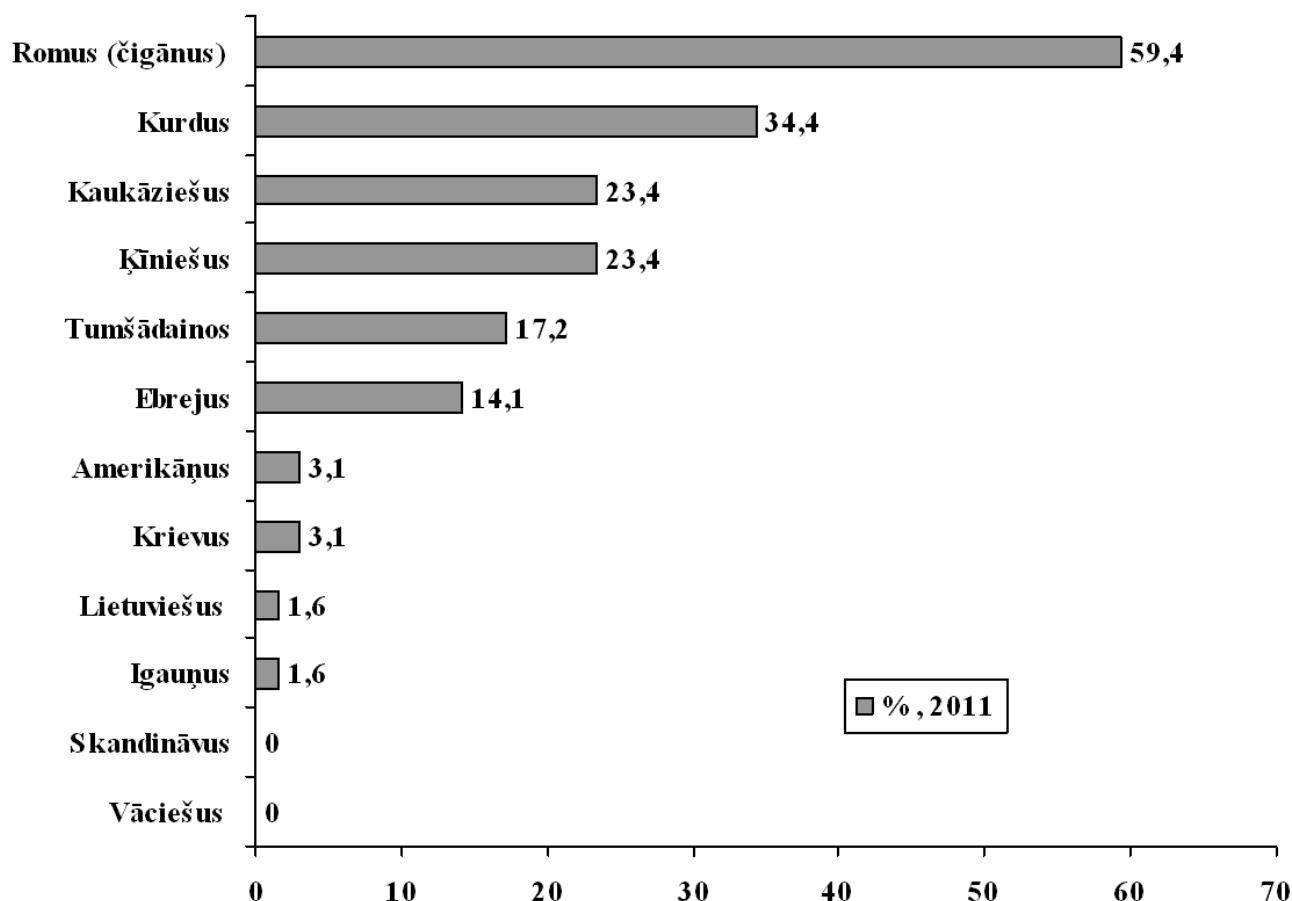
3.4.4.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Respondenti ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem

Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka nedrīkst ielaist valstī vispār: romus (čigānus) – 59,4%, kurdus – 34,4%, kaukāziešus – 23,4%, ķīniešus – 23,4%, tumšādainos – 17,2%, ebrejus – 14,1%, amerikāņus – 3,1%, krievus – 3,1%, lietuviešus – 1,6%, igauņus – 1,6%. Tomēr viņiem nebija nekā pret to, lai valstī ierodas skandināvi un vācieši.⁹²

⁹² Sk. 3.4.5.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem.

3.4.5.attēls. Nedrīkst ielaist valstī vispār. Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem

Aptaujā „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000”, 29% pilsoņu un 18% nepilsoņu norādīja, ka nedrīkst ielaist valstī vispār kurdus, 16% pilsoņu un 17% nepilsoņu – romus (čigānus), 15% pilsoņu un 14% nepilsoņu – kaukāziešus, 11% pilsoņu un 7% nepilsoņu – ķīniešus, 10% pilsoņu un 7% nepilsoņu – tumšādainos, 5% pilsoņu un 3% nepilsoņu – ebrejus, 3% pilsoņu un 0% nepilsoņu – krievus, 3% pilsoņu un 1% nepilsoņu – amerikāņus, 2% pilsoņu un 1% nepilsoņu – vāciešus, 1% pilsoņu un 1% nepilsoņu – skandināvus, 0% pilsoņu un 1% nepilsoņu – lietuviešus, 0% pilsoņu un 1% nepilsoņu – igauņus.⁹³

Salīdzinot 2000.gadā veiktās aptaujas datus attiecībā uz pilsoņiem ar manis veikto pētījumu varam konstatēt, ka pieauga negatīva attieksme pret iebrucējiem: pret romu (čigānu) tautības pārstāvjiem no 16% līdz 52,6%, kurdiem no 29% līdz 35,3%, kaukāziešiem no 15% līdz 27,2%, ķīniešiem no 11% līdz 22,5%, tumšādainiem no 10% līdz 22,0%, ebrejiem no 5% līdz 13,3%, amerikāņiem no 3% līdz 8,1%, krieviem no 3% līdz 4,1%, skandināviem no 1% līdz 1,7%, lietuviešiem no 0% līdz 2,3%, igauņiem no 0% līdz 1,7%.

⁹³ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 77.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].

Pētījums „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000” tika veikts 2000.gadā, un jau pēc sešiem gadiem situācija šajā jomā, pēc manām domām, kļuvusi par kritisku: 2006.gadā veiktās aptaujas liecināja, ka „visizplatītākie aizspriedumi ir pret kaukāziešiem, ķīniešiem, afrikāņiem un kurdiem. 2/3 aptaujāto vēlējas, lai šo grupu pārstāvji netiktu ielaisti valstī vispār vai arī iebrauktu tikai īslaicīgi. Vissatraucošākie ir dziļie aizspriedumi pret musulmaņiem: 38% latviešu un 39% nelatviešu atbildēja, ka musulmaņiem būtu jāliedz iebraukšana valstī, savukārt attiecīgi 45% un 44% uzskatīja, ka vienīgais pieļaujamais kontaktu veids ar musulmaņiem ir kā ar tūristiem. Nesenā aptaujā apmēram 70% aptaujāto atzīst, ka neatbalsta darbaspēka ierašanos no citām valstīm. Visnegatīvākā attieksme ir pret viesstrādniekiem no Ķīnas, Āfrikas, Vjetnamas, citām Āzijas valstīm un Turcijas”.⁹⁴

Kopumā var secināt, ka atbildes uz radikālo piedāvājumu nelaist valstī vispār kādas nacionalitātes (rases) pārstāvjus, uzrādīja zemu policijas darbinieku tolerances līmeni. Tā, puse (52,6%) policijas darbinieku uzskata, ka nedrīkst ielaist valstī vispār romus (čigānus), katrs trešais (35,3%) pret kurdu ierašanos, katrs ceturtais (27,2%) pret to lai ierastos kaukāzieši, katrs piektais pret ķīniešu (22,5%) un tumšādaino (22,0%) ierašanos. Negaidīti biežāk pret cittautiešu ierašanos izteicās policijas darbinieki, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvji: 61,9% pret 47,3% latviešu attiecībā uz romiem (čigāniem), 39,7% pret 32,7% attiecībā uz kurdiem, 39,7% pret 20,0% attiecībā uz kaukāziešiem, 34,9% pret 14,5% attiecībā uz tumšādainiem, 30,2% pret 18,2% attiecībā uz ķīniešiem, 12,7% pret 5,5% attiecībā uz amerikāņiem. Pretējais viedoklis bija tikai attiecībā uz ebrejiem: pret viņu ierašanos valstī izteicās 16,4% latviešu un 7,9% nacionālo minoritāšu pārstāvju. No pēdējo puses nebija izteikti nekādi iebildumi arī par lietuviešu, igauņu un vāciešu ierašanos. Pārbaudot pēc respondentu izdienas attieksmi pret citas nacionalitātes (rases) pārstāvju ierašanās valstī, konstatēju, ka policijas darbiniekiem ar lielāku izdienu (virs 11 gadiem) negatīvāka attieksme ir pret romiem (čigāniem) - 59,4%, pret 56,2% ar izdienu līdz 3 gadiem un 45,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem; ar izdienu virs 11 gadiem (23,4%) un ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem (23,4%) pret ķīniešiem, pret 18,8% ar izdienu līdz 3 gadiem. Policijas darbiniekiem ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem negatīvāka attieksme ir pret kaukāziešiem – 33,8% pret, 18,8% ar izdienu līdz 3 gadiem un 45,5% ar izdienu virs 11 gadiem; tumšādainiem – 33,8% pret, 3,1% ar izdienu līdz 3 gadiem un 17,2% ar izdienu virs 11 gadiem; amerikāņiem – 13,0% pret, 6,3% ar izdienu līdz 3 gadiem un 3,1% ar izdienu virs 11 gadiem. Policijas darbiniekiem ar mazāku izdienu (līdz 3 gadiem) negatīvāka attieksme ir pret kurdiem (37,5%) pret, 35,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 34,4% ar izdienu virs 11 gadiem; pret krieviem (9,4%) pret, 2,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 3,1% ar izdienu virs 11 gadiem; pret ebrejiem (18,8%) pret, 10,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un

⁹⁴ Reakcija uz rasismu Latvijā. Rīga: ENAR - Latvija, 2006, 5.lpp.

14,1% ar izdienu virs 11 gadiem. Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem nebija iebildumi pret to, ka valstī ierodas skandināvi un vācieši.

Augstākminētais nozīmē to, ka pietiekoši liels policijas darbinieku skaits nav zināmi vai netiek ievēroti nodaļas sākumā minētie nacionālie, reģionālie un starptautiskie tiesību akti, kā arī iekšējie normatīvie akti. Jo pienākums nodrošināt katras personas cilvēktiesību ievērošanu, neskatoties uz viņa tautību, rasi, dzimumu, valodu, reliģiju, politisko vai kādu citu pārliecību, vecumu, izglītību, sociālo stāvokli, iekļauts arī 2005.gada 31.maija Valsts policijas noteikumu Nr.1. „Valsts policijas darbinieka profesionālās ētikas un uzvedības kodekss” 7.pantā.⁹⁵

Minētie secinājumi parāda arī to, ka radās nepieciešamība apkarot policijas darbinieku tiesisko nihilismu, kas, manuprāt, ir iespējams tikai uzlabojot viņu apmācību un iespējas iegūt attiecīgu profesionālo izglītību.

4. Nacionālo minoritāšu īpatsvars Valsts policijā

Rekomendāciju par policijas darbu daudznacionālajā sabiedrībā noteikts, ka policijas darbiniekiem jāklūst par sabiedrības atspoguļojumu nacionālās dažādības ziņā. Ja kāda no sabiedrībā esošām nacionalitātēm nav pārstāvēta policijā, valstij jāsekmē tās pārstāvju iesaistīšanu darbam policijā. Minēto jāveic pozitīvās diskriminācijas robežās, t.i. jānodrošina vienlīdzību savu iespēju realizācijā kā pamatnācijas pārstāvjiem, tā arī cittautiešiem.⁹⁶ Dokumenta autori rekomendē, gadījumos, kas kāda objektīva iemesla dēļ nevar uzņemt darbam policijā minoritāšu pārstāvjus, tos var iesaistīt kā ārštata konsultantus vai padomniekus.⁹⁷

Veiktās aptaujas rezultāti palīdzēs noskaidrot, cik lielā mērā Valsts policijā tiek ievērotas šīs rekomendācijas nodaļa. Tā, pēc nacionalitātes 63,6% respondenti bija latvieši un 36,4% citu tautību pārstāvji (22,0% - krievi, 4,0% - baltkrievi, 3,5% - poļi, 2,3% - ukraiņi, 1,2% - lietuvieši, 3,4% - citu nacionalitāšu pārstāvji).⁹⁸

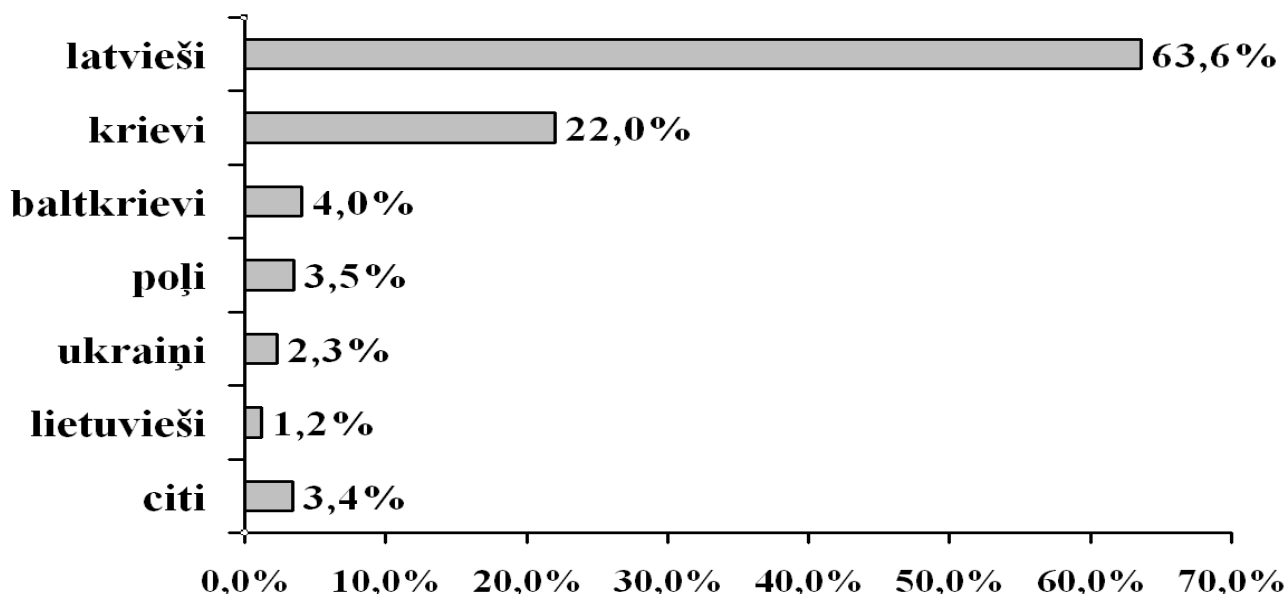
⁹⁵ Valsts policijas darbinieka profesionālās ētikas un uzvedības kodekss; Valsts policijas 2005.gada 31.maija noteikumi nr.1. Pieejams: http://www.vp.gov.lv/faili/sadalas/policijas_darbinieka_etikas_kodekss.pdf [skatīts 2011.gada 1.martā].

⁹⁶ Recommendations on Policing in Multi-Ethnic Societies. Hague: Organisation on Security and Cooperation in Europe, High Commissioner on National Minorities, 2006, p. 5.- 6.

⁹⁷ Ibid. p.14.

⁹⁸ Sk. 4.1.attēls. Respondentu sadalījums pēc nacionalitātes.

4.1.attēls. Respondentu sadalījums pēc nacionalitātes

2002.gadā publicētā grāmatā „Etniskās proporcijas, nodarbinātība un diskriminācija Latvijā”, A.Pabriks norādīja, ka Valsts policijā strādājošiem bija sekojošā etniskā piederība: latvieši - 65,8%, krievi - 25,0%, baltkrievi - 3,0%, ukraiņi - 2,1%, poļi - 2,0%, lietuvieši - 0,7%, citi - 1,1%.⁹⁹ Latviešu tautības „darbinieku īpatsvars policijā ir par 14% mazāk nekā to īpatsvars pilsoņu vidū. Lielākās minoritātes – krievu – īpatsvars pārsniedz etnisko krievu, pilsoņu, īpatsvaru par 43%. Vēl lielāks ir ukraiņu un baltkrievu īpatsvars Latvijas policijā”.¹⁰⁰

Kā redzams, no 2002.gada līdz 2011.gadam situācija šajā jomā Valsts policijā palikusi nemainīga, vismaz šajā pētījumā netika konstatētas izmaiņas šajā jomā.

Situāciju Valsts policijā 2002.gadā A.Pabriks uzskatīja par kritisku, jo salīdzinājumā ar mazākumtautību „īpatsvaru iedzīvotāju vidū policijā mazākumtautības ir nodarbinātas par 44% vairāk”.¹⁰¹ Tomēr jāņem vērā, ka šajā pētījumā tika salīdzinātas minoritāšu, kas ir Latvijas Republikas pilsoņi, proporcijas atbilstoši visam pilsoņu skaitam. Ja veikt salīdzinājumu atbilstoši visu Latvijas iedzīvotāju skaitam, parādās savādāka situācija.

Tā, saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem uz 2011.gada 1.janvāri no valsts iedzīvotājiem pēc tautības latvieši bija 1330769 (59,5%), bet etniskās minoritātes veidoja 40,5% no valsts iedzīvotājiem: 612306 (27,4%) - krievi; 78,890 (3,5%) - baltkrievi; 54,852 (2,5%) - ukraiņi; 51,548 (2,3%) - poļi; 29,446 (1,3%) - lietuvieši; 79,248 (3,5%) - citi.¹⁰²

⁹⁹ Pabriks A. Etniskās proporcijas, nodarbinātība un diskriminācija Latvijā. Rīga: Nordik, 2002, 30.lpp.

¹⁰⁰ Turpat.

¹⁰¹ Turpat.

¹⁰² Iedzīvotāju skaits pašvaldības pēc nacionāla sastāva. Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Pieejams:

http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/dokuments/2011/ISPN_Pasvaldibas_pec_TTB.pdf [skatīts 2011.gada 1.martā].

Salīdzinot minētos ciparus ar aptaujas datiem, varam secināt, ka latviešu Valsts policijā ir par 4,1% vairāk nekā valstī kopumā, bet nacionālo minoritāšu pārstāvju mazāk: krievu par 5,4%, baltkrievu par 0,5%, ukraiņu par 0,2%, lietuviešu par 0,1%. Savukārt policijas darbinieku poļu skaits, kas piedalījās aptaujā, ir par 1,2% lielāks nekā valstī kopumā.

Tas nozīmē, ka kopumā, ar nelielām atrunām, policijas darbinieki Latvijā ir sabiedrības atspoguļojumu nacionālās dažādības ziņā. Policijas vadībai ieteicams arī turpmāk veicināt nacionālo minoritāšu pārstāvju iesaistīšanu policijas darbā. Ja kāda no sabiedrībā esošām nacionalitātēm nav pārstāvēta policijā, valstij jāsekmē tās pārstāvju iesaistīšanu darbam policijā.

Nobeigums

Ar katru gadu pieaug policijas darbinieku saskarsme ar atšķirīgas rases, ādas krāsas, tautības, etniskās izcelsmes, reliģijas vai kultūras pārstāvjiem. Saskarsmes pieredzes un informācijas trūkums kopā ar neiecietību un diskrimināciju kurinošiem izteikumiem ir labvēlīga augsne aizspriedumiem un vardarbībai. Arī nelabvēlīgā ekonomiskā situācija valstī un problēmas sociālā jomā, ietekmē tādas parādības, kā aizspriedumi, neiecietība, rasisms un diskriminācija.

Augstākminēto labi ilustrē veiktā aptauja. Apkopot tās rezultātus, varu izdarīt sekojošus **secinājumus:**

1. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā. Lielākā policijas darbinieku daļa (46,8%) uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”, savukārt 12,7% no tiem policijas darbiniekiem, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvji uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Pārlicība par to, ka cilvēktiesības Latvijā tomēr tiek ievērotas pieaug atkarībā no policijas darbinieku izdienas, un, ja 12,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*” (tāpat domā 5,2% ar izdienu virs 11 gadiem), tad 13,0% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*” (tādu pašu atbildi sniedza tikai 6,2% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem).

2. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā. Katrs desmitais (9,2%) policijas darbinieks uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Pie tāda paša viedokļa pieturās katrs piektais (20,7%) policijas darbinieks, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvis. Respondentu, ar izdienu līdz 3 gadiem, domas svārstās uz to, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā tomēr „*tiek ievērotas daļēji*” (tā domā absolūtais vairākums no viņiem - 62,5%), nevis „*nemaz netiek ievērotas*” (tāda atbilde netika sniegta).

3. Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru. Tāpat kā pārliecība par to, ka cilvēktiesības Latvijā tomēr tiek ievērotas, arī pārliecība par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru policijas darbiniekiem pieaug atkarībā no viņu izdienas: 31,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „sliktas” iespējas saglabāt savu kultūru (tāpat domā 18,1% ar izdienu virs 11 gadiem) un 33,8% ar izdienu virs 11 gadiem uzskata, ka tās ir „labas” (tādu pašu atbildi sniedza 12,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem).

4. Etnisko attiecību novērtējums. Neskatoties uz to, ka absolūtais vairākums policijas darbinieku (65,9%) uz jautājumu „Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?”, atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”, tomēr pietiekoši liels skaits policijas darbinieku (23,1%) uzskata, ka tās ir „sliktas”. Interesanti, ka šis viedoklis būtiski nemainās atkarībā no policijas darbinieku nacionalitātes, un sadalās sekojošās proporcijās (latvieši / nacionālo minoritāšu pārstāvji): 8,2% / 7,9% - „labas”; 66,4% / 65,1% - „apmierinošas”; 20,9% / 27,0% - „sliktas”. Būtiski neietekmēja atbildes uz šo jautājumu arī policijas darbinieku darba pieredze, pārliecinošs vairākums policijas darbinieku uzskata, ka tās ir „apmierinošas”: 62,5% ar izdienu līdz 3 gadiem, 65,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 67,5% ar izdienu virs 11 gadiem. Bet tomēr ir novērojams neliels pieaugums (+2% katrai no grupām) šīs atbildes piekritēju proporcionāli pieredzes pieaugumam. Policijas darbinieki ar lielāku pieredzi biežāk svārstās uz to, ka etniskās attiecības Latvijā tomēr ir „labas” (11,7% pret 9,4% ar izdienu līdz 3 gadiem un 3,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem) nevis „sliktas” (18,2% pret 28,1% ar izdienu līdz 3 gadiem un 26,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem).

5. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Lielākā daļa (64,5%) no policijas darbiniekiem uzskata, ka „Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai”, tomēr pietiekoši liels policijas darbinieku skaits (22,5%) uzskata, ka „jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība”. Atbilde uz šo jautājumu parāda nopietnās nesaskaņas starp pamatnāciju un minoritāšu kopienām. Un, ja divkopienas sabiedrības izveidi nopietni neatbalsta neviena no šīm sociālajām grupām, tad vairāk nekā katrs ceturtais latvietis (28,2%) piekopt utopisku viedokli, ka „jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība”. Iespējams, ka jautājumu kvantums un sarežģītība neļāva šiem cilvēkiem ieraudzīt trauslu robežu starp nacionālās identitātes saglabāšanu un nacionālismu. Tomēr, jākonstatē, ka 59,1% pārliecinošs vairākums latviešu tomēr atbalsta kultūras daudzveidību. Šo pašu viedokli atbalsta trīs ceturtdaļas (74,6%) nacionālo minoritāšu pārstāvju, kas atbildēja, ka „Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai”. Ar šo sarežģīto jautājumu labi tika galā policijas darbinieki ar lielāku darba pieredzi. Atbilde „Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai” pierāda šo pozitīvo progresiju. Tā atbildēja 53,2% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 64,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 70,1% ar

izdienu virs 11 gadiem. Diametrāli pretējo progresiju novērojam atbildē, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”. Šo atbildi izvēlējās 40,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 20,3% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 16,9% ar izdienu virs 11 gadiem. Varam secināt, ka šis jauniešu maksimālisms, pieredzes un izglītības trūkums, 40,6% gadījumu sniedzot pretrunīgu atbildi, neapšaubāmi ietekmēja arī kopējos rezultātus.

6. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Respondentiem tika piedāvāti divi pretrunīgie viedokļi: „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*” un „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”. Un galvenās pretrunas šeit radās no tā, ka vairākuma tradīciju pieņemšanu var panākt divos pretējos ceļos ar integrāciju un ar asimilāciju. Bez tā var arī pārņemt vairākuma tradīcijas, saglabājot savējās. Minētais izraisa zināmas bažas par to, ka rīkojās pareizi tie 43,9% no aptaujātiem, kas domā, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”. Sadalījumā pēc izdienas, kā iepriekš, izceļas respondenti ar izdienu līdz 3 gadiem, 56,3% no kuriem uzskata, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”. Tāpat domā arī pietiekoši liels skaits (46,9%) respondentu ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un ar izdienu virs 11 gadiem (36,4%).

7. Attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām. Atbildot uz jautājumu: „Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?”, respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Neapšaubāmi, ka respondentu profesionālā pieredze kļuva par iemeslu tam, ka pirmās trīs vietas sadalīja narkomāni (88,4%), dzērāji (80,3%) un emocionāli nestabilie cilvēki (68,8%). Tomēr daudznacionālās sabiedrības pārstāvji romi (čigāni) parādās jau ceturtajā vietā, jo milzīgs policijas darbinieku skaits, 64,2%, negribētu dzīvot ar viņiem kaimiņos. Attieksme pret citām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām arī bija pietiekoši negatīva: homoseksuālisti – 45,1%, cilvēki, kuri slimo ar AIDS – 42,8%, musulmaņi – 31,8%, imigranti, viesstrādnieki – 20,8%, ebreji – 11,6%, citas rases pārstāvji – 4,6%. Vērtējot atbildes uz šo jautājumu atkarībā no policijas darbinieku nacionalitātes var secināt, ka latvieši retāk nekā nacionālo minoritāšu pārstāvji atzīmēja aptaujas aili, kurā bija teikts par vēlmi nedzīvot kaimiņos ar romiem (čigāniem) (62,7% pret 66,7%), ar homoseksuāļiem (42,7% pret 49,2%), ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS (36,4% pret 54,0%), ar musulmaņiem (30,9% pret 33,3%) un ar citas rases pārstāvjiem (3,6% pret 6,4%). Situācija atšķīrās tikai attiecībā uz imigrantiem un viesstrādniekiem (22,7% pret 17,5%), un uz ebrejiem (3,6% pret 7,9%), nacionālo minoritāšu pārstāvji parādījuši lielāko iecietības līmeni. Policijas darbinieku sadalījumā atkarībā no viņu izdienas atbildēs uz anketas jautājumiem atklājās vēl daudz negaidītu atšķirību. Tā, policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem negaidīti ierindoja romus (čigānus) trešajā vietā ar 68,8%, uzreiz pēc narkomāniem

(90,6%) un dzērājiem (79,7%). Salīdzinājumam, policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem piešķir šai grupai 62,5%, bet ar izdienu virs 11 gadiem – 61,0%. Negatīvi vērtēja iespējas dzīvot kaimiņos:

- ar homoseksuālistiem 37,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 51,9% ar izdienu virs 11 gadiem (negaidīti negatīvā attieksme pieaug proporcionāli pieredzes pieaugumam);
- ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS 40,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 37,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 48,1% ar izdienu virs 11 gadiem;
- ar musulmaņiem 25,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 30,0% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 36,4% ar izdienu virs 11 gadiem (tāpat kā gadījumā ar homoseksuālistiem, negaidīti negatīvā attieksme pieaug proporcionāli pieredzes pieaugumam);
- ar imigrantiem un viesstrādniekiem 15,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 10,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 31,2% ar izdienu virs 11 gadiem;
- ar ebrejiem 15,6% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 12,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 9,1% ar izdienu virs 11 gadiem (šajā gadījumā negatīvā attieksme mazinās proporcionāli pieredzes pieaugumam);
- ar citas rases pārstāvjiem neviens respondents ar izdienu līdz 3 gadiem, 4,7% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 6,5% ar izdienu virs 11 gadiem (negatīvās attieksmes pieaugums).

8. Kontaktu ciešums ar citu tautību un rasu pārstāvjiem. Neskatoties uz to, ka starp latviski un krieviski runājošām kopienām ir bijuši savstarpēji saspīlējumi par pilsonības un valodas jautājumiem, tajā skaitā arī izglītības jomā, manas aptaujas dati liecina, ka starp šīm nacionālajām grupām Latvija Republikā pastāv augsts savstarpējās tolerances līmenis. Respondenti būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar tuvākiem kaimiņiem: ar krieviem - 75,7%, ar lietuviešiem - 48,6% un ar igauņiem - 42,2%. Tomēr neiecietības problēma ir aktuāla visai Latvijas sabiedrībai, jo var skart ikvienu Latvijas iedzīvotāju. Problēmas eksistenci apliecina samērā neliels kontaktu ciešums ar tādu tautību un rasu pārstāvjiem kā ebreji - 17,3%, tumšādainie - 16,2%, kaukāzieši - 13,9%, ķīnieši - 13,9%, kurdi - 8,1% un romi (čigāni) - 5,8%. Interesanti, ka latvieši ir daudz atturīgāki izvēloties radniekus, nekā nacionālo minoritāšu pārstāvji, un būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar: lietuviešiem (42,7% pret 58,7%), igauņiem (37,3% pret 50,8%), ebrejiem (12,7% pret 25,4%), kaukāziešiem (10,9% pret 19,1%) un romiem (čigāniem) (3,6% pret 9,5%). Ir citu tautību un rasu pārstāvji, vēlme kontaktēties ar kuriem kritās proporcionāli policijas darbinieku izdienai. Tas ir amerikāņi - 50,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 39,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 20,8% ar izdienu virs 11 gadiem; vācieši – atbilstoši 46,9%, 35,9% un 28,6%; kaukāzieši - 18,8%, 15,6% un 10,4%; kurdi - 12,5%, 9,4% un

5,2%. Policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem biežāk nekā viņu kolēģi no citām grupām izvēlās tumšādainos - 21,9% (pret 18,8% - ar izdienu līdz 3 gadiem un 10,4% - ar izdienu virs 11 gadiem) un ķīniešus - 18,8% (pret 12,5% - ar izdienu līdz 3 gadiem un 10,4% - ar izdienu virs 11 gadiem). Savukārt policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem biežāk nekā viņu kolēģi no citām grupām izvēlās romus (čigānus) - 9,4%, pret 4,7% - ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 5,2% - ar izdienu virs 11 gadiem.

9. Attieksme pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā. Atbildot uz jautājumiem „Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kas ierodas šeit no mazāk attīstītām valstīm meklēt darbu? Kā, Jūsuprāt, valdībai vajadzētu rīkoties?”, lielākā daļa (38,7%) valsts policijas darbinieku atbildēja, ka „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*”. Negatīvu attieksmi pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā izteica 11,0% respondentu, tomēr sadalījumā pēc nacionalitātes neiecietīgāki par pārējiem bija latvieši, piektā daļa no kuriem (19,1%) uzskatīja, ka tiem „*jāaizliedz ierasties*”. Sadalījumā pēc izdienas par brīvām robežām, atbildot, ka „*jāļauj ierasties ikvienam*”, izteicās katrs trešais (31,3%) policijas darbinieks ar izdienu līdz 3 gadiem. Tomēr iegūstot darba pieredzi šie cipari kritās (17,2% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu virs 11 gadiem). Kritās arī nostāja, ka „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” – 43,8% ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 35,0% ar izdienu virs 11 gadiem. Turpretim pieaugums novērojams izvēloties atbildi „*kamēr brīvas darbavietas*” - 18,8% ar izdienu līdz 3 gadiem, 20,3% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 31,2% ar izdienu virs 11 gadiem, kā arī izvēloties atbildi „*jāaizliedz ierasties*” – 3,1% ar izdienu līdz 3 gadiem, 9,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu virs 11 gadiem.

10. Viedoklis par aizliegumu ierasties valstī. Atbildes uz šo radikālo piedāvājumu uzrādīja zemu policijas darbinieku tolerances līmeni. Tā, puse (52,6%) policijas darbinieku uzskata, ka nedrīkst ielaist valstī vispār romus (čigānus), katrs trešais (35,3%) pret kurdu ierašanos, katrs ceturtais (27,2%) pret to lai ierastos kaukāzieši, katrs piektais pret ķīniešu (22,5%) un tumšādaino (22,0%) ierašanos. Negaidīti biežāk pret cittautiešu ierašanos izteicās policijas darbinieki, kas ir nacionālo minoritāšu pārstāvji: 61,9% pret 47,3% latviešu attiecībā uz romiem (čigāniem), 39,7% pret 32,7% attiecībā uz kurdiem, 39,7% pret 20,0% attiecībā uz kaukāziešiem, 34,9% pret 14,5% attiecībā uz tumšādainiem, 30,2% pret 18,2% attiecībā uz ķīniešiem, 12,7% pret 5,5% attiecībā uz amerikāņiem. Pretējais viedoklis bija tikai attiecībā uz ebrejiem: pret viņu ierašanos valstī izteicās 16,4% latviešu un 7,9% nacionālo minoritāšu pārstāvju. No pēdējo puses nebija izteikti nekādi iebildumi arī par lietuviešu, igauņu un vāciešu ierašanos. Pārbaudot pēc respondentu izdienas attieksmi pret citas nacionalitātes (rases) pārstāvju ierašanās valstī, konstatēju, ka policijas darbiniekiem ar lielāku izdienu (virs 11 gadiem) negatīvāka attieksme ir pret romiem (čigāniem) - 59,4%, pret 56,2% ar

izdienu līdz 3 gadiem un 45,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem; ar izdienu virs 11 gadiem (23,4%) un ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem (23,4%) pret ķīniešiem, pret 18,8% ar izdienu līdz 3 gadiem. Policijas darbiniekiem ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem negatīvāka attieksme ir pret kaukāziešiem – 33,8% pret, 18,8% ar izdienu līdz 3 gadiem un 45,5% ar izdienu virs 11 gadiem; tumšādainiem – 33,8% pret, 3,1% ar izdienu līdz 3 gadiem un 17,2% ar izdienu virs 11 gadiem; amerikāņiem – 13,0% pret, 6,3% ar izdienu līdz 3 gadiem un 3,1% ar izdienu virs 11 gadiem. Policijas darbiniekiem ar mazāku izdienu (līdz 3 gadiem) negatīvāka attieksme ir pret kurdiem (37,5%) pret, 35,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 34,4% ar izdienu virs 11 gadiem; pret krieviem (9,4%) pret, 2,6% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 3,1% ar izdienu virs 11 gadiem; pret ebrejiem (18,8%) pret, 10,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 14,1% ar izdienu virs 11 gadiem. Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem nebija iebildumi pret to, ka valstī ierodas skandināvi un vācieši.

11. Nacionālo minoritāšu īpatsvars Valsts policijā. Salīdzinot aptaujā norādītās respondentu nacionalitātes ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem, var pārliecināties vai Valsts policijas darbinieki ir sabiedrības atspoguļojums nacionālās dažādības ziņā. Protams, jāapzinās, ka šie dati būs neprecīzi, jo *nacionālās minoritātes pārstāvis* ir valsts iedzīvotājs, kas identificē sevi kā piederīgu pie konkrētās nacionālo minoritāšu grupas, bet citi grupas locekļi savukārt, pieņem šo indivīdu kā savējo.¹⁰³ Līdz ar to šai piederībai pie nacionālo minoritāšu grupas ir subjektīvs raksturs. Šajā aptaujā policijas darbinieki identificēja sevi kā latvieti 63,6% gadījumu un 36,4% kā citu tautību pārstāvji (22,0% - krievi, 4,0% - baltkrievi, 3,5% - poļi, 2,3% - ukraiņi, 1,2% - lietuvieši, 3,4% - citu nacionalitāšu pārstāvji). Savukārt, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem uz 2011.gada 1.janvāri no valsts iedzīvotājiem pēc tautības latvieši bija 1330769 (59,5%), bet etniskās minoritātes veidoja 40,5% no valsts iedzīvotājiem: 612306 (27,4%) - krievi; 78890 (3,5%) - baltkrievi; 54852 (2,5%) - ukraiņi; 51548 (2,3%) - poļi; 29446 (1,3%) - lietuvieši; 79248 (3,5%) - citi. Salīdzinot šos datus, varam secināt, ka latviešu Valsts policijā ir par 4,1% vairāk nekā valstī kopumā, bet nacionālo minoritāšu pārstāvju mazāk: krievu par 5,4%, baltkrievu par 0,5%, ukraiņu par 0,2%, lietuviešu par 0,1%. Savukārt policijas darbinieku poļu skaits, kas piedalījās aptaujā, ir par 1,2% lielāks nekā valstī kopumā. Aptaujā piedalījās daudz retāk sastopamu Latvijā nacionalitāšu pārstāvji, tādu piemēram, kā vācietis un osētīns. Četri policijas darbinieki nenosauca savu nacionalitāti.

¹⁰³ Sīkāk sk. Treļs Ē. Nacionālās minoritātes jēdziens. Grām.: Tiesību attīstība ekonomiskās krīzes apstākļos: Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences referātu krājums. Red. Danilova I., Voronkova R., Kovaļova T. Rīga: Sociālo tehnoloģiju augstskola, 2010, 46.-47.lpp. ISBN 978-9984-748-33-7, vai Pieejams: http://www.trels.lv/publikacijas_2.html [skatīts 2011.gada 1.martā].

Kā pierādījusi šī aptauja, valsts policijas darbiniekiem ir vājš profesionālās sagatavošanas līmenis darbam ar nacionālajām minoritātēm, kas apgrūtina viņu spēju strādāt daudznacionālajā sabiedrībā, kā arī nacionālo minoritāšu tiesību pilnvērtīgu ievērošanu. Arī tolerances (ieciētības) līmenis Valsts policijas darbinieku vidū nenodrošina profesionālu un vienādu attieksmi pret nacionālajām minoritātēm. Tas, savukārt, nozīmē, ka Latvijā „Rekomendācijas par policijas darbu daudznacionālajā sabiedrībā” nedarbojās pilnā apmērā.

Konstatēto problēmu risināšanai, pēc manām domām, **nepieciešams**:

1. Paaugstināt Valsts policijas vadības, kā arī tās struktūrvienību vadības lomu un atbildību par pasākumiem, kuri tiek veikti, lai organizētu, kontrolētu un plānotu preventīvo darbu, lai nepieļautu rasistisko vardarbību un citus naida noziegumiem.

Valsts policijas vadībai jāveic visus nepieciešamos pasākumus, lai uzlabotu policijas darbinieku profesionalitāti, viņu sniegto pakalpojumu kvalitāti un policijas darbības efektivitāti, saskaņā ar starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem, tostarp arī minoritāšu jautājumos. Šo mērķu sasniegšanai, sadarbībā ar nacionālo minoritāšu pārstāvjiem, jāizstrādā instrukcijas vai rīcības plānus, kā arī, disciplīnas uzlabošanai, jāiekļauj policijas Ētikas kodeksā normas par toleranci un ieciētību attiecībā uz minoritātēm.

2. Esošā situācija neveicina uzticības attiecību nodibināšanu starp Valsts policiju un minoritāšu pārstāvjiem, kuru tiesības ir apdraudētas. Tiesībsargājošo institūciju darba efektivitāti ietekmē uzticības attiecību nodibināšana starp policiju un minoritāšu pārstāvjiem, kuras tiek uzturētas atbilstošā līmenī, pateicoties regulāriem kontaktiem un praktiskai sadarbībai. Nespēja veidot šo sadarbību bieži vien izraisa negatīvo reakciju no nacionālo minoritāšu pārstāvju puses un pat noved pie konfliktiem. Savukārt, ja starp policiju un minoritāšu pārstāvjiem tiks nodibinātas un uzturētas uzticības attiecības, tas neapšaubāmi ietekmēs policijas darba efektivitāti un dos iespēju būt laicīgi informētiem par iespējamiem minoritāšu tiesību pārkāpumiem, kā arī par likumpārkāpumiem, kurus ir izdarījuši nacionālo minoritāšu pārstāvji. Lai panāktu sadarbību ar nacionālo minoritāšu pārstāvjiem, Valsts policijas vadībai jāizstrādā attiecīgās metodes un to pielietošanas praksi. Teritoriālās struktūrvienībās jānozīmē speciāli apmācītu darbinieku, kura dienesta pienākumos ietilpst jautājums par komunikāciju ar minoritāšu pārstāvjiem.

3. Valsts policijas darbinieki Latvijā ir sabiedrības atspoguļojums nacionālās dažādības ziņā. Arī turpmāk jāveicina nacionālo minoritāšu pārstāvju iesaistīšanu policijas darbā. Ja kāda no sabiedrībā esošām nacionalitātēm nav pārstāvēta policijā, valstij jāsekmē tās pārstāvju iesaistīšanu darbam policijā. Minēto jāveic pozitīvās diskriminācijas robežās, t.i. jānodrošina vienlīdzību savu iespēju realizācijā kā pamatnācijas pārstāvjiem, tā arī cittautiešiem. Gadījumos, kad kāda objektīva iemesla

dēļ nevar uzņemt darbam policijā minoritāšu pārstāvjus, tos var iesaistīt kā ārštata konsultantus vai padomniekus.

4. Valsts policijas darbiniekiem nepieciešama papildus apmācība, lai nodrošinātu profesionālu darbību attiecībā uz nacionālo minoritāšu tiesību aizskārumu konstatēšanu un izmeklēšanu. Šī apmācība nepieciešama kā jaunpieņemtajiem darbiniekiem, tā arī darbiniekiem, kuriem jau ir ilgāka pieredze darbā tiesībsargājošās iestādēs. Tolerances veicināšanai un neiecietības izkaušanas programmas izstrādei un tālākai īstenošanai jāiekļauj arī minoritāšu pārstāvjus. Valsts policijas vadībai jāveic pasākumi savā pakļautībā esošo darbinieku izglītībai un apmācībai, taktikas un metodikas izstrādei, kā arī iegūto zināšanu piemērošanai praksē.

Vērtējot situāciju kopumā, jāatzīst, ka, lai novērstu likumpārkāpumus, kas vērsti pret nacionālām minoritātēm, kā arī cīņai ar noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšanu, Valsts policijas vadībai jāizstrādā instrukcijas vai rīcības plāni, ar kuru palīdzību tiks pilnveidots policijas darbs, paaugstināta šī darba efektivitāte un īstenoti preventīvie pasākumi. Minēto pasākumu īstenošanai nepieciešams sagatavot kvalificētus, darbspējīgus un zinošus speciālistus. Šī mērķa sasniegšanai nepieciešams apvienoties praktiskā darba veicējiem (valsts policijas struktūrvienībām, valsts un pašvaldību iestādēm), izglītības iestādēm un nevalstiskām organizācijām. Ceru, ka manis paveiktais darbs kļūs par vienu no soļiem, kas ir izdarīts šajā virzienā.

Šis darbs izstrādāts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projektā «Atbalsts doktora studijām Latvijas Universitātē».

Izmantotās literatūras, normatīvo aktu un juridiskās prakses saraksts

Grāmatas

1. Alternatīvais jeb "ēnu ziņojums" par Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzības īstenošanu Latvijā. Rīga: Latvijas Cilvēktiesību centrs, 2008, 48.lpp.
2. Kultūru daudzveidība un iecietība Latvijā. Dati, fakti, viedokļi. Rīga: Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts, 2003, 36.lpp.
3. Pabriks A. Etniskās proporcijas, nodarbinātība un diskriminācija Latvijā. Rīga: Nordik, 2002, 55.lpp. ISBN: 9984-675-78-5
4. Reakcija uz rasismu Latvijā. Rīga, ENAR - Latvija, 2006, 12.lpp.
5. Tajfel H. Human groups and social categories. Cambridge: Cambridge University Press, 1981, p.382. ISBN 0-521-22839-5.
6. Recommendations on Policing in Multi-Ethnic Societies. Hague: Organisation on Security and Cooperation in Europe, High Commissioner on National Minorities, 2006, p.42. ISBN 90-75989-05-9.
7. Арутюнян Ю. В., Дробижева Л. М., Сусоколов А. А. Этносоциология. Москва: Аспект-Пресс, 1998, 271 с. ISBN 5-7567-0215-6.
8. Добренское В.И., Кравченко А.И. Методы социологического исследования. Москва: ИНФРА-М, 2004, 768 с. ISBN 5-16-002113-2.
9. Орлов А.И. Прикладная статистика. Москва: Экзамен, 2004, 672 с. ISBN 5-472-01122-1.

Atsevišķi raksti grāmatu ietvaros vai internetā

1. Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 123.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].
2. Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 53.lpp. Pieejams: <http://www.bszi.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> [skatīts 2011.gada 1.martā].
3. Iedzīvotāju skaits pašvaldības pēc nacionāla sastāva. Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Pieejams: http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/dokuments/2010/ISPN_Pasvaldibas_pec_TTB.pdf [skatīts 2011.gada 1.martā].
4. Informētība par cilvēktiesību aizsardzību Latvijā. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs, 2008, 100.lpp. Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/lat/tiesibsargs/majas_lapas_jaunumi/?doc=445 [skatīts 2011.gada 1.martā].

5. Sabiedrības integrācijas aktuālākie aspekti. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs, 2007, 81.lpp. Pieejams:
http://www.tm.gov.lv/lv/noderigi/sabiedribas_integracija/sabiedribas_integracijas_akt_asp_2007.doc [skatīts 2011.gada 1.martā].
6. Treļš Ē. Nacionālās minoritātes jēdziens. Grām.: Tiesību attīstība ekonomiskās krīzes apstākļos: Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences referātu krājums. Red. Danilova I., Voronkova R., Kovaļova T. Rīga: Sociālo tehnoloģiju augstskola, 2010, 46.-47.lpp. ISBN 978-9984-748-33-7

Normatīvie akti

Starptautiskie tiesību akti

1. Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Universālie līgumi Apvienotās Nācijas: Ņujorka un Ženēva, 1994, 1.-7.lpp.

Eiropas Savienības normatīvie tiesību akti

1. Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Latvijas Vēstnesis, 1997. 13.jūnijs, nr.143./144.
2. Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, Nr.85.

Latvijas Republikas normatīvie akti

Ārējie normatīvie akti

1. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.
2. Par Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 1.februāris, nr.85.

Iekšējie normatīvie akti

3. Valsts policijas darbinieka profesionālās ētikas un uzvedības kodekss; Valsts policijas 2005.gada 31.maija noteikumi nr.1. Pieejams:
http://www.vp.gov.lv/faili/sadalas/policijas_darbinieka_etikas_kodekss.pdf [skatīts 2011.gada 1.martā].

Saturs

Ievads.....	1.lpp.
1. Policijas darbinieku vērtējums par situāciju Latvijā.....	3.lpp.
1.1. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā.....	3.lpp.
1.2. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā.....	6.lpp.
1.3. Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru.....	9.lpp.
1.4. Etnisko attiecību novērtējums.....	12.lpp.
2. Policijas darbinieku viedoklis par Latvijas sabiedrību	15.lpp.
2.1. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā	15.lpp.
2.2. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu.....	18.lpp.
3. Policijas darbinieku tolerances līmenis.....	21.lpp.
3.1. Attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām.....	21.lpp.
3.2. Kontaktu ciešums ar citu tautību un rasu pārstāvjiem.....	29.lpp.
3.3. Attieksme pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā.....	35.lpp.
3.4. Viedoklis par aizliegumu ierasties valstī.....	38.lpp.
4. Nacionālo minoritāšu īpatsvars Valsts policijā.....	45.lpp.
Nobeigums.....	47.lpp.
Izmantotās literatūras, normatīvo aktu un juridiskās prakses saraksts.....	55.lpp.